

SÖKAREN

NR 6

1984 ÅRGÅNG 21

PRIS 12:00 inkl. moms

Trollkonstnärer lurar parapsykologer

James Randi gjorde ett infernaliskt experiment: han skickade två unga illusionister till ett parapsykologiskt laboratorium, där de visade upp "psykokinesi" och "klärvoajans" i bästa Uri Geller-stil — varpå forskarna skrev rapporter om iakttagna fenomen! (Foto Dana Fineman, Discover Magazine © Time Inc.)

Illusionister lurar parapsykologer

En generös donation

1979 skänkte James S. McDonnell, styrelseordförande i storföretaget McDonnell-Douglas Aircraft — som tillverkar flygmaskiner — 500.000 dollar till Washington University i St. Louis, Missouri, för att universitetet skulle upprätta ett laboratorium för parapsykologisk forskning: *McDonnell Laboratory for Psychical Research*.

När han motiverade donationen sa McDonnell att vi nu börjar inse att materia och medvetande kan vara en enhet och att forskning med syftet att förstå det mänskliga medvetandet bör prioriteras.

Han menade att utforskningen av den inre rymden i människan är en utmaning till djärva vetenskapsmän och -kvinnor och att den forskningen säkert skall ge oss upptäckter som i sinom tid möjliggör mänskligt liv på en högre nivå av hälsa, lycka och skapande.

Till föreståndare för Washington Universitys parapsykologiska laboratorium utsågs fysikprofessorn Peter R. Phillips. Han var då 48 år gammal och hade sedan 1970 bedrivit parapsykologisk forskning vid sidan av sitt ordinarie arbete inom fysiken.

Shaw och Edwards dyker upp

Två unga pojkar, Steve Shaw och Michael Edwards, tog var för sig kontakt med laboratoriet och meddelade att de hade stark paranormal förmåga. Efter några experiment blev forskarna mycket intresserade, eftersom pojkarna åstadkom vad som tycktes vara upprepbara paranormala fenomen. I tre år — sammanlagt 120 timmar — pågick studiet av Shaw och Edwards, innan det avslöjades att de hade bluffat forskarna.

I Svenska Dagbladet den 8 februari i år skrev Harry Bökstedt under ru-

briken "Parapsykologin bedragen" om de båda pojkarna, skickliga illusionister, som efter direktiv från trollkonstnären James Randi lurade forskarna i St. Louis.

Under tiden som försöken pågick skrev Randi till laboratoriet och varnade för trick i experiment av den typ som pågick, men forskarna lyssnade inte.

Harry Bökstedt menar att det var illusionisten Randi som stod för god vetenskap i det han "gjorde forskarna själva till sina studieobjekt".

Men blev Phillips och hans kolleger verkligen lurade? Tillfrågad om detta säger Phillips till tidningen *Globe-Democrat*:

— De anser att de lurade oss, men det anser inte vi. Det enda som verkligen räknas inom vetenskapen är slutgiltigt publicerade anspråk. Sådana hade vi aldrig.

Phillips hade gjort försiktiga uttalanden, exempelvis:

— Fastän åtskilligt av intresse har skett, påstår vi inte att vi fått avgörande bevis för paranormal förmåga.

(Man skall komma ihåg att vetenskap kan vara en långt utdragen process, där slutresultatet redovisas efter många års undersökningar och där framgångsvägen kan ha gått över rader av misstag, som rättats till.)

Publicerade redogörelser

Professor Phillips säger alltså att de aldrig redovisade några slutgiltiga resultat av experimenten med Shaw och Edwards. Det kan så vara. Men de rapporterade om undersökningarna vid de årliga parapsykologiska konferenserna 1981 och 1982. I "Research in parapsychology 1981", som utgörs av sammandrag och uppsatser från 1981 års konferens, finns en kort redogörelse av Peter Phillips och Mark Shafer om deras försök med de två pojkarna, vilka beskrivs som försökspersoner

med synbarligen stark paranormal förmåga. Forskarna observerade vid flera tillfällen vad som föreföll vara paranormal metallböjning av den typ som gjort Uri Geller berömd.

Ett av experimenten gick så till att Phillips och tre andra personer i tur och ordning placerade några felfria nycklar i sin knutna hand och bad Michael Edwards att påverka dessa med paranormal kraft. Edwards fick aldrig tillåtelse att röra vid nycklarna. Varje gång som handen öppnades fann man att en av nycklarna blivit böjd. Mark Shafer gjorde liknande försök — med samma resultat; försöken videofilmades utan att något fusk upptäcktes.

Båda pojkarna syntes kunna påverka fotografisk film så att ljusstrimlor och ljusfläckar uppstod på filmen. Edwards tycktes, medan han observerades, få ljuseffekter på filmen när denna var i kameran och linslocket var påsatt utan att han, såvitt forskarna visste, rubbat linslocket eller öppnat kameran. Men under strikt kontroll lyckades pojkarna inte åstadkomma något otvetydigt paranormalt på fotografisk film.

I ett experiment hade man en genomskinlig platta med en skåra jämnt så stor att en metallsträng, 1/16 tum i diameter, fick plats i den. Strängen kunde vidröras men inte så att det var möjligt att fysiskt påverka den. Steve Shaw iakttogs och videofilmades när han strök över metallsträngen och, som det syntes, fick den att böja sig uppåt ungefär 2,5 mm.

En videofilm visar hur Steve Shaw verkar få en lätt rotor att vända sig under en glaskupa, vars innehåll var skyddat mot statisk elektricitet. I några fall tycktes Shaw åstadkomma en ändring av rotorns riktning på några sekunder.

Under andra försök som videofilmades tycktes Steve Shaw få en liten klocka på ett bord att flytta sig och vända omkull.

I ett experiment försökte pojkarna påverka kopparremor utan att lyckas.

Remsorna förvarades efter experimentet i en förseglad behållare i ett låst laboratorium — och därefter befanns de vara böjda.

De två forskarna observerade också vid flera tillfällen vad som tycktes vara spontan psykisk metallböjning. En gång medan Steve Shaw och Michael Edwards befann sig i ett angränsande rum, såg man att en gaffel, som några sekunder tidigare varit rak, hade blivit böjd i ungefär nittio graders vinkel.

Phillips och Shafer slutar sin rapport med att säga att de avser att fortsätta undersökningarna under bättre kontrollerade förhållanden.

Det som publicerades i "Research in Parapsychology 1981" är ytterst korta redogörelser. Där finns inga detaljerade beskrivningar av försök som lett till bestämda slutsatser. Men forskarna anser att de fenomen de observerat tyder på paranormal förmåga hos Shaw och Edwards, exempelvis förmåga till psykisk metallböjning, även om avgörande bevis saknas.

Ofrånkomligt är emellertid att forskarna lät sig luras. Vad de trodde var paranormala fenomen hade åstadkommit genom trick.

Nya rapporter

Märkligt nog finns även i "Research in parapsychology 1982" ett par rapporter från McDonnell-forskarnas försök med Steve Shaw och Michael Edwards — *publicerade efter avslöjandet*. Redaktionen meddelar — den 18 mars 1983 — att försökspersonerna "nyligen avslöjat att de fenomen som beskrivs i rapporten av Phillips och Shafer i 'Research in parapsychology 1981' åstadkommit med bedrägliga medel. Emellertid har Michael Edwards undertecknat ett intyg att *ingen* sådant fusk förekom i försöken 1982", vilka rapporteras i "Research in parapsychology 1982". Ett liknande intyg vän-

tades från Steve Shaw.

I ett experiment, som redogörs för, har Shaw och Edwards försökt återge slumpvis utvalda teckningar som några personer koncentrerat sig på. Det gjordes 36 sådana försök, 18 med Shaw och 18 med Edwards. "Sändarna" — två forskare tillsammans med ett varierat antal andra personer — satt i ett rum och "mottagaren" — antingen Shaw eller Edwards — i ett annat, 10 meter därifrån med en korridor och tre stängda dörrar emellan. Under en stor del av försöken filmades "mottagaren" med videokamera, så att "sändarna", som samtidigt koncentrerade sig på en bild, genom en monitor fick feedback under försökets gång.

De 36 teckningar som användes vid försöken hade valts ut av slumpen från 36 bildsatser med 5 teckningar i varje. Alltså blev 4 teckningar i varje sats oanvända.

Den bild som användes i ett försök togs fram av slumpen först sedan "mottagaren" var på plats i sitt rum. I det rummet fanns under hela experimentet en observatör, som bland annat såg till att "mottagaren" inte lämnade rummet. Observatören tog hand om "mottagarens" teckning, innan denna hade jämförts med den teckning som "sändarna" koncentrerade sig på.

Efteråt avgjorde oberoende "domare" vilken av de fem teckningarna i bildsatsen som stämde bäst överens med den som "mottagaren" ritat.

Resultatet blev att av de 36 försöken bedömdes 22 vara träffar, medan endast 10 var missar, ett resultat som ligger signifikant över slumpen.

Det bästa resultatet uppnåddes när Steve Shaw var "mottagare" och "sändarna" hade feedback från videofilmning av mottagarens försök att återge de "sända" teckningarna samt assisterades i "sändningen" av Michael Edwards.

Forskarna skriver att det kan tyckas misstänkt att de bästa resultaten upp-

nåddes när Edwards deltog i "sändningen". Kunde han ha använt en dold radiosändare? Men ändå anser de att normal kommunikation mellan "sändare" och "mottagare" är mycket osannolik, eftersom träffarna inte kan ha åstadkommit med hjälp av verbala instruktioner; de visar i stället en överensstämmelse i form utan semantisk relation.

Psi-missing

I "Research in parapsychology 1982" finns också en kort redogörelse från fyra forskare på McDonnell-laboratoriet för experiment med Shaw och Edwards, där dessa genom "psykisk energi" försökte påverka en saltlösning med avsikt att rajgräs, som sedan skulle vattnas med lösningen, skulle växa bättre.

Man hade för experimentet fyra förseglade flaskor, som såg likadana ut. Två av dem utvaldes av slumpen för mental påverkan, den ena för Shaw och den andra för Edwards att arbeta med. Varje försöksperson höll, hela tiden under observation, i en flaska med vattnet i sammanlagt 30 minuter vid tre olika tillfällen under en tvådagarsperiod.

De fyra flaskorna sändes sedan till Mind Science Foundation i San Antonio, där forskaren William Braud gjorde sin del av experimentet. Han hade 80 krukor; fem rajgräsfrön sattes ned i varje. Krukorna placerades så att de fick lika mycket solljus. 20 av de 80 krukorna fick av den påverkade saltlösningen, lika mycket till varje kruka.

Resultatet av experimentet blev att de växter som vattnades med påverkat vatten växte signifikant *sämre* än de som vattnades med vanlig saltlösning. Man iakttog alltså en psi-missing-effekt! (Psi-missing innebär inte utebliven paranormal effekt, utan en signifikant effekt som är motsatt den förväntade.)

THE AMAZING
RANDI

Projekt Alfa: artisteri visavi vetenskap

Av Loyd M. Auerbach

James "Den Fantastiske" Randi beskriver sig själv som "professionell charlatan" (bluffare till yrket) vilket också finns inpräglat på hans kreditkort. På en presskonferens som tidskriften Discover höll sista veckan i januari 1983, avslöjade Randi att två unga pojkar, som tycktes ha psykisk förmåga att böja metaller, hade lurat parapsykologer tro att de var psykiska superstjärnor. De två unga männen, Steve Shaw och Michael Edwards, vars förmågor hade studerats av McDonnell-laboratoriet för parapsykologisk forskning vid Washington-universitetet i St. Louis, var isjälva verket illusionister.

Omedelbart efter avslöjandet exploderade nyheten i massmedia över hela landet. Därefter blev Den Fantastiske Randi mycket uppmärksam i talrika nyhetsprogram i TV och i pratshower, inklusive ett NBC-specialprogram för TV, "Magi eller mirakel". Artiklar om Projekt Alfa (Randis kodnamn för projektet att lura forskarna) publicerades i större tidningar i alla delar av landet. Tidskriften Discover hade en artikel om den tilltagande kontroversen i sitt marsnummer under rubriken "Det skeptiska ögat".

Kontroversen

Enligt dr Peter Phillips, director för McDonnell-laboratoriet, gjordes inledande tester av de båda unga männens prestationer från november 1979 till juli 1981. Men eftersom Edwards och Shaw inte var från St. Louis-området, där laboratoriet var beläget, utan måste resa från Iowa och Pennsylvania, anslogs endast omkring 120 timmar under nio månader till denna "preliminära datainsamling". Trots detta kritiserade Randi omedelbart den långa tid — över ett och ett halvt år — som han påstod att forskarna hade studerat de två "psykikerna", innan de införde kontroll under experimenten.

Randi frågade då McDonnell-labo-

ratoriet om han kunde hjälpa till med att förklara de unga männens "paranormala" talanger. Han visste naturligtvis allt om dem, eftersom han själv hade skickat pojkarna till laboratoriet. Dr Phillips välkomnade emellertid Randis erbjudande om hjälp och bad om upplysningar om pseudo-kinesiefekter, inklusive en videofilm med Randis egna föreställningar. Detta sändes till dr Phillips, och en videofilm med de båda försökspersonerna, tagen på McDonnell-laboratoriet, sändes till Randi för kommentarer i hans egen-skap av yrkesillusionist.

Båda videofilmerna — Randis egen om pseudo-psykokinesi och laboratoriets experiment med Edwards och Shaw — visades på 1981 års Parapsychological Association-konferens i Syracuse, New York. På den konferensen hörde dr Phillips för första gången rykten om att de två unga männen var Randis "agenter".

När dr Phillips återkommit till McDonnell-laboratoriet, talade man om ryktet för de unga männen, men de "slog bort det med ett skrat" enligt vad Edwards själv berättar. Men för att vara säkra på att slippa fusk från försökspersonernas sida utökade dr Phillips kontrollerna, och nya experiment uttänktes för de två "metallböjarna". Med den strängare kontrollen försvann plötsligt deras paranormala förmåga.

Dr Phillips hävdade faktiskt aldrig att de två var äkta. Och uttalanden som andra forskare gjorde om de två pojkarna var aldrig slutgiltigt formulerade, utan man talade bara om deras "synbarliga psykiskinetiska metallböjning" — och detta endast i en kort sammanfattning. Kort sagt, forskarna gjorde inga förhastade uttalanden om de två som "paranormala superstjärnor", utan de var hela tiden försiktiga. Randi skriver också i ett brev den 28 januari 1983 till forskare och organisationer: "Det måste framhållas att fastän forskarna först var övertygade

om äktheten i vad som visades upp, så gjorde de kontrollen bättre sedan de till slut rådfrågat mig, och därefter gjorde de prov som gav negativa resultat... Många prov, av vilka några var försök att återupprepa klassiska experiment, gav negativa resultat, som aldrig rapporterades."

Enligt psykologen dr Ray Hyman, medlem av Kommittén för vetenskaplig undersökning av påstått paranormala fenomen (en organisation som Randi varit med om att bilda) var det "också sant att ingen mera betydande parapsykolog rapporterat om experiment med pojkarna".

Parapsykologerna verkar ha haft en riktig hållning, precis den som man bör ha när man söker sanningen. Vad hoppades då Randi att bevisa med sitt utstuderade bedrägeri? Att omisstänk-samma forskare kan luras? Det betvivlar ingen. Talrika fall av bedrägeri inom den medicinska forskningen, cancerforskningen och inom vetenskapssamfundet överhuvud taget har gjort detta klart.

Trollkonstnärerna och deras motiv

Frågor om Randis egna motiv och det riktiga i att avsiktligt spolia seriösa forskares arbete har oundvikligen ställts av vetenskapsmän — såväl inom som utom parapsykologin. Låt oss citera Randi själv om hans attityd och motiv! Under sitt framträdande i NBC-programmet "Magi eller mirakel" sa han: "Kom ihåg att det är min personliga uppfattning att om vi håller på i låt oss säga sju eller åtta år och bedriver parapsykologisk forskning med goda resurser och undersöker ESP, psykiskinesi och alla de andra fenomenen som påstås finnas, så kommer vi att upptäcka att de inte existerar. Det är en fördom som jag har, det medger jag."

I NBC-programmet "Today Show", 8 februari 1983, kom Randi kanske

Vill Randi bara göra reklam för sig själv?

närmare en förklaring av sina motiv. "Jag har i många år hävdat att hur goda resurser parapsykologerna är får... så gör det dem inte skickliga, det gör dem endast resursrika. Jag har också sagt i decennier nu att parapsykologer måste ta råd av illusionister... när de gör undersökningar där trick kan före-komma."

Man skall kanske inte ta kritiken av "resurserna" inom parapsykologin på allvar, i synnerhet inte när man tänker på att Randi genom sina angrepp på parapsykologin skaffat sig en inkomst på — enligt en del uppskattningar — omkring 30 eller 40 procent av de totala årliga kostnaderna för parapsykologisk forskning i Förenta staterna.

Men låt oss ta Randis kritik för vad den är värd! Om vi håller på i "sju eller åtta år och bedriver parapsykologisk forskning med goda resurser" och den forskningen visar att han har rätt, vore det då inte vettigare att hjälpa till med att få in pengar till forskning i stället för att iscensätta ett utstuderat bedrägeri med syfte att spolia forskares årliga arbete! När allt kommer omkring, om ett slutgiltigt svar på frågan vad psi är skulle kunna uppnås på endast några år, då vore det värt ansträngningen, tycks det. Parapsykologerna själva skulle bli glada över att få ett så definitivt svar på sina frågor, även om det skulle bevisas att psi endast är ett missförstått eller feltolkat naturligt fenomen.

Randis andra kritiska synpunkt att forskarna behöver ta råd av professionella trollkonstnärer är mer relevant, och många parapsykologer håller med honom. Han har förmodligen rätt när han hävdar att illusionister, eller parapsykologer med illusionisträning, bör ingå som en del i den parapsykologiska forskningen, åtminstone så att de gör informella observationer och ger förslag om hur man skall få kontrollen mot fusk bättre. Men att använda bedrägliga medel för att bevisa att bedrägeri är möjligt för knappast upp-etiken på någon högre nivå. Man skall också komma ihåg att studier av metallböjning och andra former av psykiskinesi, vilket tycks vara det som Randi speciellt skjuter in sig på, bara utgör en liten del av den parapsykologiska forskningen.

Dessutom behöver inte "Den Fantastiske Randi" vara den trollkonstnär som skall vara närvarande vid experiment, vilket tycks vara vad han föreslår. Det finns många kvalificerade trollkonstnärer som specialiserat sig på "mental magi" och som är mer fördomsfria och objektiva. Under para-

psychologiska experiment — liksom under många psykologiska — är en angenäm, stressfri omgivning viktig för försökspersonen. Det finns naturligtvis illusionister som är skeptiker eller agnostiker i frågan om psi och som inte skulle vålla skada under ett experiment. Sådana illusionister kunde vara till hjälp, när det gäller att fastställa huruvida trick är möjliga. Som medlem av Amerikanska Illusionist-Sällskapet har jag träffat många sådana "objektiva" experter.

Randi tycks inte känna till de ansträngningar som görs för att ge parapsykologer kunskap om illusionisternas metoder. Ett exempel är kursen "Att skapa illusion" vid John F. Kennedy University och en workshop om mentalism, som Amerikanska Sällskapet för Parapsykologisk Forskning arrangerade i höstas.

Etik och andra illusionistproblem

Det går inte att komma ifrån de etiska frågorna i samband med detta slag av avslöjanden. Det finns till exempel viktiga frågor att besvara beträffande hur Randi lurat årliga forskare och sedan utnyttjat massmedia med sitt exceptionella artisteri för att överdriva följderna för det parapsykologiska samfundet av Edwards och Shaws bedrägeri. Den första frågan gäller etiken och den andra Randis personliga motiv.

Randi tycktes själv medveten om problemet och om sin delikata etiska ståndpunkt, när han skickade ut ett brev med en redogörelse för resultatet av Projekt Alfa: "Detta meddelande sänds till alla som bedrivit forskning med de personer som nämns och till andra som uttryckt intresse för Projekt Alfa. Det postas 48 timmar före ett meddelande till pressen."

Detta "generösa" förhandsmeddelande 48 timmar i förväg gavs uppenbarligen för att ge dem som lurats möjlighet att förbereda gemälen eller åtminstone ge tillkänna sin egen uppfattning om Projekt Alfa. Men brevet, som var daterat 28 januari 1983, var också poststämplat den eftermiddagen, och pressmeddelandet kom samma dag, inte 48 timmar efter det att meddelandet sänts ut. Dr Phillips, den ledande forskaren vid McDonnell-laboratoriet, inbjöds inte till presskonferensen och kunde därför inte försvara sig. Som det stod i en artikel i New York Times (15 februari 1983) vilken rapporterade om Projekt Alfa: "Presskonferensen är

avslöjande rörande deras motiv... Om det bara varit ett sökande efter vetenskaplig sanning, skulle experimentet inte ha avslutats på detta sätt."

I samma artikel citeras dr David Mills, director för etikbyrån inom den amerikanska psykologföreningen: "Om Randi varit psykolog, då kunde bluffen verkligen gjort att han fått det hett om öronen."

En sociolog vid Eastern Michigan University, dr Marcello Truzzi, har länge varit skeptisk till parapsykologin. Han är också redaktör för Zetetic Scholar, en tidskrift som ägnas åt skeptiska analyser av parapsykologin, och Times citerar uttalanden av honom om det meningslösa i bedrägeriet: "Detta projekt kommer inte alls att lära parapsykologerna någon läxa eller göra dem mer benägna att lita till råd från illusionister. Alldeles tvärtom. Det här med poliser utifrån får illusionisterna att framstå som fienden." — "Randi skadar det här forskningsområdet med sina stora överdrifter", fortsätter dr Truzzi.

Alltså uppkommer dessa frågor: Är Randi verkligen angelägen om att hjälpa de parapsykologiska forskarna — eller vill han undergräva ett forskningsområde som han anser innebär bortkastad tid? Bryr han sig verkligen om de många människor som faktiskt är i behov av objektiva fakta och noggranna undersökningar av fantastiska påståenden som görs (t.ex. de människor som godtroget litar på hötorgsmedier [street corner psychics] och personer som spår i kort och ger ut tusentals dollar varje år på detta)? Eller begagnar Randi sin kunskap om trollkonster för att inför allmänheten göra stor propaganda för sig själv? Bör seriösa forskare ta råd av någon som så tydligt är en showman och underhållare?

Till sist kan bara Randi själv svara på frågorna vilka motiv han har. Vad beträffar bättre kontroll under experiment och idén att anlita yrkesillusionister för att vinna säkerhet mot fusk, så finner sig parapsykologerna vara i den märkliga situationen att vilja ha sådan ökad kontroll och samtidigt pressas till samarbete med opålitliga kritiker. Kanske går det att finna någon metod att använda sig av illusionisternas expertkunskaper, men det kan endast ske med öppen diskussion och god vilja, inte med trick och bedrägeri.

Översättning av SM från ASPR Newsletter, april 1983, som ges ut av Amerikanska Sällskapet för Psykisk Forskning.

Från tidskriften *Skeptical Inquirer*:

Detta är första delen av en rapport i två delar av James Randi om en ny typ av experiment med återverkningar på hela det parapsykologiska området — Red. för *Skeptical Inquirer*.

Projekt Alfa: Del 1. De första två åren

Vad skulle hända om två unga illusionister med föregiven paranormal förmåga testades på ett resursrikt parapsykologiskt laboratorium vid ett universitet?

Av James Randi

Generös finansiering gör inte vetenskapsmän skickliga... Inte heller kan de upptäcka trick utan hjälp...

När det tillkännagavs 1979 att den kände ingenjören James S. McDonnell, styrelseordförande i McDonnell-Douglas Aircraft och en hängiven anhängare av det paranormala, hade skänkt 500 000 dollar för att Washington University i St. Louis, Missouri, skulle upprätta *McDonnell Laboratory for Psychical Research*, tycktes det idealiska tillfället ha kommit för ett experiment som jag under en tid funderat på att göra. Det skulle testa två huvudhypoteser.

Parapsykologer har under decennier klagat över att de inte kunnat bedriva den rätta forskningen, eftersom de saknat tillräckliga medel, men min bestämda mening har varit att problemet legat i deras starka tro på paranormala fenomen. Så min första hypotes var att inget finansiellt stöd skulle innebära att hindret för en förbättrad forskning undanröjdes. Dessutom har

jag alltid varit överens med många andra inom området — sådana som Stanley Krippner, den nuvarande ordföranden för Parapsychological Association — vilka yrkat på att kompetenta, erfarna illusionister skall delta i uppläggning, utförande och utvärdering av experiment inom parapsykologin, i synnerhet när bedrägeri — omedvetet eller medvetet — av försökspersoner eller experimentatorer kan vara möjligt. Så, den andra hypotesen var att parapsykologer skulle motsätta sig experthjälp från illusionister när det gällde att tänka ut riktig kontroll mot fusk vid parapsykologiska försök och att de som följt av detta skulle misslyckas med att upptäcka enkla illusionisttrick.

Den brittiske parapsykologen Trevor Finch har till och med direkt föreslagit att skeptikerna skulle försöka föra in en illusionist i ett parapsykologiskt laboratorium, förklädd till en person med paranormal förmåga. Min plan tycktes otvivelaktigt överensstämma med behov som kommit till uttryck inom det parapsykologiska samfundet.

Director för McDonnell-laboratoriet var fysikprofessor Peter R. Phillips, vilken under ett decennium intresserat sig för parapsykologi. Han hade förklarat för pressen att det var laboratoriets avsikt att undersöka psykisk metallbøjning hos barn. Följaktligen bad jag två unga illusionister,

som varit i kontakt med mig per brev och visat intresse för mitt arbete som skeptiker, att skriva till McDonnell-laboratoriet och uppge sig ha paranormala krafter. Vårt experiment fick kodnamnet "Projekt Alfa".

Vi fick veta att laboratoriet hade kontaktats av omkring 300 personer efter notiser i massmedia. Mina kolleger Steve Shaw, en till USA inflyttad engelsman, anställd på ett sjukhus i Washington, Pennsylvania och illusionist/mentalist på deltid, och Michael Edwards, studerande från Marion, Iowa, och välkänd där som illusionist, var de enda som McDonnell-laboratoriet valde ut bland de ganska många som anmält sig. De var 18 och 17 år respektive, när projektet började.

Vi hade bestämt i god tid i förväg att vid ett lämpligt tillfälle skulle vi avslöja bedrägeriet. Steve Shaw och Michael Edwards gick också med på att, om de någonsin blev tillfrågade direkt av någon forskare om de använde trick, så skulle de omedelbart svara: "Ja, och vi skickades hit av James Randi." Därefter skulle de svara på alla frågor rörande deras roll i projektet.

Redan innan pojkarna testades på laboratoriet sände jag Phillips en lista med elva "varningar" rörande parapsykologiska försök med människor. Jag rådde honom exempelvis att inte låta försökspersonerna ta över experimentet genom att göra ändringar i testproceduren. Jag varnade honom

Forskarna nonchalerade Randis råd.

Illusionisterna Shaw, t v, och Edwards, överst, tillsammans med James Randi sedan de avslöjat sin bluff.

Foto Dana Fineman, *Discover Magazine* © 1983 Time Inc.

också för att nyckfulla krav från försökspersonerna mycket väl kunde vara deras sätt att skapa förhållanden som kunde ge möjlighet till fusk. Han fick rådet att rapporteringen om försöksbetingelserna skulle vara mycket exakt, utan att förutsätta någonting. Framförallt yrkade jag på att en illusionist skulle vara närvarande. Därför erbjöd jag mig att vara med vid försöken på McDonnell-laboratoriet på egen bekostnad, utan något krav på att i kommande rapporter bli omnämnd som deltagare i experimentet eller ens som närvarande.

Från första början nonchalerade forskarna de regler jag föreslagit. Liksom vid andra undersökningar tog de "paranormalt begåvade" försökspersonerna över experimenten. De hade mindre raseriutbrott (inspirerade av liknande händelser som rapporteras ha ägt rum på Stanford Research Institute, när Uri Geller undersöktes där på 70-talet) närhelst betingelserna inte var till deras belåtenhet.

Fastän jag särskilt varnat Phillips för att tillåta att mer än ett testföremål (en sked eller en nyckel exempelvis) fanns framför en försöksperson under ett försök, så brukade en mängd föremål vara utströdda över bordet. Föremålen var inte permanent märkta, utan

man hade i stället papperslappar fästade vid dem med trådöglor. Det var lätt för Edwards och Shaw att byta lappar, sedan föremålen noggrant hade mätts, och på så vis skapa en illusion att ett föremål som de hanterat på ett mycket lättvindigt sätt hade undergått deformation.

Under en typ av telepatiförsök gavs en försöksperson ett förseglat kuvert som innehöll en bild, tagen från en grupp av bilder. Efter att ha lämnats ensam med kuvertet skulle han överlämna det till en experimentator vilken granskade det för att kontrollera att förseglingen inte brutits. Försökspersonen skulle därefter tala om vilken bild ur bildgruppen som fanns i kuvertet. Denna försöksserie var mycket lyckad — men inte alltför, eftersom pojkarna insåg att en hundra procentig framgång kunde ha vittnat om trick. Med avsikt minskade de sin framgång. Metoden var enkel. Eftersom kuvertet hade "förseglats" med endast några häftklammer, tog de bort dessa, tittade i kuvertet och satte sedan tillbaka klamren genom de ursprungliga hålen! En gång tappade Michael bort två klammer, och för att dölja detta valde han att själv öppna kuvertet, när han stod inför experimentatorn. Denna ändring av försökets uppläggning god-

togs. Försökspersonen hade fått bestämma hur experimentet skulle gå till.

I andra ESP-försök fick man signifikanta resultat endast när en av försökspersonerna kände till den teckning som användes och tilläts att titta på en TV-monitor, medan den andra försökspersonen försökte återge teckningen. Forskarna ansåg i sin officiella rapport om försöken att kommunikation mellan de två pojkarna med andra medel än telepati var utesluten, ty "fastän det kan synas misstänkt att de mest signifikanta resultaten uppnåddes just när förhållandena var sådana att försökspersonerna kunnat vara i maskopi med varandra ... menar vi att varje hypotes om normal kommunikation är mycket osannolik; inte ens de bästa träffarna är förenliga med verbala ledtrådar, utan visar snarare en klar överensstämmelse av form utan någon semantisk relation."

Vad man kunde ha talat om för experimentatorerna, om de velat lyssna, var att de bästa tankeläsningstricken utförs genom ett "varmt och kallt"-system för kommunikation som inte har något att göra med verklig verbalisering. Som följd av detta får man mycket mer frapperande resultat, som verkar bero på "telepatisk" överföring. Det går inte att åskådliggöra de verkliga svårigheterna som finns för dem som använder ett sådant system.

Fastän ingen kommunikation ägde rum under dessa försök, kunde frånvaron av tecken på verbal kommunikation, som nämns i citatet ovan, ha gett just de betingelser som fordras för ett godkänt experiment, om experimentet varit framgångsrikt. Nu användes i stället ett annat vanligt illusionistknep, vilket gav skärpa åt resultaten som orsakade viss uppståndelse bland forskarna. Denna "skärpa" skulle emellertid ha kunnat elimineras genom lämplig dubbelblind-utvärdering av data.

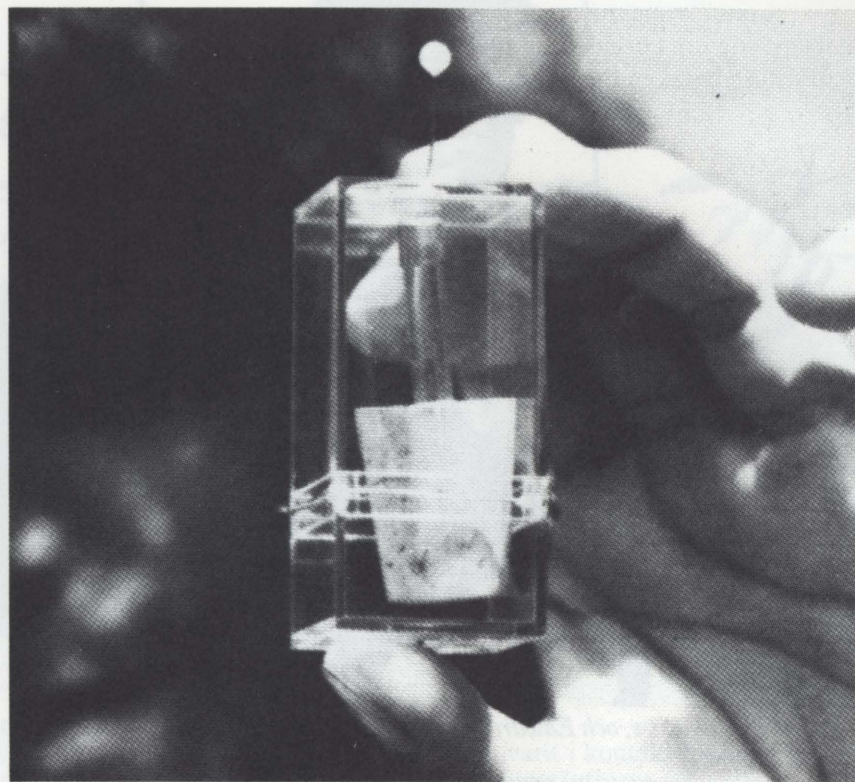
(Ett liknande sken av verklighet åstadkommes av var och en som verkligen är kompetent att utföra trick med förbundna ögon och som lärt sig de viktigaste reglerna för uppvisningar av det slaget. Jag erinrar mig Margaret Foos, som aldrig lärde sig det knepet. Hon var ett "paranormalt begåvat" barn som övertygade TV-värden Marv Griffin och hans publik att hon kunde se med ögonen kraftigt förbundna. Hon var inte alls övertygande där hon raskt och självsäkert gick omkring bland publiken, helt enkelt på grund av att det var uppenbart att hon faktiskt kunde se även med bandaget för ögo-

nen. Hennes nummer skulle ha förbättrats oerhört om hon haft ögonen till slutna och därför faktiskt snubblat omkring, till dess hon behövde kika.)

I ett ganska naivt experiment som utfördes med Steve Shaw, användes en liten platta av genomskinlig akrylplast i vilken en inte alltför djup skåra hade gjorts. I skåran hade man placerat en tunn (ung. 1/16 tum) metallsträng, några tum lång, vilken passade löst i skåran och låg jämnt med ytan. Forskarna trodde att det var omöjligt att avlägsna metallsträngen från skåran med handen utan att antingen vända upp och ned på plattan eller bruka ett verktyg av något slag. Steve ombads att stryka över metallsträngen med ett finger och få den att böja sig. Han upptäckte snabbt att strängen vippade upp ur skåran, om han pressade dess ena ände nedåt med hjälp av köttet på fingret, som trycktes ned i skåran. Han tog helt enkelt osedd ut strängen, böjde den litet och lade tillbaka den i skåran, på sidan, eftersom skåran var såpass bred att den böjda strängen fick plats där. Sedan strök han över strängen och vände den i skåran 90 grader så att det syntes som om den böjde sig upp ur skåran. Detta ansågs omöjligt att åstadkomma med hjälp av trick.

I en annan serie försök, där elektronisk apparatur användes, ombads pojkarna att minska kapaciteten hos rörformiga elektriska säkringar. En ström fick passera genom en säkring på så sätt att den gradvis ökade tills proppen gick och strömstyrkan i det ögonblicket kunde avläsas. De fick utmärkta resultat i detta test där de tycktes genom mental påverkan orsaka att säkringarna gick sönder vid lägre strömstyrka än normalt. Förklaringen till framgången i dessa experiment var helt enkelt att pojkarna tilläts att fritt handskas med säkringarna. De kunde återinsätta en trasig säkring. Strömkretsen hade gjorts sådan att även om en säkring var trasig, så avslöjade inte instrumenten detta förrän strömmen nått en viss styrka. Det föreföll alltså som om proppen gick för tidigt. Pojkarna upptäckte också att om de tryckte ned säkringens ena ände, där den låg i sin hållare, eller endast rörde snabbt vid den medan en hand fördes ovanför, så gjorde instrumenten ovanliga utslag, vilka tolkades av experimentatorerna som märkliga parapsykologiska effekter.

Steve antydde att han kanske skulle kunna påverka en videokamera, och, när han satt framför en och tittade in i linsen, så gestikulerade han mystiskt

Denna säkring, som forskarna förseglat i en dosa, gick, sedan illusionisterna stuckit in nålar till säkringens båda ändar och satt dem i kontakt med ett bilbatteri.

Foto James Randi.

över instrumentet. Två gånger "blommade" plötsligt bilden ut i det den svällde och sjönk ihop. Detta registrerades och visades sedan i en officiell film från McDonnell-laboratoriet. Forskarna trodde att detta inte var möjligt att förklara på annat sätt än som ett paranormalt fenomen. Men Shaw hade inte gjort något annat än sträckt sig fram och vidrört bildkontrollen på sidan av kameran — två gånger — utan att någon lagt märke till det.

Steve, Michael och jag hade ofta telefonkontakt med varandra och kunde således planera vad som borde göras för att kringgå den ofullständiga fuskkontrollen under experimentet.

Pojkarna fick också små, genomskinliga, förseglade plastdosor, som de kunde ta med sig hem och som innehöll olika föremål, vilka de ombads att påverka paranormalt. Dosorna hade förseglats genom att man borrat små hål genom dosa och lock och trätt en tunn metalltråd genom hålen för att locket inte skulle kunna rubbas. Öglan på metalltråden hade förseglats med lack på vilket man stämplat en symbol.

Det var inte svårt för försökspersonerna att peta bort sigillet, öppna dosan, "påverka" innehållet och sätta tillbaka sigillet. I några fall fick de smälta lacket något för att återställa sigillet i ursprungligt skick. Vi var alla tre förvånade över att man använde en stämpel av standardmodell som kan köpas för 39 cent i vilken pappershandel som helst med antingen ett arkare eller en fågel som symbol. För mindre än en dollar kunde vi klara av säkerhetsanordningarna hos ett halvmiljondollarprojekt!

I en genomskinlig dosa var fastsatt en kork med en elektrisk säkring instucken i den. Säkringens ena ände var synlig, men hela säkringen var insatt, med förseglad, i korken. I stället för att böka med lacksigillet klarade jag av detta problem bara genom att föra en upphettad nål genom tillverkarens märke på dosans undersida och upp genom korken tills den kom i kontakt med underdelen av säkringen som fanns instucken i korken. En annan nål fördes in genom ett av hålen i sidan och kom i kontakt med den synliga överdelen av säkringen. Ett kort besök hos

mitt bilbatteri — och i ett huj var säkringen trasig.

Som i alla andra fall där vi ingrep med fysiska medel eller ändrade i utrustningen, lämnade vi avsiktligt spår efter oss. Fastän hålet i tillverkarens märke täpptes till genom att ett upphettat nålshuvud pressades mot det, var det lätt att observera det, om man såg plastdosan från sidan. Men hålet upptäcktes aldrig.

Detta intressanta bedrägeri föll emellertid igenom av ett märkligt skäl. När laboriet inte visade någon entusiasm över säkringarna som gick sönder, frågade pojkarna varför. De fick svaret att enligt forskarnas uppfattning hade en centrifug kunnat användas för att ha sönder säkringstråden! Men det var osannolikt att den tunna säkringstråden — med så liten massa — kunnat fås att brista genom centrifugalkraft, och ett sådant brott på tråden skulle mycket klart ha kunnat skiljas från en smält tråd sådan som den vi visade upp i vårt trick — eller en tråd som smält genom mental kraft. Så, fastän forskarna för en gångs skull hade rätt, så var det på felaktiga grunder.

McDonnell-laboratoriets videofilm visar hur försökspersonerna får en lätt rotor av papper, som placerats på spetsen av en nål, att rotera åt det håll de vill — medan den är placerad i vad som kallas en "bell jar". Beteckningen är synnerligen missvisande. En "bell jar" är en hermetiskt tillsluten behållare för laboratoriebruk, fastsatt vid en fotplatta; i allmänhet kan vakuum skapas i en "bell jar". Det som användes vid McDonnell-laboratoriet var en glaskupa, huven till en billig klocka, placerad på en träplatta med spår för kupans kanter. För att helt tillsluta kupan hade man placerat ett lager av aluminiumfolie i spåret.

Pojkarna demonstrerade att en kam med statisk elektricitet inte kunde påverka rotorn, eftersom ett speciellt hölje hade sprayats på kupan som skydd mot statisk elektricitet. Men när de sedan satte tillbaka kupan, var det en lätt sak för dem att låta en liten boll av aluminiumfolie falla ned i skåran, så att kupan kom att vipa litet och en öppning bildades. Genom att helt enkelt i smyg blåsa vid foten av kupan kunde pojkarna få luften att cirkulera inne i den så att rotorn började svänga. Genom att ändra kroppsställning och blåsa ur en annan vinkel kunde de ändra luftens rörelseriktning inne i kupan och följaktligen även rotorns rörelse. Eftersom den lilla aluminiumbol-

len inte kunde skiljas från aluminiumlagret, var den osynlig och kunde lätt tas bort efter experimentet — i synnerhet som pojkarna fick tillåtelse att fritt handskas med allting.

En anordning som utvecklats på laboriet för att testa försökspersonerna från Alfa bestod av ett upp-och-ned-vänt akvarium, fastreglat med hänglås vid ett bastant bord. Föremål placerades inuti denna kupa och lämnades där under natten. Eftersom läsen på dörrarna var av utmärkt kvalitet och Phillips bar nycklarna till hänglåset och dörrarna hängande runt halsen, ansågs fusk säkerheten vara hundra procentig. Men det var den inte. Edwards och Shaw lämnade helt enkelt ett fönster oläst och återvände till lokalerna på natten. Det fanns flera sätt att öppna det förslutna akvariet, och de kunde göra vad de ville med innehållet, vilket laboratoriets personal på morgonen upptäckte hade blivit böjt, vridet, brutet och flyttat av mystiska paranormala krafter.

I en del av akvariumtestet användes en låg ask i vilken torr kaffesump hade spritts ut i ett tunt lager. Små kuber och andra föremål hade placerats i asken, och när innehållet undersöktes på morgonen, fann man att det bildade egendomliga kabbalistiska symboler. Detta gav upphov till mycken undran bland forskarna.

Senare under Projekt Alfas förlopp försökte den amatörillusionist som åstadkommit det förseglade akvariet och som fortfarande säger sig inte kunna bli dragen vid näsan i sin specialité att konstruera förseglade behållare, att göra en förbättring av akvariet genom att tillhandahålla säkert förseglade flaskor. Som vi skall se misslyckades han här på ett ännu mer spektakulärt sätt.

Det är ingen tvekan om att personalen på McDonnell-laboratoriet trodde att Mike och Steve verkligen hade paranormal förmåga. Det var denna deras tro som gjorde bedrägeriet så utomordentligt enkelt. Det är klart att om de två pojkarna trätt in på scenen som illusionister, så hade de aldrig klarat sig utan upptäckt så som de nu gjorde. Personalen gjorde sig ännu mer handikappad genom att tala om pojkarna som "paranormalt begåvade försökspersoner". De uppfann till och med termen *psychokinet* att användas om dem. Enkla trick, som gjordes under mycket anspråkslös kontroll, förklarades vara psykokinesi, och slarviga beskrivningar av under vilka förhållanden prestationerna ut-

fördes skrevs ned. Dessa faktorer ökade naturligtvis den sympatiska atmosfär i vilken försökspersonerna arbetade.

En annan faktor som ledde forskarna på villovägar var deras fullständiga, tveklösa godtagande av, och tilltro till, det arbete som utförts av deras kolleger inom det parapsykologiska området. Till och med de mest tvivelaktiga resultat, som allvarligt ifrågasatts och i några fall skarpt kritiserats av kolleger, anammades av forskarna, när det svarade mot deras behov. Det är uppenbart att många parapsykologiska forskare aldrig gör en storstädning för att göra sig av med uppenbart skräp, och all bråten som finns kvar gör det omöjligt för dem att bilda sig en klar uppfattning om vad som är deras problem.

Varje litet yttrande eller påstående som försökspersonerna gjorde och som tycktes stämma överens med en utomstående forskares uppfattning om verkligheten eller som uppfyllde vissa förväntningar, blev ytterligare bevis för forskarna på att de studerade verkliga fenomen. Steve och Mike klade till exempel över att den elektroniska utrustningen gav "dåliga vibrationer", dels för att tillfredsställa en etablerad mytologi av detta slag, dels för att minska till ett minimum den videoobservation som behövdes. De var också noga med att nämna att de båda under den tidiga barndomen fått en elektrisk chock, och därefter blivit medvetna om sina psykiska krafter. Fastän dessa godbitar inte dög som verkliga bevis, fördjupade accepterandet av dem ytterligare den kvicksand som forskarna sjök allt längre ned i.

Under hela den treårsperiod då Steve och Mike var på McDonnell-laboratoriet, fortsatte jag att tillskriva professor Phillips och erbjöd mig att varanärvarande som konsult under experiment. Men Phillips tycktes helt övertygad om att han inte kunde bli lurad och accepterade inte mitt erbjudande.

Sedan, under ett illusionist-konvent i Pittsburgh, "läckte" jag ut klara antydningar om Projekt Alfa. Elva dagar därefter hörde jag att en del rykten nått McDonnell-laboratoriet. Detta hade gjorts i ett försök att varna parapsykologerna. I stället för att ta varning berättade de ryktena för Steve och Mike som väldiga skämt. Pojkarna blev aldrig tillfrågade om det låg någon sanning i ryktena.

Strax före denna händelse hade Phillips för första gången skrivit till mig

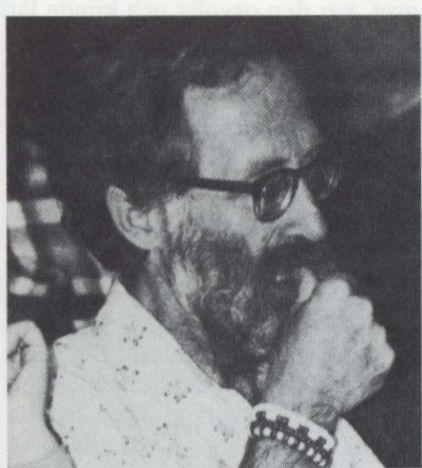
med begäran om medverkan. Han frågade om jag ville skicka honom en videofilm där falsk psykiskinetisk metallböjning visades tillsammans med ett avslöjande av hur det hela gått till. Han avsåg att visa filmen på den konferens som Parapsychological Association skulle hålla i augusti i Syracuse. Jag gick omedelbart med på att sända honom filmen, och inom några dagar hade jag plockat ut några föreställningar ur mitt videofilmarkiv, där man ser hur jag böjer och bryter av nycklar och skedar samt gör några övertygande "ESP"-trick. Jag medsände även två ljudband; det ena var originalet och det andra innehöll en löpande kommentar som i detalj beskrev hur det hela gått till. Jag tog med, i undervisningssyfte, en episod med Uri Geller där man kan se hur han använder precis samma metod i en skedböjningsföreställning och avslöjas på bar gärning på filmen.

Jag förstod att rykten om Alfa skulle nå Phillips ungefär vid den tid då han hade min videofilm och att han skulle kunna undersöka både sitt eget material och det jag skickat honom i luset av möjligheten att ryktet om att Steve och Mike var i maskopi med mig var sant.

Som gentjänst för min medverkan frågade jag Phillips om jag kunde få en kopia av McDonnell-laboratoriets videofilm med Alfa-projektets försökspersoner vilken gjorts i ordning för visning tillsammans med min film på den kommande parapsykologiska konferensen. Han samtyckte till detta; och bara några dagar före konferensen mottog jag hans film. Jag skrev ned en detaljerad analys av de trick som visades där och påpekade att på filmen fanns omisskännliga bevis för bedrägeri.

På konferensen visade Phillips min film och sin egen. Ett rykte började spridas att Phillips och jag samarbetade med syfte att misskreditera Parapsychological Association, och det var många som trodde att det ryktet talade sant. Det var ingen överraskning att de resultat som han tillkännagav mottogs av parapsykologerna med föga entusiasm — fastän några av dem, i synnerhet Walter Uphoff och William Cox, var hänryckta. Cox, vilken aldrig varit den som hyst några tvivel, hade skrivit till Phillips en månad tidigare och energiskt motsatt sig hans avsikt att visa den film jag gjort. Tydligt ansåg han att man inte borde sprida några som helst tvivel under konferensen.

En officiell rapport om de två för-

Professor Peter R. Phillips. Foto James Randi.

sökspersonerna, sammanställd av personalen på McDonnell-laboratoriet och distribuerad på konferensen, drogs hastigt tillbaka och modifierade ord ("synbarligen", "till synes" och "skenbart") insattes på lämpliga ställen i texten. Rapporten omtrycktes och distribuerades än en gång. I något av ett chocktillstånd trängdes Phillips in i ett hörn av mig efter en workshop, och jag insisterade på att få demonstrera för honom och Mark Shafer, hans främste vetenskaplige medarbetare, var filmen visade att bedrägeri förekommit. Tydligt skakade tackade de två mig för mina insatser, och jag skildes från dem tämligen säkra på att de tagit tillräckligt med intryck för att ändra sina metoder.

Sedan jag återkommit från konferensen, kontaktade jag Edwards och Shaw och upplyste dem om att Phillips nu var mycket misstänksam och att Projekt Alfa förmodligen snart skulle avslutas.

Fortsättning följer.

Övers. SM

Från sommarnumret 1983 av *Skeptical Inquirer*, Box 229, Central Park Station, Buffalo, New York 14215, U.S.A., översatt och publicerat med tillstånd.

Hickson falsk profet

Charles Hickson från Pascagoula, Mississippi, USA, blev rubrikernas man 1973, när han berättade att han och hans vän Calvin Parker blivit "kidnappade" av ett UFO och undersökta av varelser med långa klor. Många UFO-forskare har trott på Hickson och Parker. J. Allen Hynek till exempel sa att han inte tvivlade på att de båda männen haft en verklig och skrämmande upplevelse. De föreföll honom helt uppriktiga. Den kände UFO-forskaren professor James Harder från Kaliforniakaliforniska universitetet i Berkeley sa apropå Hicksons och Parkers berättelse att det inte fanns något rimligt tvivel på att de hade haft kontakt med ett utomjordiskt fenomen.

Men att Charles Hickson kanske inte är helt och hållet att lita på antyds av vad han sa 1982 på en presskonferens. Efter den första UFO-upplevelsen hade han ofta haft mental kontakt med UFO-varelserna, rapporterade han, och mött dem fysiskt tre gånger. Han upplyste att under 1983 skulle de komma ned på jorden, men dessförinnan skulle de ha ändrat vår planets självdestruktiva kurs. Hickson sa att främlingarna nyligen meddelat honom att "energin" skulle frigöras i världen i början av 1983 och att vi vid slutet av 1983 skulle vara så positivt förändrade att UFO-varelserna skulle bli accepterade när de kom.

Källa: *Skeptical Inquirer*, hösten 1983.

BUDDHASASANAFÖRLAGET Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas stora meditationstal
40 sidor, ca 20:-

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:-

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:-

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:-

I bokhandeln eller direkt från förlaget

Är parapsykologin en riktig vetenskap?

I Amerika finns en kommitté för vetenskaplig undersökning av föregivet paranormala fenomen*, CSICOP. Dess medlemmar kallar sig inte parapsykologer, utan har en mycket skeptisk inställning till parapsykologin och dess utövare. (En motsvarighet i Sverige är föreningen Vetenskap och Folkbildning.) Kommittén har bildats eftersom det finns kritiker som inte är nöjda med parapsykologin och dess positiva resultat. De menar att en negativ slutsats - *inga paranormala fenomen har bevisats* - är det riktiga och att positiva resultat beror på fusk, dåliga forskningsmetoder, felaktiga resonemang.

Dessa kritiker dömer inte ut all parapsykologisk forskning, utan menar att riktig vetenskap existerar inom detta område sida vid sida med falsk vetenskap. Men det är ändå svårt undgå intrycket att CSICOP i andan, om inte i orden, dömer parapsykologin som en pseudovetenskap. Det är svårt undgå intrycket att man inom CSICOP utgår från att inga paranormala fenomen existerar. (Illusionisten James Randi, som är en framstående medlem, har utlovat en penningssumma till den som kan bevisa något paranormalt fenomen.) Inga experiment eller undersökningar som gjorts blir accepterade av CSICOP som bevis för något paranormalt.

Parapsykologi är vetenskap!

Mot bakgrund av en kritik sådan som CSICOPs frågar man sig: är parapsykologin verkligen en riktig vetenskap?

*) Paranormala fenomen är "övernaturliga" händelser: telepati, klärvoajans, kläraudiens, förutvetande samt påverkan på föremål eller levande organismer genom direkt psykiskt inflytande.

Vi har ställt frågan till f.ordföranden i Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, fil. dr Rolf Ejvegård.

- Ja, svarar han, parapsykologin är en forskning av samma klass som exempelvis sociologin, medicinen och astronomin. Säger någon att parapsykologin är en pseudovetenskap, så tyder det på att han antingen inte vet vad vetenskap är eller att han inte vet vad parapsykologi är.

- Det har flera gånger hänt, fortsätter Ejvegård, att vetenskapsmän i olika länder angripit parapsykologin för ovetenskaplighet. Detta är inte underligt. Man har då vanligen bildat sig en uppfattning om parapsykologin genom att läsa sensationsartiklar i dags- och veckopress. Däremot har dessa vetenskapsmän inte läst någon av parapsykologins vetenskapliga publikationer. I samtliga fall där dessa kritiker sedan satt sig in i den vetenskapliga litteraturen har de, helt självklart, fått ta tillbaka sina påståenden om parapsykologins ovetenskaplighet. Det finns fem-sex seriösa, vetenskapliga tidskrifter som helt ägnar sig åt parapsykologisk forskning. De som tror att parapsykologin är en pseudovetenskap rekommenderas att ta del av dessa.

Rolf Ejvegård

Bevis saknas, men indicier finns

Med. dr Nils-Olof Jacobson, som skrivit en stor bok om *parapsykologin och döden*, översatt till en rad språk, har fått vår fråga om det finns några paranormala fenomen.

Han har svarat skriftligt på följande sätt:

Finns paranormala fenomen? lyder frågan. Följdfrågan blir då: För vem finns fenomenen, vid vilken tid, under vilka omständigheter?

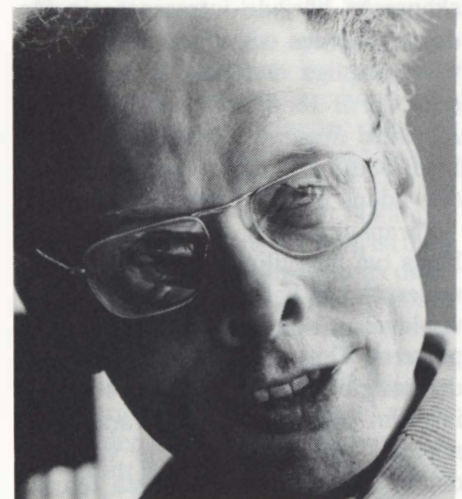
Sedan urminnes tider har människor ibland haft upplevelser som inte förefaller kunna förklaras utifrån de erkända naturlagarna. Dessa upplevelser kallas *paranormala*, "vid sidan av det normala". Det kan gälla att få information om omvärlden på ett sätt som inte synes kunna förklaras med de kända sinnen och verksamhet, eller att påverka omvärlden på ett sätt som inte synes kunna förklaras med rörelseorganens verksamhet. Vissa människor förefaller ha förmåga att uppleva eller åstadkomma dessa fenomen oftare än andra. Parapsykologin som vetenskap uppstod när vetenskapsmän började intressera sig för dessa fenomen och studera dem med vetenskapliga metoder. Vi kan ange detta till år 1882, det år då *Society for Psychical Research* grundades i England. Bland grundarna fanns några av den tidens främsta vetenskapsmän.

Parapsykologisk forskning arbetar längs två huvudlinjer. Den ena är att undersöka så kallade spontanfall, dvs upplevelser som människor har rapporterat. Det blir ett detektivarbete, där det gäller att bedöma vad som har inträffat och om det kan vara paranormalt. Denna huvudlinje var den dominerande under de första femtio åren. Den nu helt dominerande huvudlinjen är den andra: att försöka

flytta in de paranormala fenomenen i laboratoriet och undersöka dem under strikt kontrollerade förhållanden. Man är då beroende av försökspersoner som kan åstadkomma paranormala fenomen under dessa förhållanden. Annars måste man utveckla försöksbetingelser som låter vilken person som helst åstadkomma paranormala fenomen. Det tycks ännu ingen ha lyckats med, och man är alltså beroende av enstaka och ovanliga försökspersoner.

Påståendet att parapsykologin är en pseudovetenskap, dvs ingen riktig vetenskap, kan såvitt jag förstår bara motiveras på två sätt: *metoderna är ovetenskapliga* eller *fenomenen finns inte*.

Den första motiveringen är som jag ser det inte hållbar. Min uppfattning är att parapsykologerna, som ju så gott som undantagslöst har haft skolning i någon annan vetenskap, har använt de vetenskapliga metoder som har funnits tillgängliga vid varje tid. Uppfattningen om vad som är "god vetenskap" varierar ju från tid till annan, parapsykologer har liksom andra vetenskapsmän utvecklat sina metoder allteftersom nya har blivit tillgängliga. Naturligtvis förekommer dåliga undersökningar och t.o.m. fusk inom parapsykologin, liksom inom andra vetenskaper. Men den som påstår att undersökningmetodiken inom parapsykologin är sämre än inom vilken som helst annan vetenskapsgren måste bygga det påståendet på en mycket ingående kännedom om hela den parapsykologiska forskningen och inte bara på enstaka undersökningar. Någon sådan omfattande, väl underbyggd kritik har såvitt jag vet inte publicerats. (Engelsmannen Hansel har gjort ambitiösa försök, men har själv beskillts för grova sakfel i

Nils-Olof Jacobson

sin kritik.)

Den andra grunden för beskyllningen skulle då vara att fenomenen inte finns. Av rapporter om spontanfall eller experiment kan man dra slutsatsen att fenomenen finns eller inte finns - eller, rättare sagt, kan man endast dra slutsatsen att fenomenen tycktes finnas eller inte finnas i just det försöket. Man kan, inom vetenskapens ramar, ha olika åsikter i varje enskilt fall. Det gäller ju till slut den enskilde forskarens subjektiva bedömning av ett givet material. Att man i det ena eller andra fallet anser att fenomenen inte finns är alltså inte tillräckligt skäl att döma ut parapsykologin som vetenskap. Man måste i så fall också anse att fenomenen *inte kan* finnas.

Men då måste man rimligen också komma med en på de kända naturlagarna byggd förklaring till dels *alla* spontanfall som människor har rapporterat sedan historiens början, dels *alla* försök i den parapsykologiska litteraturen som tyder på att de paranormala fenomenen finns. Någon sådan förklaring har såvitt jag vet inte publicerats. Men om man utan någon sådan förklaring ändå påstår att fenomenen *inte kan finnas*, då har detta påstående inte längre något med vetenskap att göra. Då blir det endast ett uttryck för en förutfattad mening eller fördom. Frågan varför en person har denna fördom kan vara av intresse för en psykolog eller vetenskapssociolog, men i övrigt har påståendet inget vetenskapligt intresse. Det är ett uttryck för en personlig tro eller världsbild. Det är naturligtvis var och en obetaget att ha en världsbild grundad på tro - det har vi ju alla - men att kalla den vetenskap är antingen ohederligt eller naivt.

Frågan är sedan om det finns några bevis för paranormala fenomen. Jag tror inte det. Vilken "vattentät" undersökning man än skulle lyckas göra, så blir den historia efter en tid. De personer som har förstahandskunskap om den försvinner från scenen, och kvar finns endast skrivna eller inspelade dokument eller bevarade föremål. Då finns alltid möjligheten att någon efter fem eller femtio år kan komma på någon liten detalj som inte var tillräckligt dokumenterad eller kontrollerad, och som därmed ger en möjlighet att det som hände kanske inte var paranormalt. Detta "kanske inte" har en tendens att växa med tiden och bli ett "troligen inte".

Blir det någon gång möjligt att få

bevis för fenomenen? Kanske. Jag tror det i så fall blir genom någon elektronisk anordning som möjliggör kommunikation med "andra sidan". Kanske en förbättrad variant av *Spiricom*.

Till slut blir det en fråga om tro eller världsbild. Även om bevisen för paranormala fenomen saknas, så finns det dock såpass många indicier för dem att det enligt min mening är fullt "vetenskapligt försvarbart" att vara öppen för dem. Den inställningen har den fördelen att man inte blockerar sig själv om man en vacker dag skulle råka ut för ett riktigt paranormalt fenomen. Om man "vet" att någonting inte finns, så är risken stor att man inte ser det ens om man snubblar över det. "Det var bara en sten", säger man och låter guldklimpen ligga kvar för någon annan att upptäcka.

Den som vill kunna uttala sig sakligt om parapsykologin behöver sätta sig in grundligt i dess litteratur. Här är ett högst subjektivt urval av några nyare översiktsarbeten att börja med. De här böckerna riktar sig alla till den allmänt intresserade icke-specialisten, men de ger massor med anvisningar till mer specialiserad litteratur där den parapsykologiska forskningen beskrivs mycket ingående.

N-O Jacobson: *Liv efter döden?* 350 s, Zindermans 1971 och senare upplagor. Ännu i stort sett aktuell. Ger en bred översikt över området med tonvikt på frågan om liv efter döden. För en orientering om den senaste utvecklingen kompletteras den lämpligen med

H J Eysenck & Sargent: *Övernaturligt*. 192 s, Bonnier Fakta 1982. Bilderbok, populär men sakkunnig genomgång av parapsykologin av två forskare.

H. Bender: *Telepati, klärvoajans och psykokinsei*. 145 s, Natur och Kultur 1976. Sex uppsatser av den numera pensionerade tyske forskaren.

R Targ & H Puthoff: *Psykets räckvidd*. 251 s, Askild & Kärnekull 1977. Två forskare berättar om kontroversiell forskning kring 'fjärresyn' med bl.a. Uri Geller som försöksperson.

K Wistrand & J Pilotti: *Medvetandet och döden*. 274 s, Natur och Kultur 1982. En antologi om forskning kring nära döden-upplevelser, från parapsykologi till etnologi, fysik och religionshistoria. Mångsidig och aktuell.

En topp-lista

Till fil. dr Adrian Parker, som är psykolog och parapsykolog, har vi ställt frågan vilka undersökningar som bäst bevisar existensen av paranormala fenomen. Han har skickat oss en lista, sammanställd av R.A. McConnell. Den är avsedd för den skeptiske vetenskapsman som inte själv konstaterat paranormala fenomen men vill ta ställning, för eller mot deras existens, på grundval av god kännedom.

McConnell meddelar att han utslutit alla rapporter om spontana händelser, om experiment där det finns allvarliga tekniska brister och om experiment gjorda före 1950.

Han menar inte att alla arbeten som medtagits på listan är osårbara för kritik, men de har, såvitt han känner till, inte kunnat framgångsrikt angripas.

McConnell gör inte anspråk på att ha tagit med alla bevisande experiment från och med 1950 och inte heller alla kompetenta forskare på området.

Braud, L.W., & Braud, W.G. Further studies of relaxation as a psi-conducive state. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1974, 68, 229-245.

Braud, W.G., Wood, R., & Braud, L.W. Free response GESP performance during an experimental hypnagogic state induced by visual and acoustic Ganzfeld techniques: A replication and extension. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1975, 69.

Honorton, C. Automated forced-choice Precognition tests with a "sensitive." *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1971, 65, 476-481. The test subject is Malcolm Bessent. This paper reports an independent, successful use of an automated electronic random-number testing system developed by H. Schmidt, q.v.

Honorton, C. Error Some Place. *Journal of Communication*, 1975, 25, 103-116. This paper is a definitive historical summary of the critical issues raised in "the ESP controversy."

Kanthamani, B.K., & Rao, K.R. Personality characteristics of ESP subjects: III. Extraversion and ESP. *Journal of Parapsychology*, 1972, 36, 198-212.

Kelly, E.F., & Kanthamani, B.K. A subject's efforts toward voluntary control. *Journal of Parapsychology*, 1972, 36, 185-197. The test subject is Bill Delmore. This paper reports an independent, successful use of an automated electronic random-number testing system developed by H. Schmidt, q.v.

Kelly, E.F., Kanthamani, H., Child, I.L., & Young, F.W. On the relation between visual and ESP confusion structures in an exceptional ESP subject. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1975, 69, 1-31. The test subject is Bill Delmore.

Krippner, S., Honorton, C., & Ullman, M. A second precognitive dream study with Malcolm Bessent. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1972, 66, 269-279.

McConnell, R.A., & Forwald, H. Psychokinetic placement: II. A factorial study of successful and unsuccessful experiments. *Journal of Parapsychology*, 1967, 31, 198-213.

McConnell, R.A., & Forwald, H. Psychokinetic placement: III. Cube-releasing devices. *Journal of Parapsychology*, 1968, 32, 9-38.

McConnell, R.A., Snowdon, R.J., & Powell, K.F. Wishing with dice. *Journal of Experimental Psychology*, 1955, 50, 269-275.

Morris, R.L., Roll, W.G., Klein, J., & Wheeler, G. EEG patterns and ESP results in forced-choice experiments with Lalsingh Harribance. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1972, 66, 253-268.

Musso, J.R., & Granero, M. An ESP drawing experiment with a high-scoring subject. *Journal of Parapsychology*, 1973, 37, 13-36. The authors are professors at the National University of Rosario in Argentina. The subject is Dr. J. B. Muratti.

Pratt, J.G., & Forwald, H. Confirmation of the PK placement effect. *Journal of Parapsychology*, 1958, 22, 1-19. See also: R.A. McConnell and H. Forwald, "Psychokinetic Placement: I. A re-examination of the Forwald-Durham experiment." *Journal of Parapsychology*, 1967, 31, 51-69.

Pratt, J.G., Keil, H.H.J., & Stevenson, I. Three-experimenter ESP tests

of Pavel Stepanek during his 1968 visit to Charlottesville. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1970, 64, 18-39. J.G. Pratt has since written a definitive study: "A decade of Research with a selected ESP subject: An overview and reappraisal of the work with Pavel Stepanek" which has been published as Vol. 30 (1973), 78pp. of the *Proceedings of the American Society for Psychical Research*.

Schmeidler, G.R., & McConnell, R.A. *ESP and Personality Patterns*. New Haven: Yale University Press (1958). Reprinted, 1973, by Greenwood Press. Primarily a summary of Dr. Schmeidler's experiments on the effect of belief in ESP upon ESP scoring. For access to later work on this topic, see the review by John Palmer, *J.A.S.P.R.*, 1971, 65, 373-408.

Schmidt, H. Precognition of a quantum process. *Journal of Parapsychology*, 1969, 33, 99-108. See also: H. Schmidt, "Quantum processes predicted?" *New Scientist*, 1969, 44, 114-115, and the editorial comment appearing on p. 107 of the same issue. This work was done at the Boeing Scientific Research Laboratories, Seattle, Washington.

Schmidt, H. Comparison of PK action on two different random number generators. *Journal of Parapsychology*, 1974, 38, 47-55. This is the fifth study by this author that has appeared in this journal using similar, fully automated recording. The first is listed above.

Stanford, R.G., & Mayer, B. Relaxation as a psi-conducive state: A replication and exploration of parameters. *Journal of the American Society for Psychical Research*, 1974, 68, 182-191.

Targ, R., and Puthoff, H. Information transmission under condition of sensory shielding. *Nature*, 1974, 252, 602-607. This paper should be read in conjunction with an editorial appearing in the same issue of *Nature* ("Investigating the Paranormal," pp.559-560) and a critique by J. Hanlon, "The Stanford Research Institute Investigation." *New Scientist* 1974, 64, 178-185. Hanlon says: (1) While the experimenters are doubtless honest physicists, are they competent to handle a showman in a psychological experiment? and (2) the subject might

have penetrated Stanford Research Institute's radio-shielded room by a concealed transmitter and receiver operating at either 2 cm or 10 Hz. As to (1), I have no specific comment. As a radio engineer I find (2) highly implausible.

Ullman, M., & Krippner, S. A laboratory approach to the nocturnal dimension of paranormal experience: Report of a confirmatory study using the REM monitoring technique. *Biological Psychiatry*, 1969, 1, 259-270.

SM:

Enligt en uppfattning som har många företrädare bland vetenskapsmän, filosofer och religiösa tänkare, är världsgunden en tänkande substans och all s k materia föreställningar/tankar i denna substans. Anden/tanken är då det primära och materien något sekundärt. Med den idén om verkligheten är det inte svårt acceptera att mänskliga tankar kan påverka materiella föremål (PK) och medvetandet få kunskap om det som ligger utanför sinnessnas gränser (ESP).

Vårt inre jag är medvetande. Detta är en omedelbar kunskap som vi har. Vår värld är medvetande. Allt som finns i vår värld är till i vårt medvetande. Hela vår verklighet existerar där. Den s k materiella världen finns till för oss som företeelser i vårt medvetande. Om den dessutom existerar utanför medvetandet, det vet vi inte - men vi räknar med det, eftersom det gör våra s k sinnesförmågor meningsfulla.

Om det är något vi måste acceptera som verkligt, så är det medvetandet/anden/den tänkande substansen. Materien är inte på samma sätt självklar för oss. Mot den bakgrunden torde det inte vara svårt tänka sig att medvetandesubstansen är det primära och materien något sekundärt. Den spiritualistiska filosofiska uppfattningen torde vara minst lika starkt förankrad i förnuftet som sin motsats, den materialistiska, vilken säger att materien är det primära och det andliga något sekundärt, en bifenomen, beroende av materien.

Har man den materialistiska synen, är det kanske svårt att acceptera de "övernaturliga" fenomenen. Men har man den spiritualistiska uppfattningen, då är existensen av paranormala fenomen ingenting konstigt, utan tvärtom ganska självklart.

Motståndet mot ett erkännande att

Ett parapsykologiskt experiment. "Sändare" försöker överföra en bild telepatiskt.

paranormala fenomen finns torde ha sin grund i en naiv tilltro till den materialistiska verklighetsuppfattningen, "sunda förnuftet" uppfattning. Det är "sunda förnuftet" som säger att händelser som inte är inpassade på ett logiskt sätt i materiens orsak-verkan-system inte kan förekomma. Det är "sunda förnuftet" som säger att "tankar" inte kan överföras direkt från medvetande till medvetande utan de fem sinnessnas hjälp, att föremål och händelser inte kan iakttas direkt av medvetandet utan de fem sinnessnas hjälp och att "tankarna" inte kan direkt påverka föremål utan materiell hjälp.

Den naiva verklighetsuppfattningen, som långt ifrån är självklar, har bekräftats av naturvetenskapen. Den anses nu så väl etablerad att det fordras utomordentligt starka skäl för att omkullkasta den. När sådana skäl redovisas, i form av erfarenheter av paranormala fenomen, tillbakavisas dessa erfarenheter med hänvisning till hur väl etablerad den filosofiska materialismen är!

Sakligt sett finns på filosofisk grund inga avgörande skäl att inte acceptera paranormala fenomen. Det avgörande måste vara kvaliteten på gjorda experiment och på iakttagelser av spontana fenomen.

Det är alltså inte säkert att verkligheten är materia och det andliga blott bifenomen som inte kan rubba materien och sätta dess "lagar" ur spel, utan det är precis lika troligt att verkligheten är icke-materiell och mate-

rien fenomen i den icke-materiella världsgunden.

För mig är paranormala fenomen inte något konstigt. Jag tycker det vore konstigare om det inte fanns några, än att det gör det. Att förneka existensen av "övernaturliga" fenomen ser jag som på saklig grund omöjligt. Motståndet mot dessa fenomen har sin grund inte i förnuft och erfarenhet utan i en materialistisk verklighetsuppfattning som i en del etablerad att praktiskt taget ingenting kan rubba den.

Vi vet att "tankar" påverkar materien. Våra egna tankar verkar nämligen ständigt på vår egen fysiska organism. Vi tänker "lyft handen" och handen lyfts... Det är *mind over matter*, tankens makt över materien. Steget från den insikten till ett erkännande att tankar även kan påverka annan materia än den "egna" torde inte vara svårt att ta.

Materialismen är förhastad. Vi vet inte så mycket om verkligheten att vi kan slå fast att den är orsak-verkan-bunden och materiell på ett sådant sätt att den inte tillåter s k paranormala fenomen. Vetenskapen är en helt ung företeelse i mänsklighetens historia, och någon slutgiltig bild av verkligheten har den inte lyckats prestera.

Med utgångspunkt från de paranormala fenomenen måste vetenskapens verklighetsuppfattning enligt min mening delvis revideras.

Sökarguiden

Sommarkurser

WÄXTHUSET

SÖDERFJÄLLS BY, P1 318A
760 40 Vårdö 0175-31485
(09-10.00)

Träger Grundkurs (massage) 10-15 juni

Opening the Heart med 15-17 juni
LIN DAVID MARTIN

Träger Intermediate 17-19 juni
med Ph.D. Cathy Guadagno

Allt leva Kärlekens väg 25-29 juni

med LENA KRISTINA TUULSE och BRITA ZETTERBERG

Kroppens Poesi med 6-8 juli
SÖREN LARSSON & TINA LÖNNBLOM

Skriv eller teckna för utförligt program!

Se även tidigare program som gick som bilaga i förra nr. av SÖKAREN

PAN HelhetsCenter

Götgatan 11 08-44 0910

5/6 kl. 19.00 KREATIVITET & HEALING
med Lin Martin

8-9/6 (19-23/10-17) KÄRLEKSFÖRHÅLLANDEN
med Sandra Ray

KÖP LJUS PÅ BOK!

Nya Tidsålderns
BJÖRN ROXENDAL
har gett ut "Allt Våra eller Inte Våra"

Uppsats Stockholms Univ. pris 32:- samt

"Psykologi: Läran om själen"

Göteborgs Universitet, pris 35:-

Beställ: NYA TIDSÅLDERN
Poppelv. 34 18400 Åkersberga.

NÄSTA GUIDE
I NÄSTA
NUMMER!

VÄRDSHUSET

Dala Floda

AFRIKANSKA

Rytmer-musik
-dans-folklore

med AHMADU JARR 17-23/6

FRIDANS

med Kerstin Ljungberg 25-30/6

med Solveig Linde

YOGA & MEDITATION

Med BJÖRN ROXENDAL 5-10/8

VÄRDSHUSET, Dala Floda

P1. 823. 780 44 Dala-Floda

0241-220 50

0241-220 50

VÄTELUMÄNNEN

HAR SOMMARÖPPET SOM VANLIGT

MEN ÖPPNAR DESSUTOM REDAN

KL 10.00 VARDAGAR.

Drottninggatan 83 08-109615

08-109615

DRÖM

HÄLSO-RESAN

TILL KALIFORNIEN DEN 30 Nov-22 Dec

med Kenth Carlson och

Peter Wilhelmsson

• Ann Wigmorens inst på Västkusten

• Pritikin Longevity Center

• Massor av alternativa

ställen. Skriv efter program.

Kenth Carlson HEALTHY

Erik Dahlberg People

41126 Göteborg 031-138814

Forskningen upprättar Alexandra David-Néel

Av Bertil Falk

Alexandra David-Néel avled 101 år gammal år 1969 i sitt hem, "Meditationens fästning", i Digne. Hon hade då belönats av sitt land med hederslegionen, och kulturministern André Malraux var på plats och skar sig en tårtbit ur födelsedagstårten när den livskraftiga damen, en av Frankrikes märkligaste medborgare, år 1968 firade sin 100-årsdag.

Ty Alexandra David-Néel är en av de stora och märkliga gestalterna under 1900-talet. Hon blev den första västerländska kvinna som någonsin besökte Tibets huvudstad Lhasa. Det skedde år 1924 när hon var 56 år gammal. Tillsammans med sin tibetanske adoptivson, Lama Yongden, vandrade hon förklädd till pilgrim till Dalai Lamas hemlighetsfulla, för utomstående stängda huvudstad.

Hon talade tibetanska, ett språk som hon i likhet med sanskrit och hindi hade studerat i sin ungdom, men hon såg inte tibetansk ut. Hon gjorde så gott hon kunde och tycks ha haft en viss fallenhet och faibles för att leka teaterapa. Leka är kanske fel uttryck. Hon hade faktiskt, som det senare visat sig, stått på många scener världen runt redan i 20-årsåldern.

Tibetanerna trodde också att hon var en buddhistisk pilgrim från Ladakh i norra Indien. Ladakh är nämligen ett område som tillhör Indien (införlivat med Kashmir), men som kulturellt är en del av den tibetanska sfären, integrerat med den lamaistiska buddhismen. Buddhisterna i Ladakh ser Dalai Lama som sin andliga ledare. Och språkligt utgör ladakhiska en tibetansk dialekt.

Man kan med viss sanning hävda att Alexandra David-Néels verkliga karriär började när hon 56 år gammal gjorde sin pilgrimsfärd till Lhasa. Hennes bok om detta, som kom ut ett par år senare i Paris, blev en mindre världssensation. Tyvärr har den aldrig översatts till svenska, däremot till danska.

På svenska kom dock 1933 hennes "Bland mystiker och magiker i Tibet"

(Gebers), i vilken hon bland annat berättade för häpnadsläsa i väst om sådana märkliga "andliga idrotter" som Tummo Yoga och Long Gom-Pa-löping. Många ställde sig skeptiska.

Tre år efter Alexandra David-Néels död kom det ut en skrift i Frankrike i vilken hon anklagades för att aldrig ha varit i Tibet. De bilder som hon låtit publicera skulle vara förfälskningar.

Bakom författarpseudonymen Jeanne Donys dölde sig en kvinna, som blivit osams med Alexandra David-Néel. Men alla anklagelser har mycket effektivt kunnat motbevisas och helt vederläggas. Således visade det sig i efterhand att Alexandra David-Néel under sina år i Tibet och Indien regelbundet skrivit brev hem till sin make, som var chefsingenjör vid de tunisiska statsjärnvägarna. Hon uppmanade också maken, som hon sällan såg, eftersom de i årtal levde på varsin kontinent, att ta vara på hennes brev. Det gjorde han — med kuvert och frimärken och allt. När han avled 1941 (brevväxlingen fortsatte ända till hans död) så fanns breven kvar i familjen Néels ägo.

Alexandra David-Néel befann sig då på sjukhus i Kina och återkom inte till Europa förrän 1946, fem år efter makens död och ett år efter världskrigets slut. Av denna brevsamling har ett urval som omfattar ungefär två femtedelar av hela brevväxlingen från 1904 till 1941, publicerats, berättar Marie-Madeleine Peyronnet för mig när jag hälsar på i "Meditationens fästning" i Digne.

Denna utgåva består av två volymer, och ett av breven är till och med skrivet i Lhasa år 1924. Men inte nog med det. Undersina många och långa resor hade Alexandra David-Néel under årens lopp med sig sex olika kameror. Alla sex finns i dag att beskåda i "Meditationens fästning". Och de bilder hon tog har 1979 publicerats i ett praktverk med titeln "Le Tibet d'Alexandra David-Néel" (Alexandra David-Néels Tibet). Om de bilderna skulle vara förfälskningar, måste man verkligen säga att det inte har sparats tid och möda att förfälska. Bilderna är naturligtvis äkta. Och Dalai Lama har skrivit företal till boken.

Det är också ett oerhört värdefullt bildmaterial som möter oss i denna exklusiva bildbok. Ett och annat fotografi känner man igen från illustrationer till olika utgåvor av hennes böcker, men merparten av de 170 bilderna — av vilka många dragits upp i kraftiga förstoringar — har aldrig förut varit publicerad.

De första bilderna är tagna i Sikkim 1912.

Bevis för att Alexandra David-Néel verkligen varit på plats föreligger också på andra sätt. Således träffade den danske forskaren A. Bolerup Sö-

Hövdingar av Golokstammen. Ur *Le Tibet d'Alexandra David-Néel*.

rensen henne i Jyekunde år 1922. Han skrev då i sin dagbok: "I detta, som det föreföll oss, jordiska paradiset, träffade jag den kända upptäcktsresanden Alexandra David-Néel, som efter att ha tillbringat ett par år i det berömda klostret Kumbum nu har kommit hit för att fortsätta sina buddhistiska studier."

Det har — och det var en stor överraskning för många — visat sig att den unga Alexandra, som för övrigt presenterades vid det belgiska hovet när hon var 16 år, hade en karriär som operasångerska på operan i Athen och teatrar i Haiphong och Hanoi, bakom sig.

Jag vill här citera en belysande situationsskildring ur en artikel av Ulf Gudmundsen.

"Författarinnan Rosita Forbes mötte på sina resor i Himalaya en ensam eremit, som till synes hade försakat denna världens goda. Det var David-Néel. Senare träffade Forbes på en av Paris förnämsta restauranger en dam, som med sin personlighet tilldrog sig en betydande uppmärksamhet. Då Rosita Forbes presenterade sig för denna främmande mystiska tilldragande kvinna, avslöjade hon sig som eremiten från Himalaya."

Varför är Alexandra David-Néel så viktig! För att hon var en handlingskraftig och resolut sökare, som lyckades med bedriften att både vara skeptisk mot allt det hon mötte och ändå sluta det till sin famn.

Utan att tveka vandrade hon runt i Asien långt innan vi andra besökare begav oss dit för att med buss och flyg förflyttas till de märkliga platser hon en gång besökte. Till skillnad från storsvensken Sven Hedin försökte hon fatta, och förstod uppenbarligen också, det mesta av det hon såg. När man i dag läser Hedins böcker är det slående att se att han inte fattade ett dyft av den tibetanska buddhism som han stötte på. Han såg den ytligt ur snävt perspektiv och försökte uppenbarligen aldrig tränga bakom skalet.

Alexandra David-Néel är alltså mycket läsvärd och det är därför beklagligt att hon är så illa representerad i svensk språkdräkt. Hennes böcker kommer ut i ständigt nya upplagor i Frankrike och USA, och tyskarna översätter henne för brinnande livet. Bland annat har ett urval av hennes brev till maken kommit på tyska. Men jag tror att detta tomrum kommer att fyllas i våra svenska bokhyllor under år som kommer.

Litteratur:

Gudmundsen, Ulf: "Alexandra David-Néel" (Tibet, nr 3, 1978).

Norwick, Graham: "Alexandra David-Néel's Adventures in Tibet Fact or Fiction?" (The Tibet Journal, 1 (1975/76) :3-4.)

Meditationens fästning — vilsam plats i Digne

Av Bertil Falk

"Meditationens fästning" i Digne. Alldeles bakom trädet i mitten, under takpannorna på det sluttande taket, bodde David-Néel sittande i en stol de sista tio åren av sitt liv. (Foto: Bertil Falk)

Sydfrankrike. Provence. Rivieran. Man tänker på sol, badstränder, Picasso och konstmuseer, vinodlingar, eleganta damer, spelkasinon, gigolon och Brigitte Bardot. Inte på meditation och tibetansk buddhism. Men om man befinner sig i Nice (som vi svenskar brukar kalla för Nizza) och går stora huvudgatan upp till en liten järnvägsstation, som ligger bakom den stora centralstationen, ja, då kan man hitta vägen till "Meditationens fästning".

En fyra och en halv timme lång tågresa genom Sydfrankrikes maritima alper på en smalspårig järnväg. Det lilla dieselloket drar fram utför bergssluttningar, genom alptunnlar och över

broar ovanför slingrande floder. Man vet att det bodde elefantjägare i denna trakt för 400.000 år sedan. Man har hittat deras boning, som gjorts till museum i Nice. Och romarna höll till här på sin tid. Utmed kusten. Och över det provencalska landskapet drog på 1200- och 1300-talet de berömda provencalska trubadurerna fram.

Resan slutar i Digne, som ligger 150 km från Nice, omgivet av höga berg. Och här i Digne ligger SAMTEN DZONG. Det är tibetanska och betyder "Meditationens fästning". Det var hit som den kvinnliga laman Alexandra David-Néel drog sig tillbaka tillsammans med sin tibetanske adoptivson

Lama Yongden när hon 1946 återvände till Europa efter ett halvt sekels strövtåg i Asien. Och här levde hon de drygt 30 sista åren av sitt liv. Hon föddes 1868 och avled 101 år gammal år 1969.

"Meditationens fästning" är numera ett museum, men det är ett levande museum. Här bor fortfarande Marie-Madeleine Peyronnet, som stod vid David-Néels sida under hennes sista decennium. Här satt Alexandra David-Néel och arbetade oförtrutet vidare på sitt livsverk, förtegen om sitt liv som operasångerska i 20-årsåldern. Här fortsatte hon att skriva böcker och det finns fortfarande opublicerade ma-

nuskript, bland annat en uppsats om Jesus som hon färdigställde de sista åren av sitt liv.

Fästningen är ett vittrappat kråkslott, som vid hennes död testamentarades till staden Digne, som tydligen med blandade känslor övertagit sin mest berömda invånares bostad. Alexandra David-Néels många tibetanska tankor finns inte kvar. De har skänkts till Musée Guimet och Musée de L'Homme i Paris. Men på dessa båda muséer visas inte tankorna. De förvaras någonstans i de bakre regionerna, och man måste be särskilt att få se dem, om man är intresserad, avslöjar Marie-Madeleine Peyronnet.

Muséet i Digne är mycket trivsamt. Jag har besökt många muséer över hela världen och detta i Digne över Alexandra David-Néel och hennes verk är utan tvekan det mysigaste och hemtrevligaste. (Ett annat skönt museum finns annars i New York, nämligen Nicholas Roerich-muséet, men det är inte alls lika hemtrevligt utan mer museiaktigt. Även Roerich reste ju som bekant mycket i de områden där Alexandra David-Néel höll till. Eftersom de var samtida kanske de rentav träffades vid något tillfälle.)

"Meditationens fästning" är levande för att det bor människor där och det händer saker i huset. Den ligger på en tomt som är starkt sluttande ned mot vägen Digne-Nice, och högst uppe på tomten har man alldeles nyligen färdigställt en stor ny byggnad med ett rymligt meditationsrum. Där finns också en boklåda, i vilken man kan köpa Alexandra David-Néels böcker.

Hit kommer människor från hela världen för att se den plats där David-Néel levde, verkade och dog. Jag rekommenderar verkligen ett besök. Men även om det är en fin naturupplevelse att åka smalspårigt tåg genom landskapet och intressant med folklivet på tåget och utmed spåret, så blir det väldigt jobbigt att åka fram och tillbaka på det sättet på samma dag. Man får ju sitta sammanlagt 9 timmar på tåget.

Det kan vara idé att antingen övernatta i Digne eller också återvända till Nice med någon snabb buss.

Alexandra David-Néel träffade som bekant en ung, intelligent tibetansk pojke på en av sina resor. Hon skrev då hem till sin man, chefsingenjören i Tunisien, och bad att få adoptera honom. Maken gick med på det och så kom det sig att hennes son Lama Yongden blev hennes följeslagare genom livet. Tillsammans skrev de böcker och över-

satte tibetanska skrifter till franska.

Lama Yongden avled före sin adoptivmor och hans aska förvarades i "Meditationens fästning". När sedan också Alexandra David-Néel avled 1969 dröjde det fem år tills de båda urnorna med de båda lamornas aska fördes till Indien av Marie-Madeleine Peyronnet.

Hon förde urnorna till Varanasi (Benares) där Alexandra David-Néels och Lama Yongdens askor ströddes i Ganges. Men vid uppfarten till "Meditationens fästning" står en sten med följande inskription:

"SAMTEN DZONG till minne av Alexandra David-Néel, forskningsresande i Tibet, och hennes adoptivson Lama Yongden."

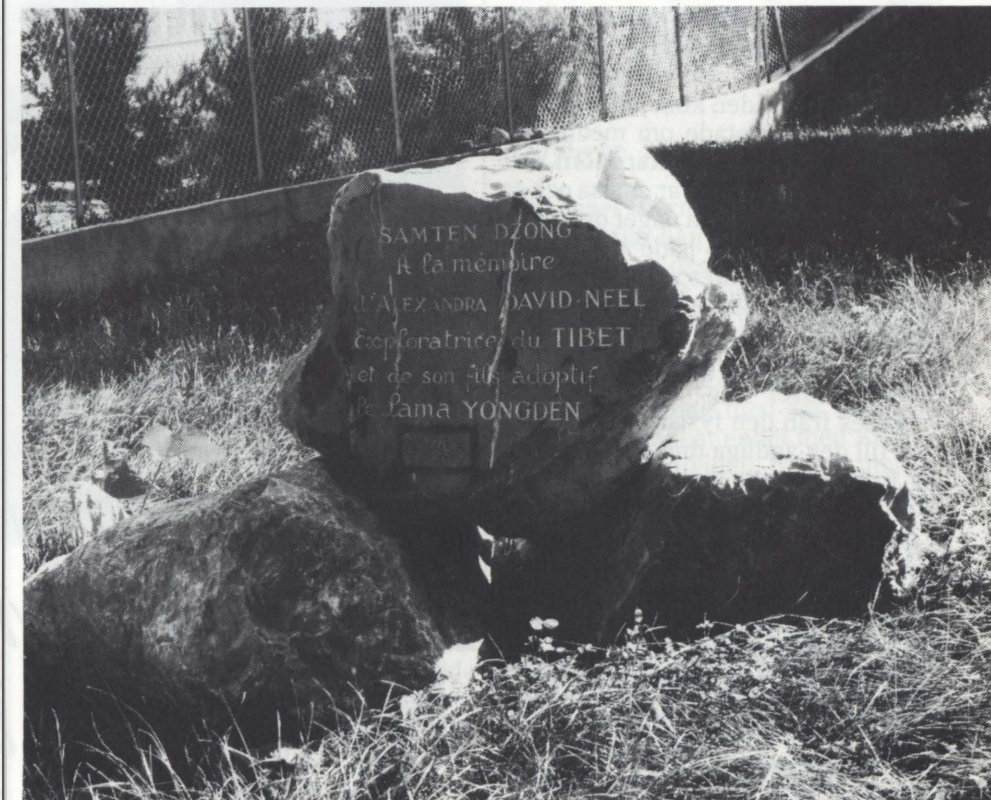
Hur levande platsen är framgår inte minst av att man i huset sysslar med publicering av David-Néels skrifter. David-Néels gamla therum har gjorts om till ett tibetanskt buddhisttempel, men trots att David-Néel själv var buddhist och initierad och accepterad lama, så hade hon inte mycket till övers för kultföremål av skilda slag. Hon tillmätte dem inget sakralt eller religiöst värde. För henne var sakerna i god buddhistisk anda bara ting, men de hade ett kulturvärde, som hon uppskattade.

David-Néel var alltså inte speciellt beroende av sådana saker som pujor och annat. I en av sina böcker skriver hon att det inte var någon idé att försöka förklara för de tibetanska buddhisterna att hennes buddhism skilde sig från deras i så måtto att hon i buddhismen inte så mycket såg en religion som en filosofi. Vilket som bekant inte hindrade att hon med liv och lust både studerade och utövade exempelvis Tummo yoga, mera av nyfikenhet än av religiöst nit eller önskan att hålla sig varm utan kläder. Det framgår klart av hennes böcker.

I huset fanns vid mitt besök också en tibetansk munk, som jag utbytte några ord med på hindi. Han blev mycket glad när jag talade om för honom att jag i Delhi både hört och sett Dalai Lama. Denne munk satt i ett av tornrummen och studerade en tibetansk skrift.

Många svenskar reser varje år med exempelvis Atlasresor till Rivieran för att i Nice, Monte Carlo, Cannes, Villefranche och på andra fashionabla badorter få koppla av och tillgodogöra sig den där riktigt bruna hudfärgen.

Om Du någon gång skulle resa till Nice, så glöm inte bort den lilla smalspåriga buddhan, som leder till "Meditationens fästning" i Digne, om jag så får uttrycka mig.

Vid uppfarten till "Meditationens fästning" står denna minnessten över Alexandra David-Néel och Lama Yongden. (Foto Bertil Falk.)

— Jag har alltid upplevt mig själv som en revolutionär, säger Björn Roxendal, 31. Jag har känt den revolutionära glöden sedan min tidiga ungdom. Under skoltiden kom detta till uttryck genom engagemang i elevorganisationen SECO och i Folkpartiets ungdomsförbund. Jag reste runt och kampanjtade, kände en stark drift att försöka förändra till det bättre. Jag trodde på politiska medel. I ett år var jag anställd av SECO och höll föredrag och kurser.

Men Björn kände att något fattades. Det han gjorde gav inte den rätta tillfredsställelsen, och han reagerade mot en del politiska fasoner med prestige- och maktkamp. Så han började tro att förändringarna till det bättre skulle ske genom en kommunistisk revolution och anslöt sig till Förbundet Kommunist. Han var verksam i mindre, revolutionära grupper och utbildade sig till teoretisk marxist. Men det var fortfarande något som saknades. Någon pusselbit var inte på plats.

Omvändelsen

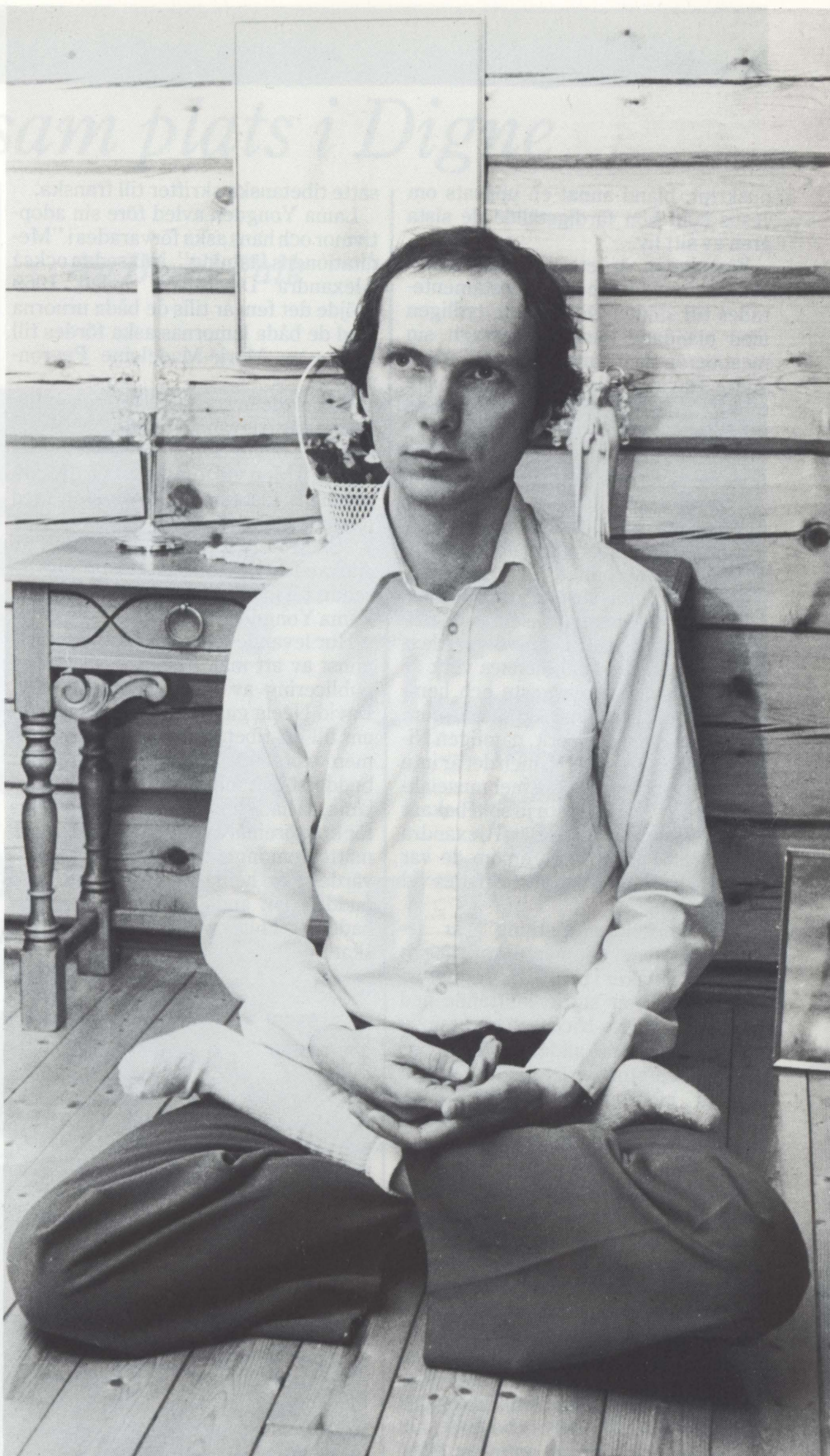
— Vid den här tiden kom jag i kontakt med folk som tjtade om meditation och hur bra det var, berättar Björn. Det lät flummigt. Men de var envisa och sa att jag inte kunde veta något om meditation, om jag inte hade provat det själv. Det argumentet var svårt att bemöta, så jag bestämde mig för att prova meditation.

— Då kom de inre upplevelserna ramlade över mig. Min verklighet vidgades från den fysiska världen enbart till den andliga dimensionen, och då hamnade alla pusselbitarna på plats ganska snabbt.

Detta var den stora omvändelsen för Björn. Han kände nu vad som var meningen med hans liv, nämligen att arbeta för revolutionen — i högre medvetande, uppvaknandet.

Nu bedriver han revolutionär verksamhet genom Föreningen Nya Tidsåldern, bland annat genom att hjälpa till att arrangera de årliga livsfestivalerna.

— Vi arbetar på gräsrotsnivå, säger Björn. Det finns grupper som försöker

Björn bakom Föreningen Nya Tidsåldern och livsfestivalerna

påverka högre upp i samhället, men jag känner mig starkast dragen till arbete bland de vanliga människorna för att bygga upp kraften därifrån. Det är från dem jag tror att revolutionen måste få sin näring.

I skolorna

Föreningen Nya Tidsåldern är också ute i skolorna. Sedan de ringt upp och presenterat sig, blir de ibland inbjudna till aulaprogram och klasslektioner.

— Jag försöker utforma det hela som en upptäcktsresa, säger Björn. Jag lägger fram litet material om olika företeelser och möjligheter: tankens makt, upplevelser av tidigare liv, nära-döden-upplevelser osv. Sökaren använder jag ganska flitigt, har tagit upp sådant som eldsvandring och psykisk kirurgi, inte med avsikt att övertyga, utan för att visa att vi inte bara kan förneka såna saker, utan måste ta dem på allvar.

— Eleverna är oerhört intresserade och ställer djupa och penetrerande frågor. De kan fråga om meningen med livet, om verklighetens natur, om vem "jag" är. De kan också uttrycka tvivel och fråga om det jag tagit upp verkligen är sant.

Arbetar med sig själv

Vad gör Björn mer för den andliga revolutionen?

— Först och främst, säger han, arbetar jag med mig själv för att nå ett högre medvetande och för att manifestera det högre medvetandet i alla mina tankar, känslor och gärningar, i min livsstil, i familjen, i arbetet, i kontakter, alltid, alltid. Just nu är jag engagerad i hälsofrågor. Tillsammans med min fru skriver och redigerar jag en hälsobok, en gör-det-självt-handledning i friskvård. Det arbetet har en revolutionär innebörd såtillvida som kunskapen ger makt åt individen så att han kan ta sitt hälsoöde i egna händer och slipper överlämna sig som ett passivt objekt åt läkarvetenskapens ansträngningar.

Helhetssyn

Vilken verklighetsuppfattning har Björn?

Han säger:

— Det existerar en Första Orsak, som är en absolut och evig verklighet. Den kallas Gud, Brahman, det Absoluta, Jaget, Helheten, Ordet. Medvetande är dess natur, och det är alltings grund.

— Medvetandet har en objektiv, opersonlig aspekt (det) och en subjektiv, personlig aspekt (jag). Utan Jaget kan ingenting ske. För att något skall kunna skapas eller göras måste det finnas *någon* (ett jag) som gör det. Genom vilja, tanke och känsla använder jag en (vi alla) medvetandet på olika sätt.

Men det mystiska som är alltings grund kan inte beskrivas på vanligt sätt. Björn citerar från Tao Te Ching:

"Ingenting kan utsägas om X. X kan inte ges namn. X kan provisoriskt kallas Tao, men detta utsäger ingenting om egenskapen hos X. X fanns före himmel och jord. X förändras aldrig. X finns i allting. Allting har uppkommit ur X."

I Upanishaderna finner vi de här vackra orden om den yttersta verkligheten:

"Liksom oräkneliga gnistor stiger uppåt från en flammande eld, så uppstår alla ting ur Det Oförgängligas djup. I Det Oförgängligas djup sjunker det i sinom tid åter tillbaka.

Strålände i sig självt är detta Väsen, och utan form. Handväljs inom allt och utanför allt. Han är ofödd, ren, större än det största, utan andning, utan sinne.

Ur Honom föds andning, medvetande, sinnesorgan, eter, luft, eld, vatten, jord, och Han binder samman dem alla. Himmelen är Hans huvud, solen och månen Hans ögon, de fyra väderstrecken Hans öron, de uppenbarade skrifterna Hans röst, luften Hans andning, världsalltet Hans hjärta. Från Hans fötter kommer jorden. Han är allas innersta Jag."

— Jag mediterar på den yttersta verkligheten, oändligheten och försöker uppleva och förena mig med den, säger Björn. Jag inriktar mig på oändligheten, på Gud som en närvaro av allomfattande medvetande, intelligens och kärlek med oändlig energi och obegränsade möjligheter.

Hur har Björn fått sin verklighetssyn? Är han påverkad av några särskilda tankegångar? Ja, han säger att hans utveckling har gått via Steiner, Transcendental Meditation och andra meditationsrörelser till Jag Är-rörelsen, teosoferna och Summit Lighthouse. Björn tillhör Teosofiska Samfundet Adyar.

— Som jag ser det, kommer både Summit Lighthouses och teosofins lära från samma källa, Det Stora Vita Brödraskapet. Även Alice Baileys undervisning har det ursprunget, eftersom hennes mästare Djwal Kul tillhör Det Stora Vita Brödraskapet.

Det inre laboratoriet

Har Björn framför allt läst sig till sin syn på verkligheten?

— Läsningen har gett impulser, svarar han. Men jag godkänner ingen kunskap förrän jag bekräftat den i mitt eget inre laboratorium. Sedan jag läst något, eller hört något, så mediterar jag över det och lyssnar till mitt inre. Sen tar jag ställning till vad jag skall tro. Såvitt jag förstår finns ingen annan möjlighet att få kunskap än genom egen upplevelse.

Hur uppfattar Björn människan i kosmos?

— Jag ser henne som en avbild av makrokosmos, svarar han. Människans natur är densamma som livets natur. Hennes essens är densamma som livets essens.

Den tanken är mer österländsk än västerländsk. Den predikas inte i kyrkorna och finns inte i Bibeln. Detta är Vedanta, indiskt tänkande. Möjligen finns det hos Eckardt och några andra kristna mystiker, som upplevt enheten.

Ser Björn, på österländskt vis, den fysiska världen som en illusion?

— Nej, säger han, men jag upplever den fysiska världen som en slöja, samtidigt som den djupa verkligheten tonar fram genom den. När jag träffar en människa, upplever jag mer än de fysiska intrycken. Jag upplever stämningar, känslor — kanske vad den människans verkliga, andliga väsen är. Det är upplevelser av det slaget, förenade med det inre lyssnandet, som jag bygger mitt liv på.

Livets mening

Vad anser Björn om livets mening?

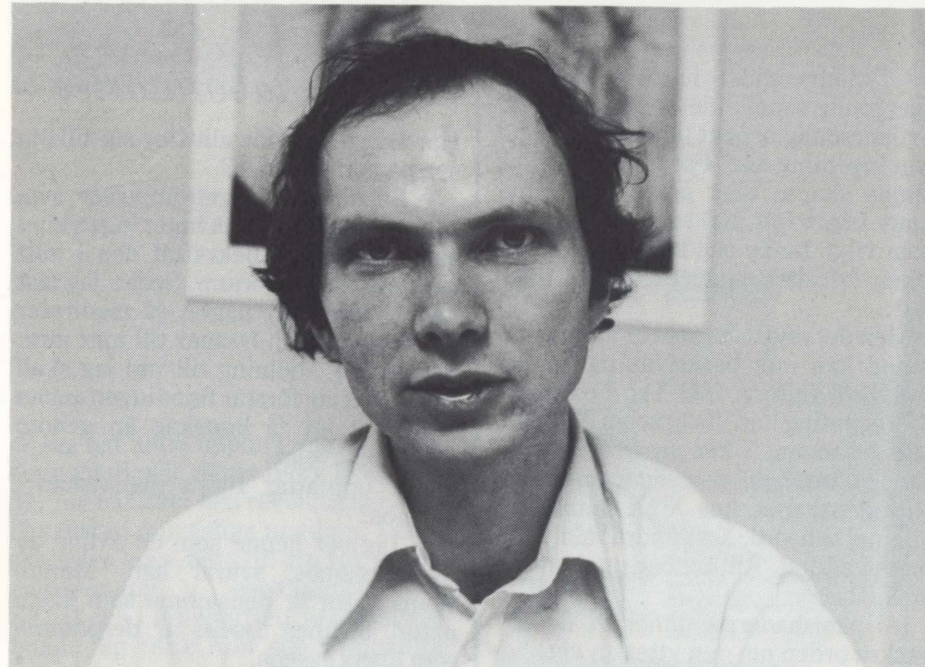
Först talar han om den mening som var och en av oss upplever, när vi ger oss själva i ett konstruktivt arbete. Men på ett djupare plan är meningen, tror Björn, att nå det högsta målet, som är befrielse från återfödelseernas kretslopp och förening med det Högre Jaget, vilket innebär enhet med Alltet.

Är detta individen Björns utslöckande i Nirvana och sammansmältning med en högre verklighet?

— Nej, säger han, Björn finns kvar, för den högre identiteten har förmågan att vara en och många samtidigt! När jag förenats med mitt högre jag, som också är allt levandes högre jag, då kan jag uppleva dig och mig som *en* person — jag kan uppleva jaget på ett högre plan.

Vad är då det Högre Jaget?

— Det är den Absoluta Verkligheten, Gud.

— Jag rökte, drack vin och åt kött i ungefär samma omfattning som de flesta av mina kamrater, säger Björn Roxendal bland annat. Men sedan jag upplevt de nya kvaliteterna i livet, vaknade jag en dag och ville inte röka längre. Rökningen äcklade mig. Likadant gick det med alkoholen och köttet. Jag tappade lusten helt enkelt. Det var när jag läste en bok av Martinus — han framhöll hur barbariskt det är att äta kött — som min tidigare så stora köttaptit bara lämnade mig.

Så vår identitet är i grunden Gud? Vi är alla olika aspekter av Gud, fragment av Gud?

— Ja. Vi är *individualiseringar* av Gud. Så om Gud är en stor cirkel, så har Gud dragit cirklar runt delar av sig själv — och varje sådan liten cirkel är en individ.

Men djuren då? Är även maskens sanna identitet Gud?

— Ja, det finns ingen sann identitet som inte är Gud. Men det finns skillnader mellan maskens identitet och människans därför att masken inte har ett jag på samma sätt som människan. Den har ett medvetande men inget centrum så som människan har. Jag tror inte den befinner sig i en egen evolution så som människan, utan masken är en del av ett större medvetande som håller på att utvecklas, men den är ingen person, den har inget självständigt gudsmedvetande.

Meningen för människan är alltså att till slut uppgå i det Högre Jaget, i Gud. Men vad har jordelivet för syfte? Varför kan inte vi människor omedelbart uppgå i den högre verkligheten?

— Detta är samma fråga som "Vad är det för mening med materien?". Människan, så som vi ser henne, är en materiell varelse på jorden. Hon har blivit en materiell varelse eftersom det är en mening med att uppleva både den materiella och den andliga världen. Om man utgår från ande, är ande, så har man inte utnyttjat alla möjligheter som finns i livet. För att få en fullständig

identitet, självständighet, skaparförståelse, måste man skaffa sig erfarenhet av den materiella världen och av att behärska energierna i materien utifrån det andliga självmedvetandet. Vi kan inte bli gudar förrän vi lever och skapar med fullständig kontroll i både ande och materia.

Björn tror på reinkarnation, återfödelse. Har vi då varit djur i tidigare inkarnationer — och kan vi bli djur igen? Nej, svarar han, människor är människor och har så varit så länge detta universum har existerat. Möjligen levde vi i det förra kosmiska andetaget i någon annan, lägre form. Kanske kan ett kvalitativt språng i utvecklingen ha skett i samband med ett nytt universums födelse. Nu är vi människor, och vi har möjlighet att utvecklas till fullkomliga människor innan detta kosmos dör.

Är slutpunkten ett uppgående i Alltet?

— Det finns ingen slutpunkt.

Människan kan alltså bli en högre varelse än den vanliga jordmänniskan?

— Ja, när människan blir Mästare och fri att verka i både ande och materia, då blir hon också fri från sin materiella kropp, från sin känslokropp och sin mentalkropp och kan leva i och verka genom högre andliga kroppar.

— Från dessa högre kroppar kan hon också verka i materien — på samma sätt som de väsen som redan nu besjälade materien. Allt liv är besjälade. Även jorden är ett besjälade väsen. Det

finns alltså individer som besjälade den här planeten som sådan. Och det finns individer som besjälade solen. Det är inte dessa väsens enda uppgift att uttrycka sig genom den fysiska form som jordklotet och solen utgör, men deras fysiska fokus är en planet eller en sol eller en galax eller någonting ännu större.

— Allteftersom vi utvecklas får vi ansvar för allt större delar av skapelsen. Idag är vi härskare över miljarder celler i kroppen. Alla de cellerna är beroende av oss. För dem är vi kosmos. Längre fram i evolutionen kan vi, var och en, få ansvaret för en planet eller ett helt solsystem.

Hur kan man formulera Guds mening med skapelsen?

— Enligt ett modernt esoteriskt verk, *Climb the Highest Mountain* av Mark och Elisabeth Prophet, är Skaparens syfte med skapelsen att utvidga Hans identitet, förmera Hans Rike, göra Honom större. I skapelsen uttrycker sig Gud genom att manifestera fragment av Sitt Skapande Medvetande. Människan är ett förverkligande av vad som finns i Guds medvetande. Guds söner och döttrar är också Guds medvetandes utposter, som tar emot och överför skapande energier, vilka ger uttryck för Guds skaparvilja.

— Genom sinnevärldens former — bland dem människan — uttrycker sig Den Formlöse.

— Individerna förhåller sig till Gud som solljuset till solen. Genom sitt ljus blir solen medveten om sig själv, kan se sig själv. Genom individerna förverkligar Gud sig själv, blir medveten om sig själv.

Genom inre verifikation avgör Björn att dessa tankar — som måste synas besynnerliga för många — är sanna.

— Man tar in en teori i sitt hjärta, säger han. Man tar den till det djupaste skiktet av verklighet som man själv kan erfara. Och så känner man om teorin stämmer det detta, om den ger en utvidgning av medvetande och förståelse, som bekräftar sig själv.

Något som Björn har bekräftat med denna metod är att Helheten/Alltet har förmågan att polarisera sig i två aspekter, plus och minus, yin och yang, manligt och kvinnligt.

— Den drivande kraften i allt skapande, i utveckling, omvandling och nedbrytande är, säger Björn, den kreativa spänningen mellan de två polerna. I den kinesiska filosofin har helheten och dess polarisering förklarats med hjälp av begreppen tao, yin och yang. Yang står för den utåtriktade, skapande kraften, eller den manliga polen. Yin är det mottagande, kvinnliga och moderliga. Yang förknippas med him-

len, yin med jorden.

— Den dynamiska jämvikten mellan yin och yang, där den ena hela tiden övergår till och uppgår i den andra i en evig cirkelrörelse, är skapandets drivkraft.

Meditation

Björns omvändelse skedde ju efter meditationserfarenheter. Har han använt någon särskilt metod?

— Den starkaste meditationen som jag känner till är en kombination av en förankring i inre Gudskontakt och en visualisering av något positivt. Det kan gå till så att man håller en bild i sitt medvetande av någonting gott, exempelvis av ljus som sprids över jorden, eller ljus som växer fram ur alla människors hjärtan — och sedan kompletteras denna visualisering med ett uttalat ord, en affirmation. Då berörs flera dimensioner på samma gång och man får en total, genomgripande verkan.

— Med de metoderna och med kosmiskt bistånd samt ett i världen aktivt engagerat liv med strävan att tjäna i kärlek är vi, dvs ljusets styrkor, oövervinnliga!

Gandhi förebild

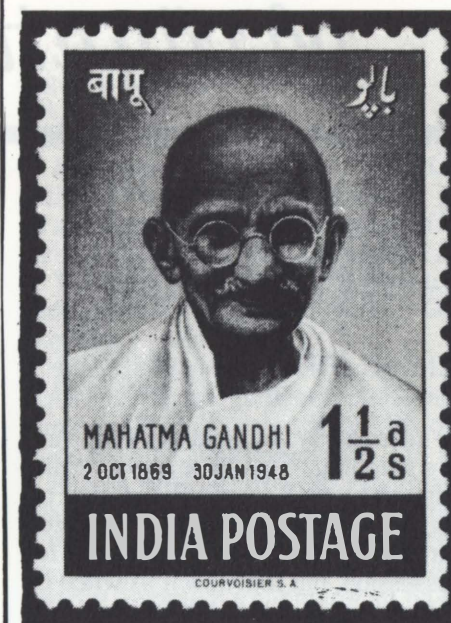
Har Björn någon lärare eller förebild i sitt arbete?

— Ja, både i den politiska och den andliga dimensionen är Gandhi en sådan. Han var en folkets man, och han var en ledare så som en ledare skall vara för att kunna göra nytta, dvs han arbetade först med sig själv. Han såg sina egna fel och brister, men han såg också möjligheten till fullkomning i sig själv och i samhället. Hans väg var att först och främst sträva efter att bli en bättre människa rakt igenom, ett levande exempel på sina ideal. Först därefter satsade han på att driva den ena eller andra kampanjen eller politiska linjen. Det han sa och det han gjorde var underbyggt med den fulla kraften av verkligheten, den verklighet han själv blivit ett med. Då kunde människor förstå att han menade allvar. En politiker som bara pratar inger inget förtroende och kan inte förändra världen. Men en Gandhi kan förändra världen.

— Som rent personliga lärare har jag El Morya och Elisabeth Prophet samt andra mästare i det Stora Vita Brödraskapet.

Jag Är

Vad anser Björn om de olika världsreligionerna? Är de olika vägar till san-

ningen?

— De har en gemensam kärna, säger han. Religion har alltid funnits i två former — en esoterisk, med mer eller mindre hemliga mysterieskolor vars syfte har varit att leda lärjungen till återförening med sitt högre Jag — och en exoterisk, utåtriktad, av mer allmän karaktär, där de högre mysterierna framställts i beslöjad form. Det är de *exoteriska* formerna vi idag kallar "världsreligionerna" och som kanske ser väldigt olika och t o m motstridiga ut. Men för den kristne mystikern och hinduen som går in i tillståndet samadhi uppenbaras samma Gudom. Och det mest fantastiska av allt är att denna Gudom visar sig vara identisk med den hängivnes eget högre jag! Finn Gud och du finner dig själv, eller finn dig själv och du finner Gud! Det mest koncentrerade sättet att uttrycka den upplevelsen är med orden "Jag Är". Den som är medveten om den djupa innebörden av orden "Jag Är" upplever kosmiskt medvetande. Och det är en upplevelse som det inte går att resonera sig fram till utan som kommer efter mycken övning och kärleksfullt tjänande. Jesus Kristus var fullkomligt självmedveten och är det fortfarande. Han vet vem "jag är". Därför kunde han säga saker som "Jag är vägen, sanningen och livet" och "Jag är med er alla dagar".

— När du upptäcker att ditt jag är vägen, sanningen och livet, står du på tröskeln till friheten!

Intellectets högmod

Jag minns själv hur det var på den tiden när jag trodde att allt kunde förklaras "naturvetenskapligt". Allt som föll utanför ramen förklarade jag bort som "fantasier", "önsketänkande", "hypnos" eller "bedrägeri". Jag var t o m så säker på min sak att jag inte ens ansåg mig behöva lyssna på argument eller motiveringar från den "religiösa sidan". Nå, jag fick ge mig, eller valde att göra det, därför att min kärlek till sanningen till slut visade sig starkare än min kärlek till den traditionella naturvetenskapliga världsbilden, Gud vare tack och lov. Tyvärr verkar inte alltid sanningen och sanningssökande stå särskilt högt i kurs i de vetenskapliga leden. I stället är det personlig prestige och position som ofta försvaras med alla till buds stående medel.

Ur "Psykologi. Läran om själen", CD1-uppsats i psykologi av Björn Roxendal.

"Människans individualitet... är en låga — den är gudslågans individualisering... Individualitet är Guds namn, JAG ÄR — ditt namn inristat på Livslågan... Individualitet är en droppe i Guds Varelses oändliga Ocean. Den är en perspektivpunkt som tagits ut ur det Hela och placerats i relief mot bakgrunden av det Hela. Individualitet var separation med ett syfte: att Gud skulle kunna förverkliga Sig Själv i manifestation och att människan skulle kunna förverkliga sin potential i Gud... Individualitet är en snöflinga ristad i eld: den är en unik design. Men till dess att individen upptäcker sin snöflingans mönster och exakt vad hans unika bidrag till det ymniga Livet kan vara är hans individualitets verkliga natur inte känd — elden i snöflingan förblir slumrande." (Prophet s 142 ff)

Ur "Psykologi. Läran om själen".

SM

Är Vasa-mysteriet på väg att lösas?

Av Sven Rosén

Då och då — men säkerligen alltför sällan — publicerar vi brev från våra läsare. I detta nummer återger vi ett brev från en av våra *medarbetare*. Det rör sig om ett inlägg i en intern diskussion om de äventyr som relateras i den tecknade serien "Profeten". En idé, som dryftats, är att låta Profeten — som är på resa bakåt i tiden — ingripa i och förändra historiens förlopp. Det är en intressant historisk fråga huruvida GAMLE KUNG GÖSTA verkligen kunde åka skidor. Enligt tidningsuppgifter torde han ha vandrat sträckan Mora—Sälen—Mora på snöskor. Skidor visste han inte vad det var. — Men Profeten träffade, som synes i numrets avsnitt, Gösta i Dalarna och prackade på honom ett par skidor, därmed ändrande historiens förlopp, ty eljest skulle ju — som vår korrespondent påpekar — Vasaloppet ha varit en mass-tävling på snöskor!

Red.

Hej,

och tack för brev!

Om det är sant att Gustav Vasa inte kunde stava till skidor, så verkar det ju som om någon *redan* har varit framme här och ändrat på historiens gång!

Jag tycker att serien bör anknyta till religiösa eller forteanska idéer av något slag. Att ex Jesus var en rymdman är en tanke helt i linje med forteanska rön. Redan bibeln förmåler att Jesus hade gudomligt påbrå, och våra äldsta historiker hävdade också att flera kungahus härstammade från ovan, dvs från "gudarna" — men att dessa "gudar" var rymdmän har klarlagts av bl a von Däniken. Så om Gud var rymdman kan nog Jesus ha varit det också. Charles Fort skriver om denna dunkla period i mänsklighetens historia: "I think

we're property. I should say we belong to something. That once upon a time, this earth was No-man's Land, that other worlds explored and colonized here, and fought among themselves for possession, but that now it's owned by something . . . all others warned off."

Rymdmännen utkämpade ett krig om kolonier över våra huvuden, och segraren tillsatte sina guvernörer och förvaltare, t ex i Sverige Ynglingaätten, Vasa-ätten, och nu senast Olof Palme (som härstammar från Gustav på få- och kanske åxå mödernet).

Bifogar skiss av ett serieförslag. (Gustaf afbildas här med antenner o. svans, fysiska karakteristika som, det medges, brukar döljas på samtida officiella porträtt, men det motsäger inte att han *kan* ha sett ut så. Man måste komma ihåg att SÄPO (Sveriges CIA) har haft 400 år på sig att sopa fakta under mattan.)

Att Luther enligt sista bildrutan var en rymdman som deltog i auktionen är förstås bara en *spekulation*, men samtida katolska pamfletter avbildar Mårten Luther med horn (= antenner?) och svans, så *omöjligt är det inte*. Flera historiker menar också att protestantismen var en förutsättning för den moderna kapitalismens uppkomst, så Profetens historiesyn är inte helt fel. — Kanske är den *inte* alls fel?

Det finns underliga repor på ett av Gripsholmsporträtten av Gustav. Hade kungen *antenner*, som någon försökt sudda bort? Gustav styrde också landet *som om* det hade varit hans privatföretag — *kanske var det precis vad det var?*

Erkänner villigt att det kan vara svårt att dra bestämda slutsatser inom det forteanska problemområdet — men ingen kan väl klandra en för att man ställer *frågor?*

När jag nu tänker på det, så finns det många dunkla punkter förknippade med kung Gustav.

• När var t ex kungen född? Själv tyx han inte ha känt till exakt hur gammal

han var, *trots att han* (enl. systersonen Per Brahe) *hade ett "nästan övernaturligt gott minne"*. Kan det ha varit så att han kom från en fjärran planet där tide-räkningen är annorlunda än vår?

• Är kungens härstamning dunkel? Historikerna tyx inte tro det, men kungens *egna söner* uppgav vid olika tillfällen skilda stamtavlor för gubben. Det *kan* ligga en hund begravnen här!

• Hette förresten Gustav Gustav, eller hade han ett namn som bara *påminde* om Gustav? Hans egna skrivare stavade namnet på ett otal olika sätt, ibland med de egendomligaste bokstavskombinationer (Götstaff, Gwstff osv) — en tradition som vår egen konung fortfarande sägs upprätthålla. Men *hur uppstod denna tradition?* Hade svenskarna **SVÅRT ATT UTTALA kungens namn???**

• Var Vasa ett firmanamn eller en beteckning typ NASA? Eller var Vasa ett öknamn som infödingarna gav kungen? "Vase" kan betyda "liten stackare" (enl. SAOL). Var Gustav Vase en **LITEN GRÖN MAN???**

Jag påstår ingenting, men FRÅGORNA måste ju kunna ställas!

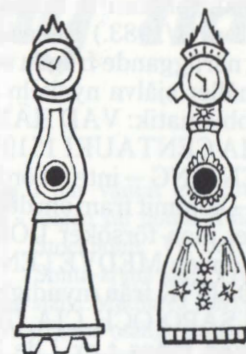
• Själv framhöll Gustav gång på gång att han var sänd *från ovan* för att rädda Sverige. Var detta BOKSTAVLIGT sant?

• Kungens levnadsminnen, berättade för Peder Swart, innehåller inslag av både folklöre och bibliska berättelser. Har kungen här i förtäckt form sökt anspela på något annat — sitt KOSMISKA URSPRUNG???

• Övernaturliga händelser inträffade i kungens närhet (Se bl a Klint "Om Kon. Gustavs regemente"). Besatt kungen ett UTOMJORDISKT VETENSKAPLIGT KUNNANDE som ÖVERTRÄFFAR vårt eget?

• Var det hemliga militära FLYGEXPERIMENT som ägde rum i Bråviken vid slutet av 1500-talet? (Se Klint, "Om de tecken och vidunder som . . .", sid 176 B).

• Var det RYMDSKEPP som gång på

Sentida modeller av rymdfararnas raket, utförda i trä. Lägg märke till raketformen, det lilla runda hyttfönstret mitt på kabindörren o de stiliserade raketagg-regaten längst ner! Dessa raketmodeller har vanligen utsmyckats med bilder av EXOBIOLOGISKA växter helt okända på jorden!! (Det är väl naturligt att man på en lång resa i rymden tar med sig div. egna nyttoväxter!)

gång visade sig på himlen över Sverige under hela den extraterrestriella Wasa-ättens regering o som stundom utstrålade en sådan HETTA att människor BRÄNDES i ansikten o på händer, o håren SVEDDES av hästarnas ryggar? (Klint, ibid sid 62, 119, 169 m fl.) Var det familjen Wasa som upprätthöll KOSMISKA FÖRBINDELSER med sina EXTRATERRESTRIELLA SLÄKTINGAR?

• Avled Gustav Vasa verkligen år 1560, eller hämtades han till himlen av ett RYMDSKEPP? (Klint, "Om the tekn och widunder . . .") (Äv. Erik nämner att kungen hemkallades "till himlen".)

• Vilka var de egendomliga FRÄMLINGAR som uppträdde i Sverige på 1570- och 80-talen, och som påstod sig vara HIMMELSKA SÅNDEBUD varefter de dematerialiserades? (Klint, Petrus Pauli, "En rätt kristelig undervisning . . ." 1590 m fl.) Tillhörde de Wasadynastiens RYMDSKEPPSBESÄTTNING?

• Varför KIDNAPPADES svenska bonddrängar av SEXGALNA RYMDKVINNOR på SEX-tonhundratalet? (Dessa rymdkvinnor, i samtida rätttegångsprotokoll kallade "skogs-rån", "bergrån" osv, hade vanl. svans, vilket är bakgrunden till att jag avbildat Gustav med svans. Han tillhörde ju samma släkte.) Hade Wasa-linjen (-bo-

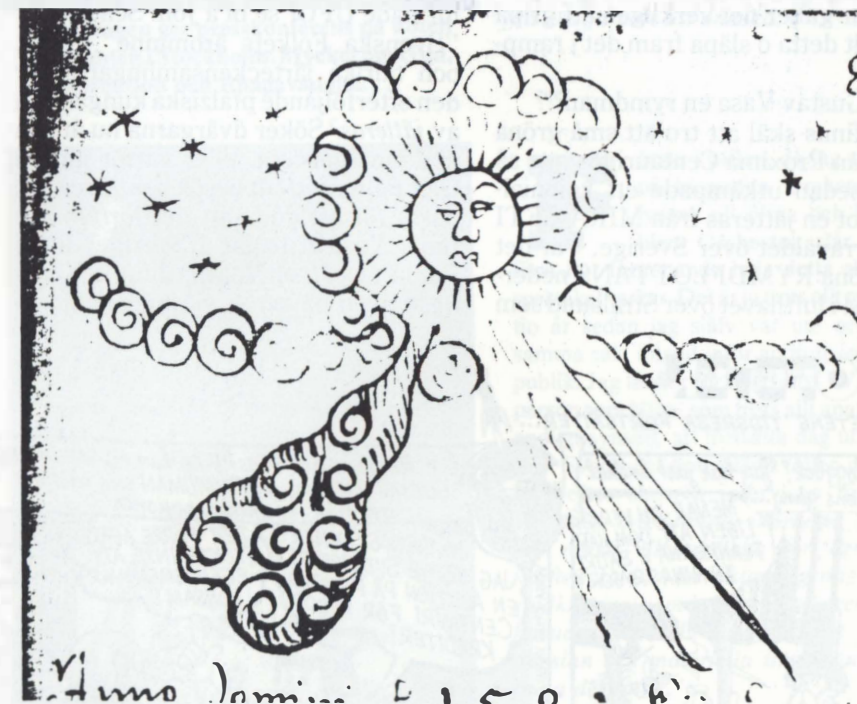
Klarhet måste skapas om Götstaffs ursprung!

Ungefär så här ser det FLYGANDE TEFAT ut som är avbildat på Olaus Magnus' Carta Marina från 1539. Det är av samma typ som "barna" Gills UFO-skisser från Nya Guinea.

1585?? (Regn av hagel som *brann* då eld fördes till; uppenbarligen frusen bensin, bl a nämnt i Codex Holm. D 562, KB).

Och så vidare, osv, osv. Det finns *inget slut* på alla de frågor som kan ställas, o som säkerligen också kommer att ställas förr eller senare, för jag ser att det har startats en ny tidskrift, "Det Okända", som tyx arta sig så. Till etablissemangets förtret, förmodligen, mendet är naturligtvis *viktigt* att skapa

En av flera UFO-teckningar ur prästmannen Joen Petri Klints meteorbok "Om de tecken och vidunder som föregingo det liturgiska oväsendet". Denna iakttagelse gjordes troligen i trakten av Östra Stenby 1581, då efter mörkrets inbrott den 2/2 en sol tre gånger visade sig på himlen: ". . . och den första gången gick där ut . . . en blå rök och låga. Andra gången syntes solen allena. Tredje gången syntes solen, och hon gav ett hett sken ifrån sig så det svedde kläderna av dem utestadde voro och håret av hästarna, att man måste taga kläder (och) kasta över huvudet, och vita löddret föll av hästarna . . ." (Spiralringen runt solen är ornament som ofta återfinns på Klints teckningar av himlafenomen.)

Ämne: Dömden 1-5-2-3: 84.

Grön, fläckig rymdman med kåpa på ryggen och liksom ögonglas på nosen samt vassa horn (antennor?) klev upp ur en flod vid Freiburg 1523 (samma år som Gustav tågade in i Stockholm) enl. Klint.

KLARHET i allt detta, o därför får man inte sopa problemen under mattan utan här gäller det verkligen att gripa tag i allt detta o släpa fram det i ramp-luset!

Var Gustav Vasa en rymdman???

Det finns skäl att tro att små gröna män från Proxima Centauri för inte så länge sedan utkämpade ett kolonial-krig mot en jätteras från MIRA CETI om herraväldet över Sverige. Var det den gröna RYMDFLOTTANS nederlag 1654 i lufthavet över Stralsund som

framtingade drottning Kristinas abdikation? (Om fältslag i luften o tallriksformade UFO:er se bl a Joh. Schefferus "Svenska Folkets ärominne", 1733, och talrika järteckensamlingar!) Var den efterföljande pfalziska kungaätten av jätteras? Söker dvärgarna nu återta makten bakvägen, eller varför gjorde Olof Palme vid sitt besök hos påven sitt bästa för att dölja att det fortfarande finns Vasa-ättlingar i Sverige? (Olof Palme är själv en Vasa-ättling, och möjligen även påven — via Sigismund —

enl. en släktsforskar i tidskr. BYA-HORNET nr 4/1983.) Eller för att ta den mest närliggande frågan som kanske innehåller själva nyckeln till hela denna problematik: VAD HÄNDE PÅ PROXIMA CENTAURI 1519? Varför har INGENTING — inte ett ord, inte en stavelse — kommit fram om den saken? Vad är det man försöker DÖLJA? Är det fråga om en MEDVETEN TYSTNADSPOLITIK från myndigheternas sida? ÄR SÄPO OCH CIA INBLANDADE? Vad fanns t ex i de hemliga statsarkiv som PÅSTÅS ha blivit förstörda vid slottsbranden den 7 maj 1697? Det går inte längre att sopa dessa BRÄNNBARA frågor under mattan! Hemliga repressiva krafter, som SÄPO, CIA, Illuminati, Män i Svart, Disneyland och WASA-orden har under 100-tals år gjort sitt bästa för att undanröja bevis och plantera falska bevis och förvanska hela vår historia, men INGENTING kan i längden fullständigt döljas. Det finns fortfarande INDICIER som de har förbisett, och som därför blivit kvar, indicier som kanske vart o ett för sig inte ser så särskilt mycket ut för världen, men som TILLSAMMANTAGNA ger en överveldigande bevisning.

Här bryter vi Sven Rosén!! Jag ids inte återge hans utläggning om att Karl XII i själva verket var en flicka och hette Carola — vilket "inte helt gick att dölja i fält, enl. gamla uppteckningar".

Red.

Av Sven Rosén

VASE (-LITEN STACKARE) VAR DET ÖKNAMN SOM SVENSKARNE GAV KUNGEN FÖR ATT HAN VAR LITEN OCH GRÖN.

NINA HAGEN:

"Jag har något att säga ..."

Vi har väntat en halvtimme i foajén till hotell Amaranten i Stockholm. Vi, det är alltså Smita-Kṛṣṇa das, Prṣṇigarbha das och jag själv, Mādhava Puri das, plus alla reportrar som otåligt fingrar på sina bandspelare och kameror i väntan på att punkmusikens drottning Nina Hagen skall ge sin enda presskonferens under sina två dagar här i Stockholm. Efter en mycket framgångsrik turné i Staterna har hon sedan november förra året rest runt och framträtt på de stora metropolerna i Europa. Nu har turen kommit till Stockholm, där hon drar fulla hus 21-22 februari.

Plötsligt känner jag hur någon stryker mig mothärs över min centimeterkorta stubb. Jag vänder mig om, och möts av en leende Nina: "Hare Kṛṣṇa! TV-intervjun tar ungefär en halvtimme... sedan kan ni väl följa med dom andra in?" Med sig har hon sin roadmanager Udo, en trygg och reslig tysk som på felfri engelska förklarar Ninas intresse för Kṛṣṇamedvetande: "...det här gör hon för att hon gillar det!" Och jag förstår vad Udo menar när presskonferensen pågått ett tag och hon upprepade gånger lovprisat Bhagavad-gītā, Prabhupāda och Kṛṣṇa.

"Jag fick en ateistisk uppfostran, men redan i tonåren började jag fundera över om det finns en Gud och så. I mitt sökande fann jag en ledtråd här och en där, från olika lärare, som t ex Jesus, och jag fann den underbara boken Bhagavad-gītā som författats av Gud Självt — Han kallas Kṛṣṇa." Nina förklarar att man blir fri från fruktan (Angstlos) genom att studera vetenskapen om Gud: "När vi är fulla av ängslan, på grund av att vi tar droger eller äter kött, kan vi inte se Gud. Jag har förstått att jag måste handla rätt, och nu försöker jag göra som Gud vill, och jag blir bara lyckligare och lyckligare och lyckligare..."

Film och video är också något som intresserar denna fd operasångerska från Östtyskland. Nästa film skall handla om reinkarnation och karma, och den skall basera sig på den verkliga kunskapen om Gud. "Det är väldigt viktigt att du läser rätt slags litteratur. Självt läser jag Bhagavad-gītā varje dag. Prabhupāda är min favoritförfattare, och jag har också läst andra böcker av honom," säger Nina, som också lämnar besked huruvida Gud är man eller kvinna: "Gud är både man och kvinna. När du ser en bild på Krishna så är Han nästan alltid tillsammans med en kvinna, så Han omfattar både en manlig och en kvinnlig aspekt."

Nina Hagen ger presskonferens på hotell Amaranten i Stockholm. Mycket om Gud, reinkarnation och Bhagavadgītā.

Efter kvällens konsert är det gott med en tallrik vegetarisk mat, som först offrats till Kṛṣṇa med kärlek och hängivenhet.

Hennes texter är pepprade med andlig kunskap och avsedda att öppna ögonen på lyssnaren. De handlar om reinkarnation, om att sluta ta droger, om karma och köttätande etc. "Jag tror att jag kan leda in mina fans på rätt spår. Eftersom jag lärt mig av Prabhupāda att en bra lärare måste leva som han lär, röker jag inte längre, inte ens cigaretter, och jag dricker inte alkohol. Jag mår mycket bättre utan det, och jag är jättestolt över mig själv för det", säger Nina och gör en lustig saltomortal i soffan.

Efter att ha lyssnat till Nina en halvtimme förstår jag att hon verkligen vill hjälpa människor till ett bättre liv, och att hon, till skillnad från alltför många andra artister, har något verkligt att säga — inte bara något pseudo-budskap för att verka "djup" eller oåtkomlig. Hon kan se hur situationen i världen blir värre, och hon inser nödvändigheten av att göra något: "Närhelst världssituationen präglas av irreligiositet och blir alltför satanisk, då kommer Gud att visa Sig, eller också kommer moder natur att skölja bort all ondska."

Första kvällen, då jag slinker in på biografen Draken för att lyssna till Nina och No Problem Orchestra, slår det mig först hur främmande hela detta show-biz-spektakel verkar. Det är ju trots allt mindre än tio år sedan jag själv var ute och gjorde samma sak, ibland inför en tiotusenhövdad publik. Jag tänker för mig själv: "Vad får en person som Nina, som trots allt anammat ett andligt synsätt, att fortsätta dag ut och dag in?" Svaret ger hon själv kvällen därpå, då hon efter shown intervjuas för Radio Krishna: "Med mina skärande ljud och min musik vill jag jaga bort demoniska krafter. Ibland betraktar jag mig som en städskärning, som behöver städa rent i folks huvuden. Om du har huvudet fullt av ängslan och materiella ting, kan du inte finna det rätta."

Du förstår, när jag var 17 upplevde jag hur jag lämnade min kropp. Jag var mycket sjuk och bortom den hjälp som piller och läkare kunde ge. Jag såg hur min kropp låg på operationsbordet — dom slog mig på kinderna och ropade: 'Frau Hagen! Frau Hagen!' Då hade jag en stark upplevelse av en vän som strålade ut oändlig kärlek och värme — en vän som finns vid min sida även efter att jag dött.

— Från Krishnas Värld —

Storby om hur en världsberömd sångerska överrumplar de hängivna och ställer till med fest på Govindas i Stockholm två dagar i rad.

Nina ställer ett stort fat med frukt och en blombukett framför Herren Caitanya och Herren Nityānanda på altaret.

Egentligen började allt flera år tidigare, när jag var en 11-12 år gammal och började digga Janis Joplin, Tina Turner, Rolling Stones och Beatles. Jag funderade en del på Jesus och Gud, och alla korkade människor runt omkring mig, dogmatiska kommunister allihop, så till mig: "Det finns ingen Gud". Men jag ville inte tro dem, för de var inte rena i sinnet.

Efter det gjorde jag en massa dumheter under flera år, men mitt lilla andliga frö växte antagligen hela tiden. Drogerna gjorde mig helt sjuk, och jag bad till Gud att han skulle få mig att sluta. Glad att jag inte dog av det. Men Gud är ju den som härskar över allting... jag vägrade acceptera en Gud som förslavar oss och tvingar oss att för evigt brinna i helvetet, som i den gamla kristna religionen. Däremot är det inte behövligt att ta droger för att få upplysning. Upplysning kommer från Gud, inte genom droger. Du skall bara sjunga Hans namn och läsa Hans bok, Bhagavad-gītā, och på så sätt kommer du Honom närmare och närmare.

Men, Nina, tycker du inte att det är svårt att fungera på det här sättet när så få människor har samma inställning? Jag menar, inom show-biz och så...

Nej, Gud ger mig lycka och kunskap, och jag har en stark känsla av att det jag gör är riktigt och bra. Han gör mig stark och lär mig alla fina saker. Jag blir aldrig missmodig när folk runt omkring mig inte blir vegetarianer på stubinen. Gud tvingar Sig inte på människor — de måste förstå inifrån sig själva. Jag kan bara försöka rena dem lite och plantera ett frö. Självt mediterar jag varje dag på Hare Kṛṣṇa-mantrat. Det är min rening.

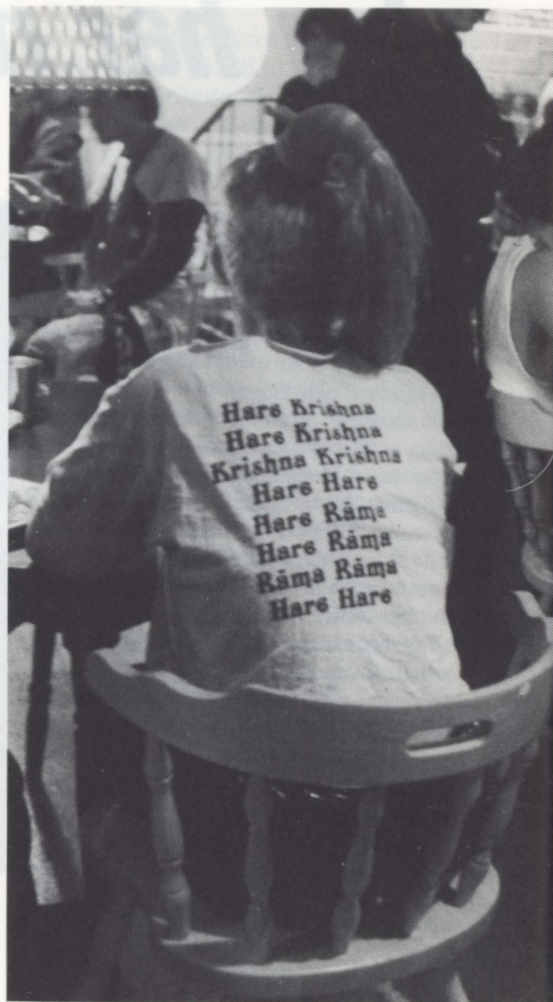
Hur kom du i kontakt med Kṛṣṇarörelsen första gången?

Jag läste "Bortom tid och rum" på tyska, och av en väninna till mig i Berlin fick jag en Bhagavad-gītā som den är. Hon redan både dansade och sjöng Hare Kṛṣṇa. När jag läste den så det "klick, klick, klick" oavbrutet. Jag var mycket lycklig över att det fanns en sådan bok. Det var också från Gītā som jag fick inspiration till att döpa min dotter till Cosma Śiva.

En annan fantastisk sak var att jag kallade en av mina skivor för "Angstlos". Jag hade ingen aning om att den andliga världen kallas för Vaikuṇṭha (utan fruktan — angstlos på tyska). Då så det "klick" igen!

Det är en mycket lugn och harmonisk Nina Hagen som nu fortsätter sin upptäcktsfärd i i Vaikuṇṭhas domäner. Då jag först hörde talas om hennes intresse för Kṛṣṇamedvetande måste jag erkänna att jag var en smula skeptisk, särskilt med tanke på vad jag hört om hennes tidigare bravader på scen och i TV. Det som först får mig att börja rucka på min uppfattning, är då hon första kvällen efter sista låten helt sonika basunerar ut: "Ni är alla välkomna på party hos Hare Kṛṣṇas, här 100 meter tvärs över gatan. Det kallas Govindas. Vi ses där allihop! Bye, bye!"

Hjälp, tänker jag, Draken rymmer 1100 personer och det är fullsatt. Vegavan o Co får laga vegetarisk mat så svetten lackar. Som tur är blir Nina rejält fördröjd av intervjuer och annat. Hon kommer så småningom ut ur sin loge, tätt följd av ett gäng journalister och ger mig en bukett rosa rosor med orden: "Hare Kṛṣṇa! Dom är till dig. Du kan ge dom till Gud." När vi äntligen tar plats i den gigantiska turnébussen (det är för kallt för att gå...) och jag kan lotsa miss Hagen plus besättning genom kringelkrokarna till Govindas, står ången högt i tak, och de enkla men goda anrättningarna har just offrats klart till Kṛṣṇa. Men nästa kväll är vi dock bättre förberedda, då Nina inbjuder publiken igen, med en rejäl 10-rätters fest. Så när Govindas för andra dagen i följd börjar fyllas av alla slags "punkare" i alla åldrar (från 10 till 64 år) kan alla lugnt invänta Ninas ankomst med en kopp örtte i handen.

Under sina besök på Govindas i Stockholm hinner Nina med att både äta vegetarisk prasādam, tala med fans och scenarbetare om Kṛṣṇa, själv sitta och lyssna då Smita-kṛṣṇa das håller föredrag, delta i dans och sång till Kṛṣṇas ära och betyga Honom sin vördnad. Speciellt vill jag nämna en väldigt fin gest från hennes sida: Då hon andra kvällen kommer till Govindas har hon med sig ett stort fat med frukt och en blombukett hon fått efter föreställningen. Utan omsvep går hon raka spåret in i tempelrummet och lägger ned fatet och buketten på altaret vid Herren Caitanya och Herren Nityānanda.

Det sista som jag i skrivande stund hört från henne är att hon efter sin föreställning i Lund själv dök upp i köpenhamnstemplet för en stunds meditation och lite prasādam. Dagen efter ringer hon till centret i Heidelberg och förkunnar: "Kan ni inte hyra in er någonstans i de tyska städer där jag uppträder, så kan vi ha festival där? Jag börjar i Hamburg Stadthalle i övermorgon. Det ska vara mycket sång och dans och så förstås er goda vegetariska mat. Jag bjuder in hela publiken som vanligt — det var så roligt i Stockholm..."

Mādhava Puri dāsa

Bär inte falskt vittnesbörd om andras tro!

Ett "upprop för religionsfrihet" har sänts ut till allmänheten bl a som bilaga till Sökaren nr 2 i år. Bland undertecknarna är riksdagsledamoten Kerstin Anér, redaktören Carl Gustaf Boëthius, professorn i religionsfilosofi Hans Hof, pastor primarius Ludvig Jönsson samt representanter för några nyandliga rörelser. De 21 personer som satt sitt namn under protestskrivelsen är "mycket oroade av den opinionsbildning som pågår inom Svenska kyrkan kring andra religioner än den kristna".

Uppropet har rönt en hel del uppmärksamhet. Kristna talesmän har kommenterat det och uttryckt brist på förståelse.

En av undertecknarna, Hans Hof, har författat en egen skrivelse, riktad till kyrkomötet.

Kyrkomötet skulle behandla en motion om en konsulttjänst för kyrklig information om nyandliga rörelser (motionen avlogs senare) och Hof skriver att verksamhet av det slaget, som tidigare bedrivits inom Svenska kyrkan, har stridit mot grundläggande regler för analys och korrekt information — därför, anser han, är det angeläget att kyrkomötet och biskoparna beaktar de krav som bör ställas på en sådan tjänst.

Hof anser att upplysningar om nyandligheten från personer i Svenska kyrkans tjänst har haft karaktär av falska vittnesbörd om andras tro. Speciellt vänder han sig mot nuvarande chefredaktören för Kyrkans Tidning, Lester Wikström, och dennes religionsundersökande journalistik — och mot Wikströms kommentarer i Kyrkans Tidning till uppropet för religionsfrihet.

Uppropet vänder sig inte, påpekar Hans Hof, mot tryckfriheten eller forskningsfriheten — som Wikström påstår — utan mot det inkorrekt och tendentiösa sätt på vilket religionsundersökning bedrivs i Wikströms regi, och han ger i skrivelsen några exempel på Wikströms metoder.

Hof skriver att om man inom Svenska kyrkan skall inrätta en konsu-

lenttjänst för information om ny andlighet, då måste den som innehar tjänsten ha ett teoretiskt och metodiskt godtagbart sätt att göra analyser. Lester Wikströms metoder är, enligt Hans Hof, exempel på hur kyrklig religionsundersökning inte får se ut. För att undvika en fortsättning av Wikströms inkorrekt och tendentiös religionsbevakning med dess kränkning av människor och deras rättigheter bör man, anser Hof, anknyta en eventuell konsulttjänst till en religionsvetenskaplig institution. Det måste också, menar han, finnas en genomtänkt teologisk teori om kristendomens förhållande till andra religioner. Den dominerande inställningen idag bland kristna i vårt land är den som säger att det finns en enda väg till sann förståelse, och det är den kristna predikan om hur man blir frälst genom Jesus. Om man har den inställningen, då finns ingen plats för en verklig dialog mellan kristna och icke-kristna — och detta duger inte idag, i de globala perspektivens tidsålder.

Men det finns också de som anser att Gud verkar gott även utanför kyrkan — en sådan teologi har bl a utformats inom den katolska kyrkan, och den utgår från vad alla människor, kristna och icke-kristna, har gemensamt.

Hof understryker att man i ett jämförande religionsstudium måste hänvisa till sådant som är allmängiltigt. Man får inte utgå från en människosyn och en verklighetsuppfattning som hämtats från en bestämd religion, eftersom det vore att från början "bädda för att den ena sätter sig på den andra". Man måste hitta de gemensamma rammarna, de gemensamma frågorna och kriterierna. Idag möts mer än tidigare människor med olika tro, och de ser att de har mycket gemensamt. Man måste se de religiösa erfarenheterna i det allmängiltiga ljus — detta gäller såväl den egna tron som andra trosformer.

Jörgen Sundvall (Vegavan das) i Hare Krishna-rörelsen har i en artikel kommenterat en del kristnas reaktion på uppropet för religionsfrihet. Han skri-

ver att kyrkan naturligtvis har rätt att informera allmänheten om var kyrkan står i förhållande till nyandligheten — men det är inte det som uppropet handlar om, utan om smutskastning. Men, skriver Vegavan das också, det kan vara svårt att ha skillnaden mellan information och smutskastning klar för sig, speciellt om man bär ideologiskt färgade glasögon.

Vegavan das erinrar om att det runt om i landet pågår en mängd av kyrkan ledda studiecirklar om nyandliga rörelser. Cirkelledarna har inte vid något tillfälle tagit kontakt med Hare Krishna-rörelsen, när de behandlat den religionen, utan de använder utslutande eget propagandamaterial, som av de Krishna-hängivna ofta uppfattas som kränkande — speciellt gäller detta när man hänvisar till en tes om samband mellan droger och religionsmystik. Kyrkan har också seminarier av typ "Drogkulturens andliga dimension" och "Religiositet och brottslighet". Allt detta ger ett intryck att nyandligheten bidrar till drogernas utbredning och till en ökad brottslighet.

Det gör ont, skriver Vegavan das, att bli beskyddad för att vara en knarklangare. "Låt mig en gång för alla slå fast att Krishna-rörelsen tar avstånd från allt vad droger heter. Vi dricker faktiskt inte ens te eller kaffe."

Astrologi-Teater-Kurs
 Vi bor på en ö i Mälaren
 - 20-27 aug -
 Kursen lär oss att
 ställa, tolka och gestalta
 våra egna horoskop
 Pris 750:-
 Anmälan: Lena 08/187392
 Carina 031/210303
 Sussi 031/187482

J. Krishnamurti talar i Bombay, Indien, 1982.

J. KRISHNAMURTI— EN IAKTTAGELSE

Av Surya Green

I årtal hade jag velat träffa J. Krishnamurti. Varför? Därför att han tycktes veta vad livet handlar om. Det var åtminstone den uppfattning som jag hade fått, huvudsakligen på grundval av det han skrivit i sina många böcker och sagt under offentliga föreläsningar. Första gången jag träffade honom var i Nederländerna i början av 1970-talet, och senare träffade jag honom flera gånger i Indien.

Min intervju med honom ägde rum 1982. Inte nog med att han beviljade mig en av de bara tre intervjuer åt

massmedia som han gav i Indien det året, utan han ändrade också tidpunkten för vårt sammanträffande när hans första förslag inte passade. I det brev jag sände till honom innan vi träffades skrev jag att jag skulle ha sällskap av doktor D. Dutrieux, som var psykolog.

Förberedelserna

Jag kom fram till J. J. School of Arts två och en halv timme innan Krishnamurti skulle hålla den första av sina två sista föreläsningar i Bombay. Trots det satt

redan tjugorader åhörare på gräsmattan framför estraden. Jag hittade en ledig plats och började titta mot podiet genom mitt teleobjektiv. Podiet var inte utsmyckat på något sätt, med undantag av ett mörkblått draperi som bakgrund till en upphöjd plattform med flera mikrofoner.

Det tal Krishnamurti höll var typiskt för honom. Han låter alltid som om han upprepar sig — avsiktligt, för att göra verkan, för att få fram sitt "känn dig själv"-budskap. Han är inte överens med den gamla indiska traditionen att

man måste ha en guru för att kunna bli vis. Han tror inte på gurus, och han är inte någon guru själv, vilket han hela tiden påminner sina åhörare om. 1929 gav han upp sin roll som Teosofiska Samfundets "världslärare", som han blivit så mödosamt utbildad för sedan han var barn. När han nu börjar närma sig de nittio har han ändå en världsomfattande anhängarskara, och hans offentliga föreläsningar är alltid fullsatta.

Efter föredraget trängdes folk runt podiet, trots att de innan Krishnamurti kom hade blivit ombedda genom högtalare att inte göra det. Sedan ställde sig folk längs utfarten från området, och när Krishnamurtis bil långsamt rullade förbi försökte de röra vid honom genom det öppna bilfönstret. Några fick sin vilja fram. Krishnamurti tryckte deras händer. Hans min var hela tiden mycket allvarlig.

Sedan föll det mig in att jag borde träffa Patwardhan, som länge varit Krishnamurtis följeslagare och som hade undertecknat de kommunkäer som jag hade fått om intervjun. Någon pekade ut honom åt mig. Jag gick fram till honom och presenterade mig.

Det första han sade var:

— Krishnaji brukar aldrig tillåta att man skjuter upp en intervju. Ni hade verkligen tur när han gick med på det för er del.

Sedan rådde han mig att jag i början av intervjun skulle tala om vilka tidningar jag skriver för. Visserligen hade jag räknat upp dem i mitt första brev, men han sade:

— Krishnamurti minns inte allt.

("Ji" på hindi är en ändelse som ger uttryck åt respekt och tillgivenhet.)

Efter föreläsningen gick jag till en restaurang i närheten. Där var full trängsel, så jag fick dela bord med flera andra matgäster. En man talade om för mig att han just hade kommit från Krishnamurtis föreläsning. När jag talade om för honom att jag också gjorde det, började han berätta sitt livs historia. Han sade att han brukade recitera mantras och meditera innan han "kom till Krishnaji" för tio år sedan. Han sade att han fortfarande inte förstod särskilt mycket av det Krishnaji säger. Det är "mycket höga tankar". Men han slutade med mantras och meditation därför att det fick honom att "splittra sig".

— Vad ersatte ni det med?

— Ingenting, svarade han.

Sedan tillade han att han bara går på föreläsningarna när Krishnaji är i staden, och att han läser en del av hans

böcker.

— Det finns ingenting att göra, förklarade han. Varje ansträngning skapar psykiska konflikter.

— Ja, sade jag, men under de år då Krishnaji förberedde sig ägnade han själv mycket tid åt meditation.

Det svarade mannen inte på. Då frågade jag honom:

— Vad har ni för nytta av Krishnajis undervisning?

— Man kan inte tänka på "nytta", förklarade han för mig. Det skulle skapa konflikt.

Jag nickade. Inga fler frågor. Han åt upp och gick. Hans berättelse påminde mig om en annan, som jag hade hört tidigare samma kväll från en 88-årig man som träffat Krishnamurti för första gången 1923.

— Jag trodde att det bara var strunt.

— Då började det verka vettigt.

Sedan dess studerade han inte någonting annat än Krishnamurti.

— Krishnaji håller mig ung, berättade han för mig. Han håller mig psykiskt vital. Kommer ni ihåg det han sade i går kväll om döden? Han talade inte bara om döden, han talade faktiskt om många olika saker, men från Krishnaji tycks man alltid få precis det som man behöver just då. Efter föreläsningen gick jag hem och läste andra saker som han hade skrivit om döden.

Beträffande Krishnamurtis undervisning sade han också, liksom senare mannen på restaurangen:

— Det finns ingenting att göra. Att "göra" skapar konflikt. Det gäller bara att vara medveten om det som händer just nu.

Krishnamurtis lära förklarades för mig koncist av en vithårig gammal dam i hissen, när jag for ned efter min personliga intervju med honom.

— Det väsentliga, sade hon, är att iakttaga. När man iakttar finns iakttagaren och det iakttagna. Man måste försöka iakttaga båda. Då finns varken iakttagaren eller det iakttagna. Båda är ett. Det är ett vapen. Ett vapen mot livets alla med- och motgångar.

På samma sätt som 88-åringen och mannen på restaurangen betonade hon:

— Man skall inte anstränga sig. Det blir en vana. Men det är svårt att alltid vara uppmärksam. När man är uppmärksam händer någonting som gör en uppmärksam igen. Det är som en väckarklocka som ringer. Plötsligt märker man hur man håller på att bli arg, och uppmärksamheten hejar ilskan. Man ber om ursäkt och är uppmärksam igen. Genom att man uppmärksammar

ouppmärksamheten, förvandlas den till uppmärksamhet.

Som Krishnamurti säger:

— Det omätliga kan man bara möta om man inte anstränger sig, om man håller sig vaken och beredd på det nya, fri från fruktan, fri från hopp.

Det är också därför han inte tycker om att man jämför hans tänkande med några redan existerande tankeskolor, eftersom de visar på en "väg". För Krishnamurti innebär en väg ansträngning, övning, ett påtvingat trossystem:

— Det finns ingen väg till sanningen,

vare sig historiskt eller religiöst. Sanningen kan man inte uppleva eller finna med hjälp av dialektik. Man kan inte se den i några flyktiga opinioner och tros-läror. Man träffar på den när sinnet är fritt från allt som det har satt samman.

I Teosofiska Samfundet handledades Krishnamurti av dess högsta ockultister, Annie Besant och C. W. Leadbeater. Organisationen "Order of the Star in the East" bildades för att förbereda folk på att Krishnamurti skulle bli världsläraren.

Krishnamurti rapporterade många andliga upplevelser. Dessa kulminerade 1927 i Eerde i Nederländerna, när han inte barabeskriv sina framsteg genom möten på de inre planen med olika andliga varelser, utan då han också gjorde anspråk på att ha gått igenom en djupinre förvandling. Han förkunnade att han nu uppfattade sig själv som evigt förenad med Världsläraren.

Exakt två år senare, också i Nederländerna (i Ommen), upplöste Krishnamurti dock "Order of the Star in the East" och bröt med allt detta. I sitt minnesvärda tal "Truth is a pathless land" förkunnade han att sanningen bara kan uppfattas direkt, inte genom någon annan. Upptäckten av sanningen är rent individuell, och ingen organisation, av religiöst eller annat slag, kan vara till någon verklig hjälp.

Krishnamurtis liv visar därför hur han går fram genom olika trossystem, kanske ser begränsningarna hos vart och ett, och fortsätter. Hans grundläggande uppfattning tycks vara att den som får en andlig upplevelse kommer att tolka den i enlighet med det trossystem han eller hon just då är anhängare av, och att detta bara kan begränsa ens upptäckt av sanningen.

Trots att Krishnamurtis egna erfarenheter är så mångsidiga medger han inte att andra generellt skaffar sig liknande erfarenheter. Genom att han dessutom kritiserar alla existerande metoder och samtidigt vägrar att själv lägga fram någon metod, placerar han

sin undervisning utom räckhåll för de flesta människor. Under den period då han utvecklades klättrade han uppför den andliga stegen, pinne efter pinne, under olika lärares ledning. Nu, från den höga nivå han har nått, förkunnar han en lära vars kärna är: ingen lärare, ingen auktoritet, inte göra någonting, bara iakttaga.

Det iakttaga

Jag rörde vid dörrklockan till en lägenhet tio trappor upp i ett flott hus i Bombay. Någon öppnade. Vi visades in i tamburen, och fick stå där. Efter några minuter kom Patwardhan. Han såg upprörd ut.

Hans välkomstord blev:

— Ni tog någon med er!

Han lät förebrående.

— Det skrev jag i brevet att jag skulle göra, svarade jag.

— Nej, det går inte, fräste han. Bara en av er kan gå in.

Jag förstummades och såg på doktor Dutrieux. Denne hade skägg och långt hår och var klädd i vita, hemvävda bomullskläder. Han var en stor kontrast mot Patwardhan och de flesta av Krishnamurtis manliga lärjungar. De brukar vara kortklippta och slätrakade, och de bär (åtminstone i Indien) vita "kurta" (skjortor) av siden, precis som Krishnamurti själv.

Jag upprepade:

— Jag skrev om honom i brevet.

— Nej nej, sade Patwardhan.

Sedan började han låta hotfull.

— Om han inte kan gå in, är ni då beredd att avstå från intervjun? frågade han.

— Var snäll och fråga Krishnaji, sade jag vänligt men bestämt. Jag skrev att vi skulle komma två stycken.

Han pekade på ett rum intill tamburen och sade åt oss att vi skulle vänta där. Han kom snart tillbaka, sade åt oss att allt var som det skulle och gick sin väg. Jag blev plötsligt nervös. Äntligen skulle jag, vi, få träffa honom, Honom!

Han kom plötsligt in, utan några ceremonier, utan att någon presenterade honom, och han såg lika upprörd och orolig ut som Patwardhan. Han verkade jäktad.

— Å! utbrast jag, bestört över hans abrupta framträdande.

Han hade redan satt sig vid det långa bordet i rummet, och gav mig tecken att jag skulle sätta mig vid motsatta änden. Han verkade så avvisande. Jag tog fram bandspelaren.

Som jag blivit förvarnad började Krishnaji intervjun med att fråga vilka

tidningar jag skrev för. Jag råkade ha en av mina publicerade artiklar med mig, den som handlade om hur jag hade övat buddhistisk insiktsmediation i Burma.

— I vilken tidning stod den? frågade han och sköt artikeln åt sidan utan att se på den.

— Det är en tidskrift om yoga och ...

— Nej nej, sade han.

— Förlåt?

— Nej, upprepade han.

Eftersom jag då ännu inte visste att man helt enkelt inte nämner vissa ord eller begrepp i Krishnamurtis närvaro, fortsatte jag att göra bort mig:

— Jag skriver för det som man kallar nytt medvetande och andlig ...

— Nej, jag beklagar, avbröt han mig.

Han skakade på huvudet och såg sträng ut.

— Jag gillar inte sådana saker.

— Gör ni inte? upprepade jag modfält.

Ändå hade han känt till i förväg vad jag skrivit, eftersom jag nämnt det i mitt första brev som gjorde att han beviljade intervjun.

Han frågade:

— Nå, vad är det ni vill tala om?

— Tja, sade jag, innan jag beger mig till en intervju gör jag alltid i ordning några frågor, men om jag har uppfattat er rätt inser jag att varje fråga begränsar vårt möte, för jag längtar verkligen efter att få möta er på den djupare kommunikationsnivå som ni alltid talar om. Den nivå som går bortom orden, eftersom ordet självt är begränsningen. Så jag tänkte till och med ta risken, nu i början av vår intervju, att inte ställa några frågor utan bara sitta tillsammans med er ...

— Nej, snälla ni, sade han och slängde dramatiskt upp armarna. Jag har inte tid med allt det där. Ni förstår, det är så många som väntar.

Jag slog upp frågelistan i min anteckningsbok.

— Att döma av det jag läst om ert liv ...

— Va?

— Att döma av det jag läst om ert liv verkar det som om ni har ingått i en relation mellan lärare och lärjunge. Till slut växte ni ur den relationen. Nu förnekar ni att det behövs någon andlig lärare. Ni säger att en sådan är ett slags begränsning. Men ni förnekar det utifrån den synpunkt ni har därför att ni själv har sett, därför att ni inte behöver någon lärare. Hur är det för dem som inte är lika högt utvecklade?

— Hör nu, jag, ni förstår, snälla ni, svarade han, jag kan inte svara på alla

de där frågorna för min tid är begränsad. Ser ni alla de där människorna som väntar? Jag måste träffa dem allesammans, en och en.

De som väntade var hans lärjungar sedan många år. De hade kommit för att få se och höra honom en sista gång innan han lämnade Indien om några dagar. Kanske hade de kommit med en sista fråga för att få ett sista svar. Såg de honom inte som sin lärare?

— Alla de där frågorna har jag svarat på, sade han. Om ni läser några av mina böcker finner ni svar på alla de där frågorna.

Jag fortsatte:

— Ni säger att man inte behöver någon lärare för att frigöra sig. Ni säger att man måste iakttaga sig själv. Vi har lärt oss av egen erfarenhet — vi tillbringade sju månader med att iakttaga oss själva i ett buddhistkloster i Burma — att det inte är lätt att iakttaga, i synnerhet inte att iakttaga sinnets innehåll. Hur kan människor utan någon träning ...

— Snälla ni, avbröt han mig, jag har svarat på de frågorna i alla föreläsningar jag hållit.

— Jag tror inte att jag har hittat svaret på den här frågan.

— Var snäll och läs en del av det jag skrivit.

— Vi försöker igen, svarade jag med ett nervöst småskratt. Ni sade i ert föredrag häromkvällen att de flesta människorna kastar bort sina liv. Ni har ansträngt er mycket för att inspirera folk att inte göra det. Ändå råkade vi höra hur folk pratade med varandra under just den föreläsningen. De använde era uttryck och ert tonfall. En del av dem till och med klädde sig som ni, och såg ut som ni. Sedan, efter föreläsningen, välde de fram till er och visade er all den hängivenhet som man brukar visa en traditionell guru. De försökte vara nära er, de försökte röra vid er ...

— Jag tycker inte om det där, sade han och avbröt mig med det fräsiga tonfall som jag nu började vänja mig vid.

— Vi vet att ni inte tycker om det. Men för längesedan sade ni: "Det enda jag vill är att göra människor absolut och ovillkorligt fria." Nå, när vi nu vet att många som läser era böcker och som försöker lyda era goda råd inte alls ger uttryck åt sin egen unika art utan snarare imiterar er, hur känner ni då när ni tänker på hur ni själv har tillbringat ert liv?

En kort paus.

— Vad menar ni?

— Tja, ni har ...

— Har jag kastat bort mitt liv? Är det det ni frågar?

När han sade detta höjde han rösten en liten, liten aning, och den darrade lätt.

— Det sade jag inte. Jag frågar er hur ni känner det när ni tänker på hur ni har tillbringat ert liv ... Känner kanske ni själv att ni har kastat bort ert liv?

— Va? Va? Va? ekade han.

Jag upprepade:

— Ni sa: "Har jag kastat bort mitt liv?"

— Det är de som kastar bort sina liv, svarade han. Vad är det ni försöker fråga mig?

Jag började om:

— Är ert enda mål att göra människor fria?

— Ja.

— Men när vi betraktar människorna som hör på er, så ser de flesta inte ut att vara fria.

— Verkligen inte.

— De imiterar er. De dyrkar ...

— Ja, snälla ni, det vet jag.

— Hur får det er att känna er när ni tänker på hur ni själv har tillbringat ert liv?

— Varför frågar ni det?

— Därför ... därför att ni har ägnat många år åt att hjälpa människor att bli fria, och ändå tycks många av dem inte ha blivit det.

— Det är deras sak. Om de inte vill bli annorlunda så blir de det inte heller. Det är deras sak att bestämma.

— Ja. Ni är inte intresserad av ert arbetes frukter. Ni utför bara ert arbete och ...

— Snälla ni, folk väntar.

— Så bråttom ni har, sade jag och skrattade nervöst igen.

Jag kastade en blick i min anteckningsbok.

— Om vi har fattat er filosofi rätt ...

— Inte min "filosofi", rättade han mig.

— Inte er filosofi, upprepade jag.

Er ...

— Filosofi betyder kärlek till sanningen. I ordets egentliga bemärkelse är jag inte någon filosof.

— Men ni säger sanningen.

Han nickar instämmande.

— Tack, sade jag.

En kort paus igen. Jag började om:

— Om vi har fattat er rätt, så måste man dö för varje ögonblick för att man skall kunna leva helt och fullt. Men ändå finns det en stund då man är tvungen att lämna den fysiska kroppen.

— Ja, ja, ja.

— Nu ser det ut som om ni håller på att närma er ...

— Vill ni vara vänlig och tala litet långsammare, för er engelska är

J. Krishnamurti går mot podiet. Folkmassan har väntat på honom i timmar.

inte ...

— Men ändå, fortsatte jag, kommer ... det ... en ... stund ... då ... man ... faktiskt ... måste ... lämna ... den ... fysiska ... kroppen ...

— Ja, insköt han. Man dör.

— Nu, sade jag och sänkte rösten något, nu närmar ni er själv den stunden.

— Vilken stund?

— Då ni lämnar den fysiska kroppen.

— Ja, jag kommer att dö.

— Får då jag, som yngre, fråga en äldre: hur känns det?

— Vad då?

— Att närma sig den stunden.

— Jag, jag, jag, ah, hm, snälla ni, ah, ursäkt. Jag förklarade de där sakerna mycket noga i mina föreläsningar i går och i förrgår.

— Men ur er personliga ...

— Jag kan inte, jag tänker inte svara på de frågorna.

— Ni vill inte svara ur er personliga synvinkel? Har ni ingen personlig åsikt?

— Snälla ni, jag tänker inte svara på de där frågorna.

— Nåväl, sade jag.

Jag skrattade igen.

— Nästa fråga ... Ni gör ett fantastiskt arbete, och mycket tycks vara beroende av er närvaro och er inspiration. I många fall har vi sett att när den som inspirerar är borta ...

— ... så faller allt samman.

— Och människorna faller in i okreativa mönster.

— Jag vet, jag vet, sade han trött.

— Vi vet att ni är medveten om detta. Men vad har ni gjort för att trygga det som händer när ni har lämnat oss?

— Jag har ordnat det.

— Det betyder att ni har lämnat efter er några personer ...

— Det är deras sak.

— Men vem kan ta över er inspirerande ...

— Nej, nej, det gör jag inte.

— Är ingen redo?

— Det kanske någon är, jag, jag tänker inte diskutera det.

— Jag förstår, sade jag. Men det är inte tal om att upplösa institutioner ...

— Det finns bara en stiftelse, för att ge ut böcker. Det är inte någon andlig organisation eller någonting i den stilen.

— Utbildningscentra ...

— De fortsätter. Skolorna måste fortsätta.

— Nå, vi har också sett att när den som inspirerar är borta kan också skolorna fastna i okreativa mönster ...

— Nej, nej, jag tror inte att det kommer att hända för det finns mycket samvetsgranna rektorer och mycket samvetsgranna lärare.

— Nåväl ... nästa fråga. Vi har hört från olika håll att på grund av de villkor som vi människor har skapat på den här planeten, så kommer jorden att gå igenom en reningstid ...

— Det vet jag ingenting om, avbröt han. Jag tänker inte svara på de där frågorna.

Tänkte han svara på någon fråga över huvud taget? Naturligtvis hade han givit migsvar hela tiden, genom att vägra svara. Allt det man inte säger finns med i det man säger.

Jag skrattade.

— Jag kommer visst inte så långt med mina frågor, eller hur? sade jag högt.

Han behöll sitt iskalla yttre. Jag kämpade vidare.

— En man vid föreläsningen i går kväll...

— Va?

— En man... vid... föreläsningen... i går kväll... ni förstår, vi har bott i Nederländerna i många år. Han sade åt mig att Ommen i Holland...

— Ja?

— Han sade att Ommen var en helig ort därför att det var där som ni förkunnade att "sanningen är ett väglöst land", och upplöste den organisation som hade byggts upp för er roll som världslärare. Och att när ni hade gått bort skulle Ommen bli en vallfartsort.

— Nonsens!

Jag skrattade igen, som om allt var nonsens, ett väldigt kosmiskt skämt, fast inte för honom. Han hade samma bistra min under hela samtalet, och kostade inte ens på sig det minsta lilla leende.

— Jag tänkte att jag skulle tala om det för er, så ni fick höra det, sade jag.

Han svarade inte. Intervjun tycktes vara slut.

Iakttagaren

När jag slog igen anteckningsboken anmärkte jag spontant:

— Tja, jag tror inte att jag fick särskilt mycket till intervju.

— Jag beklagar, för jag har för många som väntar på mig, upprepade han för femtioelfte gången.

Ändå hörde jag för första gången ett litet mjukare tonfall från hans sida. Det gav mig anledning att säga:

— Men får jag kanske lov att fråga er, när jag visade er den där artikeln ur yogatidskriften...

— Jag är inte intresserad. Jag är inte intresserad.

— Är ni inte intresserad av yogatidskrifter? Jag menar, är det andliga tidskrifter ni inte är intresserad av?

— Just det.

— Varför?

— Därför att de inte är andliga. Tidskrifter kan aldrig vara andliga, sade han och uttalade "andliga" som om det hade varit ett fult ord.

— Tja, jag försöker trycka artiklar som kan inspirera folk...

— Jag vet. Jag vet allt det där.

— Är det inte bättre än att publicera artiklar om sex och våld?

— Kanske.

En lång paus.

— Men vad är min verkliga fråga?

— Vad är er verkliga fråga? upprepade Krishnamurti.

— Ja, vad är egentligen min verkliga fråga?

— Det vet jag inte.

En paus.

Plötsligt hade han inte så bråttom längre.

— Nå, vi befinner oss på vägen, vi försöker bli... det vi kan bli. Vi försöker känna sanningen, vara sanningen...

— Jag har förklarat allt det där, avbröt han.

En paus.

Jag kände mig som om jag stod på randen till ett stup. Jag öppnade munnen:

— Men det ni egentligen säger går bortom orden. Och det var därför som jag i början av vårt samtal sade att jag till och med var villig att avstå från intervjun och bara sitta tyst tillsammans med...

— Nej, det gör jag inte.

Lika fräsig som förut.

— Ni har gjort det tidigare.

Han hummade och harklade sig och sade till slut:

— I den där tystnaden kan man inbilla sig en massa saker.

(Han betonade "en massa".)

— Ja, men det viktiga är... i går kväll sade ni att det enda viktiga egentligen är den djupa tystnaden, den tystnad...

— Det gjorde jag inte. Jag sade mycket i går kväll, men ni säger bara "var tyst".

— Men det viktiga var, sade jag, att i ert föredrag fanns en riktning, och i den riktningen gick vi dit, och i den tystnaden fanns den sanna meditationen.

Den verkliga intervjun, bortom ord och begrepp

Efter den formella intervjun skulle det tas några foton. Efter en viss övertalning gick han med på "bara ett".

— Jag sade att om man inte ser om sitt hus så har tystnaden ingen innebörd. Det klargjorde jag mycket tydligt.

— Ja, det gjorde ni. Ja.

Han satt tyst, rak som en eldgaffel som han hade gjort under hela intervjun, när jag tog fram kameran. När jag gjorde den i ordning frågade han doktor Dutrieux:

— Ursäkta, men vad finns det för någonting i den där?

Han syftade på en täckt halmkorg som vi hade tagit med oss som en gåva till honom. Det första jag gjort när han kom in så plötsligt hade varit att ställa korgen framför honom. Han hade skjutit den åt sidan utan att öppna den. Nu ville han veta vad den innehöll.

— Jordgubbar, svarade doktor Dutrieux med överdrivet brittiskt uttal.

— Jordgubbar! utbrast Krishnamurti.

Han lade inte märke till det lekfulla tonfallet, eller kanske var han så van vid att andra härmade hans kort-huggna tonfall att han inte brydde sig om det.

— Varifrån? frågade han.

— Churchgate Station! skrattade doktor Dutrieux.

— Å, svarade Krishnamurti.

När jag siktade in kameran lade jag märke till hur hans mungipor sjönk, och hur hela ansiktet följde med. Jag knäppte, och han reste sig för att gå.

— Ursäkta att jag har så bråttom, sade han till mig, men det är många som väntar.

Han gick fram till mig, och jag kunde knappt tro det som sedan hände. Han tog mina händer i sina! Jag slogs av hur kalla de var, i synnerhet en så varm förmiddag i Bombay.

Han såg mig stint i ögonen. Någonting skedde mellan oss. Någonting i den där tystnaden. Han hann inte med en lång tystnad, en överlagd tystnad, men till slut gav han mig den tystnad som jag hade begärt.

När den var slut sade jag högt:

— Tack för ert liv, för allt som ni har givit åt alla.

Han tryckte mina händer. Hans egna kändes varmare nu — jag hade givit honom någonting i gengäld. Sedan försvann han.

Efterkloketen

Efter hand som en varelse skrider framåt, behöver varje nivå av dess väsen en fullständig utveckling. Om Krishnamurti har utvecklat sitt väsen helt kan man inte veta. Så som han framstod för mig i vårt samtal kom det kärleksfulla hjärtat inte till uttryck lika mycket som den starka viljan.

Krishnamurti är en modern Sokrates. Han äger en sann tankeklarhet,

och han har förmåga att förmedla en del av sin insikt. Han är en talesman för det som inom var och en av oss vill förverkligas genom att skåda inåt och inte mot någon annan. Ändå behöver en talesman inte nödvändigtvis vara en förebild. Det är bara i en nära och beständig relation med någon som man kan veta om han bara talar och skriver om Sanningen och Kärleken bortom alla begrepp och villkor, eller om han är en förebild i detta avseende i vardagens liv och praktik.

Krishnamurti skriver själv:

— Det är bara i en relation som du kan känna dig själv, inte i abstraktioner och förvisso inte i isolering. Uppträdandets rörelser är den säkra vägvisaren till dig själv. De är ditt medvetandes spegel.

Den indiske skalden Sharad Chandra, som iakttagit och beundrat Krishnamurti sedan 1967, då han en tid undervisade i Krishnamurtis Rishi Valley School i Sydindien, uttrycker sig så:

— Han håller på att bli gammal och vresig, han kritiserar och finner fel där det inte behövs. Han ägnar så stor uppmärksamhet åt exakta formuleringar att själva idéerna ibland går förlorade. När han föreläser trycker han alltid ned folk i skorna. Ändå är han stor. Även månen har sina fläckar.

(En västerlänning skulle ha sagt solen, men många hinduer anser att månen är heligare. Ö. a.)

— Om man förstår Krishnamurti, glömmar man bort honom som personlighet, sade mig doktor R. K. Shringy, som studerat för Krishnamurti i trettio år. Doktor Shringy doktorerade vid filosofiska institutionen vid Banaras Hindu University i Varanasi (Benares) på en systematiskt studie i Krishnamurtis tänkande.

— Personligheten är förgänglig, betonade han för mig. Jag betraktar Krishnamurti som en förebild i fråga om kreativt tänkande, tänkande utanför mönstren, tänkande som kräver en uppfattning av det som är så som det är. Krishnamurtis organism spelar ingen roll. Den kommer att förgå. Det viktiga är den förståelse som man får från honom. Han inspirerar oss att lära oss kreativt tänkande, konsten att se.

Genom sina böcker, föreläsningar och personliga sammanträffanden ger Krishnamurti ett överflöd av provning, och en rationalitet genom vilken vi tydligt kan se den väg vi själva har framför oss. Han vidgar vårt synfält med sin egen väldiga visionskraft. Han tvingar oss att vara uppmärksamma, att se om vårt hus. Han stöter mot vårt ego, retar

oss för det som våra sinnen ännu inte är fria från. Hans fräsiga örfilsstil väcker oss ur våra psykiska illusioner och självbedrägerier. Han stimulerar oss att lägga märke till hur våra egna sinnen fungerar, både på de medvetna och omedvetna nivåerna. Han får oss att förstå hur var och en av oss skapar mytologier och hittar på gudar, att man kan frigöra sig utan att tillgripa ideologier och institutioner. Dessa har skapats av människosinnet. Den sanna frigörelsen ligger bortom sinnet. Han tvingar oss att undersöka våra egna ismer, och han manar oss att släppa allt som håller oss i psykiska bojor.

Inneboende i allt detta tycks också finnas en svaghet. Genom att Krishnamurti förnekar att någon av alla andliga traditioner och auktoriteter skulle kunna vara till nytta, berövar han sina

lärjungar världens enda andliga arv. I en värld som är så materialistisk som vår kan andlig litteratur — i synnerhet de stora österländska och västerländska mystikernas uppenbarelser — nära, stimulera och inspirera.

Ändå har Krishnamurtis mycket sakliga granskning av tillvarons och verklighetens natur, utan några förutfattade meningar, givit världen ett klart uttryck av de tidlösa sanningarna i vår tids västerländska stil. Han kanske inte betraktar sig själv som filosof, "men det han lär ut är ändå en livsfilosofi, en kritisk och intelligent uppfattning av vardagslivets fakta och av hela tillvarons sanning", som doktor R. K. Shringy skriver.

Översättning: GUNNAR GÄLLMO

Surya Green under ett besök i Varanasi.

DET FANTASTISKA i svensk press

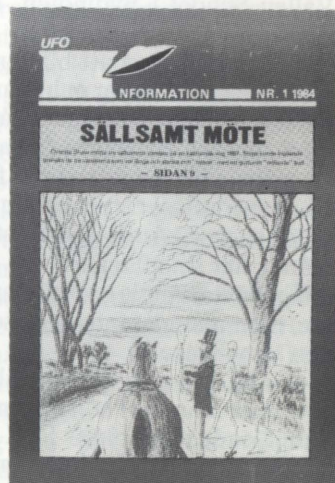
I tidningen Astrologen finner vi entusiaster som frejdigt gör en ockult tidning, säljbar i handeln. Mest stjärntydarkonst förstås — horoskop i långa banor, och kontaktonser — men också numerologi, spådomskonst, biorytm, healing, kontakt med det okända, mumiens förbannelse, medier — allt presenterat i skön positivitet utan stötande kritiska reflexioner — något för dem som retat sig på Söka-rens snorkighet... Att astrologens redaktör — Agneta Benthorn heter hon — inte är snorkig ser man tydligt på den vackra bilden av henne som pryder sidan två: en ung kamrattjej med öppen blick och sympatisk utstrålning — man riktigt känner hur hon gillar sina läsare. Och en "sedvanlig kram och hälsning" ger hon dem.

Jan-Ove Sundberg är tidningsskri-varen som älskar att göra verkligheten mer spännande än den är. Hans senaste påhitt är att vara redaktör för en tidning om det Övernaturliga. Den har, när detta skrivs, kommit ut med två proffslayoutade, innehållsrika och garanterat ovederhäftiga nummer. Dess namn är Det Okända, och den berättar de mest sällsamma historier: hemliga främmande baser på månen, fantomubåtar från världsrymden som lurar svenska marinen, sensationella bilder av Jesus, en skog där alla barn försvinner, en pojke som går på vattnet, Marilyn Monroes ande fotograferad vid hennes grav, pendelkraften som kan hjälpa dig att hitta guld, flygande tefat, horoskop och mycket mycket annat mums för dem som diggar skrönor från det okändas värld.

UFO-Sverige-Aktuellt säljs inte i affärerna trots att den handlar om så spännande ting som "oförklarade fenomen som UFO, parapsykologi, forntida teknik, märkliga händelser (forteana) och vetenskapliga gåtor som antyder nya dimensioner på verkligheten". I den publikationen har vi nyligen kunnat läsa om nunnan som satt i sitt kloster i Spanien och på samma gång var i Amerika och frälste indianer till kristendomen, om parapsykologer som undersöker telefonkontakt med de döda, poltergeister, Tunguskamiraklet i Sibirien, närbild med människoliknande rymdvarelser med paralyserande strålar, solens mystiska följeslagare, en förbannelse som tvingar människor till självmord m m. Tidningen produceras av riksorganisationen UFO-Sverige i samarbete med Föreningen för Psykiofysik, som nu släppt tyglarna lösa ordentligt.

UFO-information är landets första (i ålder) och andra (i storlek) nu existerande specialtidning för UFO. Dess redaktör sprang iväg från UFO-Sverige för några år sedan, när han inte kunde dominera organisationen längre, och fortsatte ge ut tidningen, nu betydligt nedbantad. Där fyller han sidorna med sådant stoff som möte med en utomjordisk civilisation och resa i flygande tefat, en liten fantastisk historia om ett lunchbesök i UFO av Diane Tessman (känd för sin försäkrat att hon är halvt mänsklig, halvt utomjordisk), ett sällsamt möte med tre underliga varelser på en kalifornisk väg, en soldat som blivit bortförd av UFO, ett samtal med rymdvarelser från en avlägsen galax, en dansk bonde som botats av ufonauter från en planet på andra sidan Pluto, en kurs i klarsyn och mediumutbildning samt en förklaring av redaktören att det krävs en intellektuell satsning för att förstå UFO-saken! — Belägg för historienas sanning? Nä, såna trivialiteter sysslar man inte med i UFO-information, tidningen med UFO-nyheterna!

Kreativitet — en väg till framgång

Kreativitet är ett begrepp på modet, framför allt inom näringslivet, tycks det. I en tid när många företag har svårigheter på en hårdnande marknad, då gäller det att inte vara låst i gamla idéer, utan kunna tänka nytt, dvs vara kreativ — alltså skapande, påhittig.

Fortfarande gäller förstås kunskaper, yrkesskicklighet och intelligens som goda, avgörande egenskaper hos chefer och personal, men kreativitet är nästan ett strå vassare ändå. Kreativitet ses visst ibland som ett slags lösenord på framgångsvägen. Den verkligt duglige är kreativ — som Jan Carlzon och Ingvar Kamprad. Han skapar nya möjligheter och en framtid för sitt företag.

Tidningen Marknaden har i flera artiklar tagit upp "praktiskt nytänkande".

— Vi befinner oss under ett ständigt tryck att hitta nya idéer, eftersom ett stillastående i praktiken är en tillbakagång, säger en chef.

— Det behövs ett nytänkande för att vi skall kunna hävda oss på framtidens mer begränsade marknader, säger en annan.

Det duger alltså inte att bara sitta på en chefsstol som ett slags belöning för åratals slit på karriärstegen, bestämmande, myndig och se det sociala anseendet och inkomsterna öka — nej, idag ställs det ofta högre krav på en chef; han måste verkligen använda de små grå cellerna på ett både intelligent och skapande sätt.

Men det är inte bara cheferna som skall vara kreativa. Det behöver skapas en atmosfär i ett företag som stimulerar alla till kreativt tänkande.

Kreativitet inom ett företag kan vara avgörande för dess fortlevnad. Ett okreativt företag löper risken att slås ut. Förmåga till nytänkande och förändringar ger trygghet åt ett företag. Det ger trygghet att veta att man kan ta fram nya produkter, hitta nya metoder och att man förmår lösa problem på nya sätt, att man kan anpassa sig till en föränderlig marknad. Är man envetet kvar i det gamla, då står man där snart

med produkter som blivit ålderdomliga och inte längre går att sälja.

Kreativitet beskrivs av en del som en livsstil: en öppen attityd, att kunna se saker och ting flexibelt, vara öppen för nya intryck, ta initiativ och vara orädd. Kreativitet har mycket med självförverkligande att göra. Den kreativa är en människa som förverkligar sina inneboende möjligheter, en som gör sig till det bästa han kan vara.

Idéer om kreativitet sprids i den svenska företagsvärlden nu. Och de vinner gensvar. Man känner behovet av nytänkande.

— Utan kreativitet ingen utveckling!

Historiskt är det de kreativa individerna som skapar framstegen. Utan dem vore det fortfarande stenålder!

Och det finns dolda kreativa tillgångar i samhället. På många håll har man kunnat få människor att blomma upp genom att stimulera deras idéskapande.

— Det finns en mängd oanade resurser hos en människa, säger en chef. Oavsett ålder finns det nästan alltid hur mycket som helst kvar att ge under förutsättning att någon letar och visar kontinuerligt intresse.

Det gäller att på en arbetsplats främja kreativitet. Det måste vara "högt i tak", finnas en öppen inställning till idétankande, och en tilltro till människorna. Varje anställd måste känna att företaget intresserar sig för hans idéer och stimulerar honom till fortsatt nytänkande.

Arbetsglädje är en förutsättning för kreativa insatser. Gillar man det man gör, och får uppmuntran, då uppnår man också ett gott resultat.

Men — det skall sägas — kreativitet är inte bara att ha idéer. Ett användbart nytänkande måste bygga på kunskaper, insikter och vara realistiskt. I annat fall leder nytänkandet naturligtvis in i återvändsgränder eller till förluster.

Men kreativitet — eller påhittighet — är inte ett värde endast inom företagsvärlden. Envar behöver denna för-

måga. Det kan gälla vad som helst i en människas liv: heminredning, matlagning, barnuppfostran, sättet att umgås, föreningsliv, politik, strävan att hitta en mening med den egna tillvaron eller finna en hållbar livsåskådning.

Kreativitet i ditt liv kan göra dig till en glad och framgångsrik människa som lever med entusiasm och kraft. Det kan finnas unika möjligheter för dig att förverkliga dig själv och göra något rikt av ditt liv, mer än du hittills har lyckats med!

Lateralt tänkande enligt Edward de Bono spelar en betydande roll i kreativitetens väg. Sådant tänkande innebär att man försöksvis tänker annorlunda, tänker tvärtemot, på osannolika sidospår. Man låter tankarna gå i helt nya banor för att se vart det leder, och man följer inte alltid logikens lagar, utan gör experimentella "hopp" i tankegången. Medan "vertikalt tänkande" rör sig i väletablerade mönster och inte finner någon anledning att avvika från dem, så undviker det laterala tänkandet det inkörda för att se om det kan finnas andra, bättre idéer vid sidan om.

Lateralt tänkande motverkar förstening.

Det är just förstening som är orsaken till de problem som många företag — och nationer — har. Man har kört fast i gamla tankebanor. Botemedlet är ett ökat engagemang från "den högra hjärnhalvan", dvs de delar av personligheten som fantiserar, kläcker idéer, uppfinnar.

Litteratur finns, t ex:

Den kreativa människan — en artikelserie från Svenska Dagbladets Idag-sida (hft 30:— Svenska Dagbladet).

Du kan om du vill av Tony Buzan (hft 120:— Svenska Dagbladet).

Lateralt tänkande för management av Edward de Bono (hft 67:— Penguin).

Källa: främst tidskriften Marknaden, nr 1—2, 1984.

SM

Utforskning av det utomnormala

I Amerika finns som bekant en sammanlutning av personer som vill undersöka påstått paranormala fenomen utifrån en mycket skeptisk grundsyn. Det är *Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal*, alltså Kommittén för vetenskaplig undersökning av påstått paranormala fenomen, CSICOP. Flera av medlemmarna visar en aktningsvärd energi i sin strävan att naturligt förklara allt som synes vara paranormalt.

Sedan något år finns nu också en annan amerikansk sammanslutning för utforskning av företeelser utanför det normala. Den har det enkla namnet *Society for Scientific Exploration*, dvs Sällskapet för vetenskaplig utforskning, SSE, och den skiljer sig från CSICOP däri att dess medlemmar inte har en avgjort negativ inställning till det utomnormala. President är Peter A. Sturrock vid Institutet för plasmaforskning, Stanforduniversitetet, Kalifornien. SSE har 185 medlemmar. Av dem är 114 naturvetare, 38 samhälls- eller beteendevetenskapare och 13 humanister. Inte alla är helt för det paranormala. Bland rådgivarna finns en känd kritiker av parapsykologin som Ray Hyman.

Redaktör för sällskapets tidskrift *The Explorer* är Harold E. Puthoff vid *SRI International* i Menlo Park, Kalifornien, känd inte minst för de undersökningar som han tillsammans med Russell Targ gjort av Uri Geller.

Den 2–4 juni 1983 hade SSE sin andra årliga sammankomst. Platsen var Virginiauniversitetet i Charlottesville. Cirka 50 personer deltog.

Psykiatern och parapsykologen Ian Stevenson från Virginiauniversitetet inledde programmet med en översikt över sina studier av 266 indiska barn som upplever sig ha minnen av ett annat liv, och han jämförde dessa med 79 liknande fall i Amerika. Det vanliga mönstret i fall av denna typ är detta: Någon gång mellan tre och fem års ålder börjar dessa barn tala om upplevelser de haft som *en annan person*. Vid

omkring sju–åtta års ålder bleknar sedan minnena bort.

Största delen av denna forskning består av att försöka hitta den andra personen — som barnet antas ha varit i ett tidigare liv. De fall där detta lyckats, sägs ha "lösts".

Jämförelsen mellan de indiska och de amerikanska fallen visar att de amerikanska barnen ger färre specifika detaljer om det andra livet och att dessa fall "löses" mindre ofta än de indiska, dvs man hittar inte så ofta en person som motsvarar barnets beskrivning av sig självt i det andra livet. När man identifierat den andra personen, som är avliden, visar det sig att denna nästan alltid är en medlem av barnets nuvarande familj. Amerikanska fall ger därför sällan belägg för utomnormal kunskap om ett annat liv.

I sina huvuddrag påminner ändå de amerikanska fallen om de indiska, men det finns några skillnader. De amerikanska barnen slutar i regel tidigare än de indiska att prata om det andra livet. Detta kan möjligen förklaras av att barn i Amerika med sådana här upplevelser ofta blir föremål för mindre intresse än i barn i Indien. Imångaamerikanska fall ignoreras eller förlöjligades i början barnets påståenden. Och det tog ofta lång tid innan någon forskare fick kännedom om barnet.

Stevenson menar att de undersökta amerikanska fallen förmodligen utgör endast en liten del av samtliga fall av denna typ som finns i Förenta staterna.

I en diskussion som följde efter Stevensons anförandet togs ämnet reinkarnation upp — fastän Stevenson inte hade använt det ordet. Michael Persinger påpekade att djupa fysiologiska förändringar äger rum i hjärnan vid ungefär tre och ett halvt års ålder och framkastade tanken att "minnena" kan ha en neurologisk förklaring.

Peter Sturrock från Stanforduniversitetet och David Jacobs från Temple University i Philadelphia tog upp UFO-forskningens svårigheter. Bland dess problem är den missaktning som

ämnet blir föremål för från andra vetenskapsmän och svårigheten att locka de bästa forskarna till området.

Fysikern James Trefil vid Virginiauniversitetet behandlade frågan hur vetenskapssamfundet tar ställning till vad som är bevis. Han tog tre exempel från partikelfysiken och drog slutsatsen att nya, annorlunda påståenden tillbakavisas om det finns någon alternativ förklaring inom ramen för etablerad kunskap, även om sannolikheten för denna är så liten som en på miljarden eller ännu mindre. När alternativa förklaringar saknas, skjuts en upptäckt, som skapar allvarliga teoretiska svårigheter, åt sidan — den varken förkastas eller accepteras.

Karlis Osis redogjorde för en enkätundersökning som visat att vetenskapsmän som tror på existensen av paranormala fenomen inte gör detta så mycket på grund av forskares resultat, utan mer på grund av egna upplevelser av sådana fenomen.

Psykiatern Bruce Greyson från Michiganuniversitetet rapporterade om egna studier av nära-döden-upplevelser hos 61 personer som gjort självmordsförsök. Studierna visade att det inte finns något samband mellan abnormt sinnestillstånd och nära-döden-upplevelser med transcendent eller mystiska inslag. Akut förgiftning genom droger eller alkohol och behov av medicinsk intensivvård på grund av nedsättning av kroppens fysiologiska funktioner hade ett negativt samband med nära-döden-upplevelser. Studien antyder att felfunktioner hos hjärnan är ett hinder för nära-döden-upplevelser och ger inte upphov till sådana.

Hal Puthoff från SRI International meddelade att experiment som görs på SRI fortsätter att ge belägg för fjärrsyn som ett verkligt fenomen. Fjärrsyn innebär att en person kan korrekt beskriva avlägsna platser eller dold information på grundval av endast paranormal kunskap. Bevisen grundas på hundratals försök att beskriva obekanta föremål, allt från innehållet i till-

slutna behållare till platser på andra kontinenter.

Bruce Maccabee visade 28 sekunder färgfilm med UFO:n över Nya Zeeland och analyserade filmen. UFO:n utgjordes av oförklarade ljus på himlen. Filmen hade tagits från ett flygplan, och det fanns vittnen till fenomenet: besättningen samt två tidningsmän. Analys av bildrutorna visade att ljusen tycktes bestå av en kombination av tre ljuskällor: ett övre blekt, vibrerande gult eller orangefärgat ljus samt två lägre röda vibrerande ljus vid sidan av varandra. Tillsammans bildade de tre ljusen en triangel. Maccabee ansåg att det inte fanns någon naturlig förklaring till fenomenet.

Sociologen Marcello Truzzi från Eastern Michigan University tog bl a upp hur man inom vetenskapssamfundet karakteriserar dem som intresserar sig för det paranormala. Kättare inom vetenskapssamfundet brukar behandlas på ett tämligen överseende sätt — de kan betecknas som excen-

triska eller som fantaster (i andra avseenden goda vetenskapsmän som vägrar ge upp någon tokig favoritidé) eller som inkompetenta. Kättare utanför vetenskapssamfundet däremot ses som tokstollar (okunniga personer som tror sig besitta kunskap) eller som charlataner. Truzzi menar att det ideal av fullständig öppenhet och fördomsfrihet som man väntar sig av vetenskapsmän sällan påträffas i verkliga livet.

Dick Haines från NASA redogjorde för ett UFO-fall där pilot och flygplan försvunnit — fallet Valentich i Australien — och för sina försök att analysera och reproducera ett visst ljud på en bandupptagning av pilotens radiokommunikation med flygkontrollen. Det egendomliga ljudet, som förekommer under 17 sekunder i slutet av bandet, är oförklarat.

Sebastian von Hoerner från amerikanska observatoriet för radioastronomi i Green Bank redogjorde för undersökningar av astrologins validitet

som inleddes omkring 1950 under ledning av Hans Bender vid Institutet för parapsykologi i Freiburg, Västtyskland. Bender hade lyckats etablera ett förtroendefullt samarbete med 150 topp-astrologer i olika länder. Som statistikstuderande tog von Hoerner del i utvärderingen av arbetet. En av undersökningarna bestod av att omkring 120 personer, vars födelsetid var känd, delades in i grupper med tre i varje. Karaktärsbeskrivningarna av dem, som gjorts med utgångspunkt från psykologiska standardtest, kallades A, B och C. Deras födelsehoroskop kallades 1, 2 och 3. De 150 astrologerna skulle försöka para ihop karaktärsbeskrivningarna med horoskoperna (A=3, B=1, C=2 exempelvis). Det blev ett slumpresultat, som aldrig publicerades.

I övrigt behandlades på konferensen sådant som klotblixtar, ljusfenomen i samband med jordbävningar och psykiskinetiska verkningar på datorer.

Källa: *The Explorer*, november 1983.

*Att veta sig ingenting veta är det högsta.
Den som tror sig veta vad han icke vet är sjuk.
Blott genom att känna sin sjukdom såsom sjukdom
blir han fri från sjukdom.
Den vise är icke sjuk.
Han känner sin sjukdom såsom sjukdom,
därför är han fri från sjukdom.*

Laotse (Ur Boken om Tao.) (500-talet före Kristus.)

Bertil Falk:

Det står en borg vid Mälarsjö där ungdom jämt är gäst . . .

Mycken kritik har under årens lopp riktats mot de kristnas liv och leverne, och inte minst då mot statskyrkans läror och lärostrider. Det kan därför kännas skönt att till omväxling få prisa en positiv insats som utförts inom ramen för och i samklang med den förkättrade statskyrkan.

Jag tänker på biskop emeritus Manfred Björkquist, som föddes den 22 juni 1884. Han blir alltså 100 år i år om han får leva och ha hälsan. Maffe, som folkhögskoleeleverna alltid sa när de talade om honom, har visserligen en insats bakom sig, som jag direkt kan påstå är diskutabel. Jag menar den stora, landsomfattande insamlingen till det svenska försvaret, som den unge Maffe drog i gång samtidigt som riknsamlingen till marinens pansarbåtar genomfördes år 1912.

Jag har alltid haft svårt att förstå mig på kristna, som aktivt arbetar för krigets uttrycksmedel, även när det gäller försvar. Men den händelsen ligger 72 år tillbaka i tiden och får nu betraktas som en parentetisk ungdomssynd.

Jag tänker förbigå de väldiga insatser som arbetsmyran Maffe gjort i de mest skiftande kyrkliga sammanhang från psalmbokskommittéer till kristliga studentvärldsförbund. I stället ska jag ta upp den bestående insatsen. Den som har betytt så otroligt mycket på det andliga och kulturella och även på det sociala planet.

Maffe var nämligen med i ungkyrkörelsen bland Uppsalas kristna studenter. Utifrån den plattformen skapade han Sigtunastiftelsen tillsammans med en rad andra kraftfulla kyrkans personligheter, som ärkebiskop Söderblom, biskop Billing m fl. Ja, man kan säga att han tiggde ihop de miljonbelopp som under årtiondena krävts för att förverkliga och vidga

Stiftelsen.

Stiftelsen bildades 1915. 1917 stod Borgen på Mälarens strand klar att ta emot den första skaran ungdomar på folkhögskolan i Guds Sigtuna (Situne Dei), som det stod på Olof Skötkonungs mynt, de första som präglades i Sverige. Idag består Stiftelsen inte bara av folkhögskolan. Kring denna har likt ringar på vattnet bildats gästhemmet, det underbara biblioteket, klipparkivet, kapellet och Humanistiska läroverket m.m.

Det är Maffes förtjänst att Sigtuna idag är en kulturort i vårt land. Dit har efter hans föredöme rader av skolor lokaliserats. Många författare och konstnärer har bosatt sig i staden, antingen permanent eller också som besökare på gästhemmet.

På Stiftelsen tolererades andras åsikter. Maffe menade att han för sin del var nöjd om de kommunister, socialister och ateister, som sökte sig till folkhögskolan och gästhemmet, fördjupade sin egen åskådning under vistelsen i staden. Han missionerade inte. Han ville skapa debatt mellan olikänkande. Den debatten pågick också under hela hans tid som rektor vid skolan.

När Maffe 1942 blev Stockholms förste biskop (och fick prästvigas eftersom han inte var präst), övertog andra rulljanssen i Sigtuna. Under Olov Hartmans ledning vidgades kontakterna med omvärlden till nya grupper. Kyrkospelsrörelsen verkade i friluftskyrkan. 50-talets poeter samlades till konferens i Rosengården. Där fanns Sandro Key-Åberg, Svante Foerster, Bo Setterlind, Paul Andersson, Folke Isaksson, ja, hela den dåtida parnasen.

Konferenserna avlöste varandra. Livsåskådningsfrågorna ställdes i centrum. Dialogen gick vidare mellan

ateister och troende, mellan arbetarrörelsen och kyrkan, mellan lutheraner och katoliker, mellan högkyrkliga och lågkyrkliga, mellan kristna och buddhister. Naturligtvis kom Dalai Lama till Stiftelsen när han besökte Sverige.

I djupare mening är dagens Sigtuna Manfred Björkquists verk. Även när diskussionerna förs kring barnomsorg och kommunal självstyrelse på Kommunskolan i Sigtuna, så anar man Maffes osynliga hand i bakgrunden. Utan honom hade ju Sigtuna inte haft sin uppsjö av internatskolor.

En danande inverkan har Sigtunas skolor haft på det uppväxande släktet. Kanske främst då på alla de som kom till folkhögskolan, som ligger i själva hjärtat av denna Maffes skapelse, ja, som kanske är själva hjärtat, som ligger på Borgen i direkt anslutning till det märkliga biblioteket, där Eric Liliehöök nedlagt en livsgärning av björkquistska mått. Till denna stiftelse och denna stad har många sökare kommit och funnit något. Men dit har också många finare kommit, bara för att upptäcka att det var dags att börja söka.

I tornrummet på Borgen med utsikt över Mälaren har många svenska diktare fullbordat romaner eller skrivit diktsamlingar. Många fler kommer att skapas där i framtiden. Utan att göra avkall på sin kristna grundton har Stiftelsen blivit en samlingspunkt för skilda meningar, ja, fungerat som en katalysator i den livsåskådnings- och kulturdebatt, som ständigt måste pågå i ett levande samhälle. Det är en märklig man, som i år är inne på sitt hundra år. Och det är ett märkligt och levande monument som Maffe lämnat efter sig redan i livstiden.

För självkännedom och vägledning i livet — jag ställer ditt HOROSKOP

Eva Isadora tel. 018-12 14 24

SOMMARKURSER

- Avspänning-självhypnos 25—29.6
- Drama och rytmik (dalcroce) 25—29.6
- Kreativitet och inlärning 30.7—3.8
- Moderna livsåskådningar 6—10.8
- Skapande uttryck 6—10.8, 13—17.8
- Mental träning 13—17.8
- Zonterapi, akupressure 20—24.8

MARIEBORGS FOLKHÖGSKOLA
602 23 Norrköping
Tel. 011-16 08 26

BORDERLINE "ockult brev" om UFO, Magi, Mystik etc.

Nummer 6 — lättsamt om Sex-Magi
Nummer 7 — Seriöst om teorin, som säger att vår planet är ihålig och att "UFOs" där har sina baser . . . (64 s)

Skriv till:
BORDERLINE, c/o Schalén
Runslingan 16 A, 223 77 Lund
Tel. 046-15 70 25

Bifoga gärna en femma —eller mer . . .

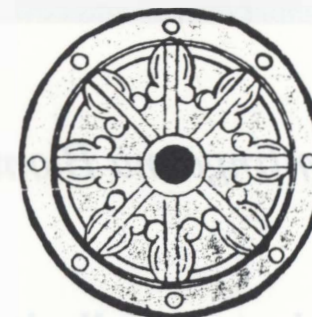
"Jag känner som att jag kommer hem när jag åker till Sölje Kloster. Känner mig alltid lika varmt välkommen och accepterad. Jag får vara ifred med mitt...eller en del av den fina gemenskapen på gården."

Pratima Bergman
Livsglädje

SÖLJE KLOSTER
670 20 Glava

(Brevkontakt säkrast)
Telefon: 0570-640 84
0570-641 25

VIPASSANA

MEDITATIONSLÄGER

Ett meditationsläger lett av Joseph Goldstein kommer att hållas på Ljusterö i Stockholms skärgård mellan den 5 och 15 september 1984.

Joseph Goldstein är en meditationslärare av det sällsynta slaget — kraftfull, enkel och ödmjuk. Han har tillbringat många år i Indien med att studera meditation för olika lärare. Under den senaste tioårsperioden har han lett meditationsläger över hela världen. Joseph undervisar i meditation som en metod att lära sig se saker som de är. Hans föredrag ger praktiska instruktioner i hur man skall leva fri och med medkänsla. Förutom föredrag och frågestunder ges kursen i total tystnad. Den dagliga rutinen av sittande och gående meditation börjar tidigt på morgonen och fortsätter intill sena kvällen.

Joseph Goldstein är författare till boken "The Experience of Insight" där han beskriver hur han brukar lägga upp sin undervisning. På meditationslägret kommer han att assisteras av sin kollega Sharon Salzberg.

Kostnaden, 1.250 kronor, täcker balanserad vegetarisk frukost, lunch och lätt kvällsmat samt inkvartering och lärarnas reseutgifter. Själva undervisningen är kostnadsfri. Vi behöver ett par personer som, mot reducerad kostnad, kan ta ansvar för köksbestyr.

Anmälan måste vara oss tillhanda i god tid och görs genom att betala avgiften till Staffan Hammers; Kindstugatan 7, III; 111 31 Stockholm. Personkonto 520201-1432.

Bekräftelse med detaljer om adress och kommunikationer kommer att skickas ut.

Om du behöver mer information kontakta då

Mikael Karlholm 08-62 53 22 (hem)
08-58 40 53 (arb)

Dikter av Sri Chinmoy

Ur samlingarna *Blom-Lågor* och *I Kosmos Flöde*

i svensk tolkning av Gunilla Siwerth

Det tycks som jag förlorat något
någonstans.
Mina ögon längtar efter det,
mitt hjärta längtar efter det,
men det är dolt.
Från urminnes tid
har Du lekt kurragömma med mig.
Så mycket kan jag minnas, det är allt.

Dödens skrämmande fråga
uppstår bara i dem
som inte kan se döden
som att återvända hem.

I tystnad samtalar vi,
min Gud och jag.
I tystnad bygger vi
åt varandra en hoppfull rymd.

O Herre, Du har anlänt.
Du har slagit sönder
den spärrade dörren.

Seglande en båt av silverljus
närmar sig månens sken.
Rymden ljuder av mjuka melodier.
Fåglarna flyger mot ett okänt land
bortom horisonten.
Alla mina drömmar svävar utan mål.
Sakta närmar sig mitt livs afton.

Herre, vad skall jag göra
när jag sjungit min sång?
"Mitt barn, dröj inte.
Ropa efter din nya gryningsdagg."

Du visar Dig i rymden.
Du blommar i vinden.
Av sällhet fylls min ande.

Kom, kom!
Tiden rinner snabbt förbi.
Varje skymning skall vi gå vidare
mot det Ovetbara

Mörkret är ljus:
detta är min mänskliga insikt.
Ljuset är för mörkret:
detta är min gudomliga insikt.
Mörket är för ljuset:
detta är min djupaste insikt.

Smärtfylld men vacker
är min sjunkande livsbåt.
Mäktig och välsignad
är Själens stigande regnbåge.

Du har bara två frågor att besvara:
Jorden vill veta
varifrån du kommit.
Himlen vill veta
vart du är på väg.

Som en pil som flyger
genom mörkret
flyger hans längtan
in i Ljusets skönhet.

Ord och toner av Sri Chinmoy

Sri Chinmoy är en indisk vishetslärare, född 1931, som sedan tjugo år lever i New York där han bland annat leder meditationer i FN-huset. Han strävar inte efter lärjungar i massor, utan har endast några hundra spridda över världen, med vilka han har personlig kontakt. Vid sidan om andliga övningar ägnar han sig åt att spela tennis och springa maraton, och han stimulerar sina lärjungar till olika slags fysiska idrotter, spel och lekar. Dessutom är han en oerhört produktiv konstnär på flera områden. Han spelar dussintals olika instrument, komponerar musik till egna dikter och målar ibland tusentals bilder på otroligt kort tid.

Gunilla Siwerth arbetar på en avhandling om Sri Chinmoy som diktare. Av hans tusentals dikter har hon gjort ett urval som presenteras i två böcker, *Blom-Lågor* och *I Kosmos Flöde*.

Sri Chinmoy är född i Bengalen och skriver dikter på dess språk, bengali. Han tolkar själv till engelska och skriver även direkt på engelska. "I Kosmos Flöde" har 224 sidor. De flesta dikterna återges på transkriberad bengali, engelska och svenska. Några är översatta direkt från bengali.

Den i bengali helt okunnige kan bara smaka på ordmusiken i de bengaliska dikterna, som mestadels är rimmade. Det förefaller vara ett mycket koncentrerat språk; de engelska och svenska översättningarna är vanligen betydligt längre. Det är fint att få dikterna också i original. Jag har någon gång försökt att översätta en till synes enkel engelsk poetisk text till svenska och vet hur svårt det är. Den som är missnöjd med Gunilla Siwerths tolkningar, kan ju själv försöka göra dem bättre. Jag tycker dock att hon känsligt fångar den engelska textens innehåll och stämning. I varje bok ger hon också en kort introduktion.

Sri Chinmoys dikter handlar om de väsentliga livsfrågorna: vadan och

varthän, livet och döden och den innerliga kontakten med någon han kallar Gud. Han använder ibland bilder från den hinduiska mytologin, men är inte bunden vid någon sluten världsåskådning. Han uttrycker en livsfilosofi och ett Gudsförhållande utan sekteriska begränsningar.

Från att i början skriva längre dikter har han alltmer koncentrerat sitt uttrycksmedel. På ett par tre rader ger han en vittfamnande bild:

Amar bindu bukhe
Sindhu rayeche lukhe

The Infinite Ocean
Is inside the tiny drop
Of my heart.

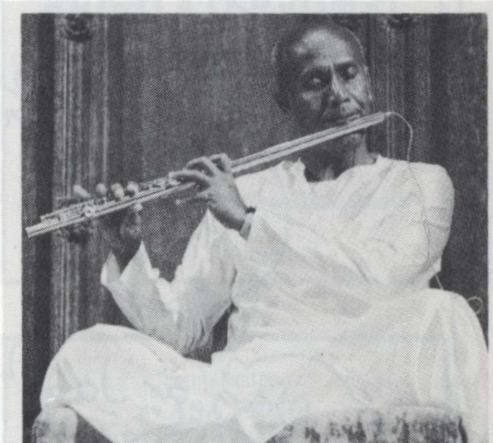
Det ändlösa havet
ryms i mitt hjärtas
lilla droppe.

"Blom-Lågor", 116 sidor, är ett urval ur en lång, ännu ej avslutad diktsvit på engelska, *Ten Thousand Flower-Flames*.

För mig har det varit en stark upplevelse att läsa Sri Chinmoys dikter. På många, många sidor i de här samlingarna finner jag dikter att stanna inför, låta sjunka in i medvetandet och återvända till. De har en rörelse att fångas av och ett ljus att glädjas åt. De förmedlar en vision som stärker min egen.

Några av Sri Chinmoys dikter återges här intill. Böckerna distribueras av AUM Förlag, Tuvängsvägen 7, 725 90 Uppsala, postgiro 4 77 57 07-5. De kan beställas genom bokhandeln eller direkt från förlaget. "Blom-Lågor" kostar då 40 kr inkl porto och "I Kosmos Flöde" 50 kr.

Sri Chinmoy har också publicerat sin musik. Ett schweiziskt förlag har gett ut en kassett som heter *Sri Chinmoy on the Echo-Flute — Music for Me-*

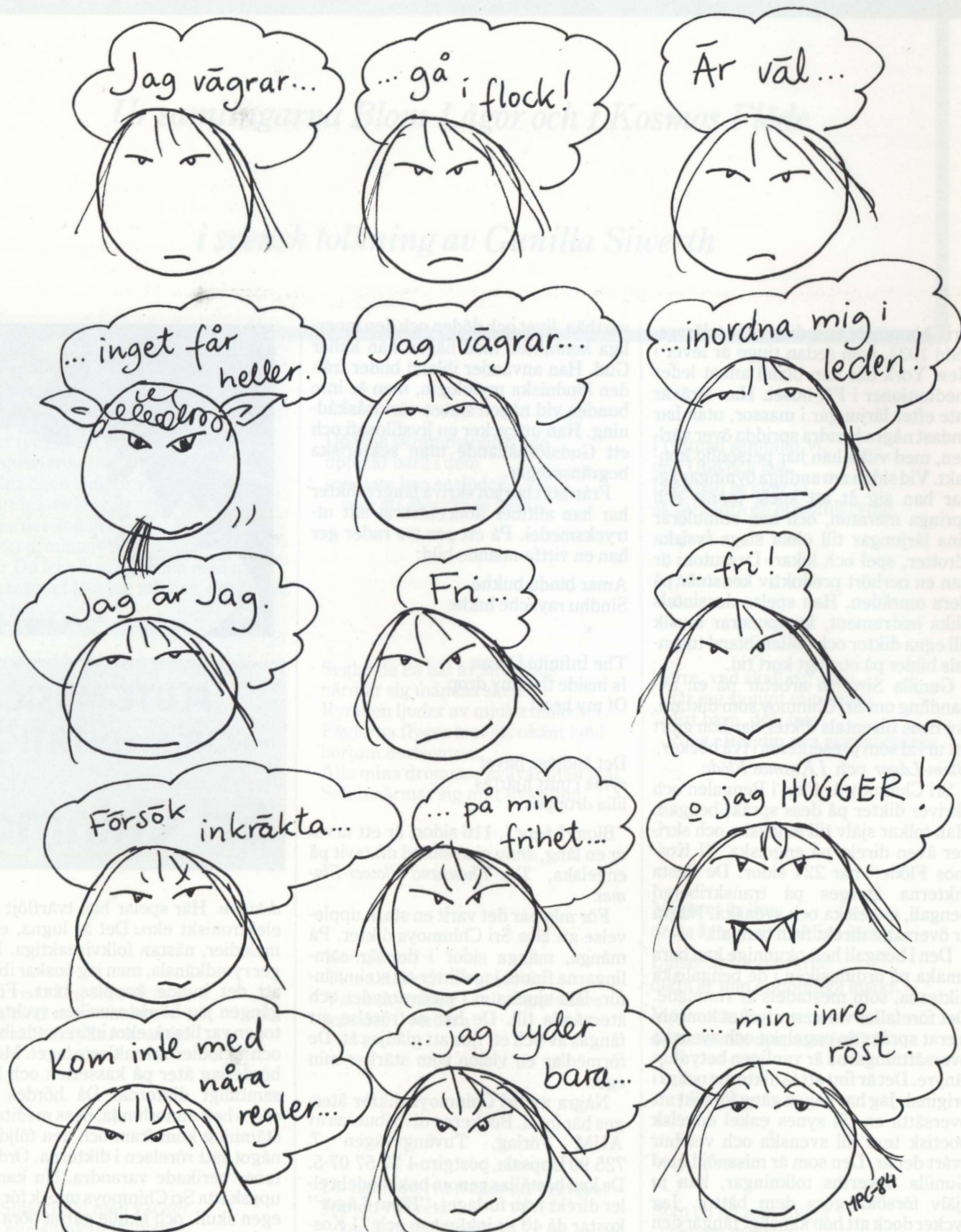
FLUTE-MUSIC
FOR MEDITATION
Sri Chinmoy

ditation. Här spelar han tvårflojt med elektroniskt eko. Det är lugna, enkla melodier, nästan folkviseaktiga. Ekot ger rymdkänsla, men jag önskar ibland att det kunde kopplas bort. Första gången jag hörde musiken tyckte jag tonen var lite rå, ekot irriterande ibland och melodierna i enklaste laget. Men så hörde jag åter på kassetten och läste samtidigt dikterna. Då hördes musiken helt annorlunda, dess meditativa stämning kom fram och den följde på något sätt rörelsen i dikterna. Ord och toner berikade varandra. Nu kan jag uppskatta Sri Chinmoys musik för dess egen skull, och skulle gärna höra mer av honom.

Kassetten kostar 50 kr vid beställning från Eva G. Norén, Frodegatan 24, 753 27 Uppsala.

Nils-Olof Jaboson

PULLAN

av Chintamani Isberg

Om Sai Baba

Tänkte ge följande synpunkter med anledning av N.O. Jacobsons bokrecension av Lis Andersens "Min reise til Sai Baba" i Sökaren.

Eftersom jag råkar ha åtminstone en del förstahandserfarenhet i ämnet, som många — däribland tydligen också N.O. Jacobson — saknar, tycker jag det kan vara väsentligt att de framförs i en tidning för sökare — kanske sökare av sanningen.

Sathya Sai Baba är säkert ett väldigt otacksamt objekt för många av de vetenskapsmän som söker utforska miraklerna kring honom. Jag har sett doktorer som ute bland folk visar stor självsäkerhet, bli ytterligt ödmjuka, och precis lika små som alla andra, när de kommer in i Sai Babas intervjurum.

Här hjälper ingen titel av vilken valör som helst.

En vetenskapsman kan inte heller gå ut därifrån som någon expert, som kan förklara för oss andra "okunniga". Inte ens blir en vetenskapsman där bemött med större respekt än en vanlig enkel människa — han får inga favörer av något slag.

För övrigt tycks samma gälla alla de filmteam som kommer. De får själva bära in sin utrustning på tempelplatsen samtidigt som folk i övrigt får tillträde.

Säkert är det också svårt att tjäna pengar på att försöka förklara miraklen. Det måste kännas ovanligt för vetenskapsmännen att vanligt folk vet mer än de själva om händelserna kring Sai Baba.

För oss som fått känna på Sai Babas krafter i vårt eget liv, se händelser i hans närhet och även höra andras berättelser, ter sig uttalanden om att han skulle vara en vanlig människa med en sådant böjelse som fullkomligt främmande.

Mitt eget liv blev förändrat från förbannelse till välsignelse. De första veckornas förändring efter en av resorna var närmast chockartad. Förändringen gällde en hel rad punkter — kanske ett tiotal — och jag tvivlar på att någon enda doktor skulle kunna åstadkomma en enda av dessa förändringar. Doktorerna med sina förgiftande mediciner, som ofta bara botar symptom och bara ger temporär effekt.

Här "växte" i stället en bestående för-

ändring fram.

Jag tror inte det är möjligt eller fruktbart att söka förklara för människor som inte själva haft allvarliga problem i livet, ofta kanske i tiotal år, vilket järngrepp dessa kan ha, eller att söka beskriva den lycka och lättnad när någon "lyfter bort" 100 kilo från ens axlar.

Beträffande Lis Andersens uppgifter om stränga ashramregler i Puttaparthi: Under 3—4 årssammanlagd utlandsvistelse även i Indien och Nepal har jag aldrig stött på något ställe där man kan bo och leva billigare än på dessa Ashramer. Ett huvudmål mat med mjölk eller dylikt kostade 1981—82 Rs 2.5 (ca 1:75). Övernattning i delat rum med dusch, wc, tvättstall kostade Rs 1 (ca 70 öre), visserligen fick man då ha med sig madrass.

Renligheten och ordningen på Ashramen var lika bra som här hemma.

Sprit och tobak var enligt uppgift inte tillåtet, något som våra arbetsplatser ju nu har "tagit efter" — till välsignelse för många.

Kanske skadar det inte heller för många att nån gång i livet få avgifta sig från stimulantia i dess alla former, kanske också mediciner.

Under den sammanlagda tiden av en och en halv månad som jag bodde på Ashramen i Puttaparthi, brukade jag göra dagliga utflykter på upp till flera mil, varav 2—3 per vecka utgjordes av löpträning.

Grindarna till Ashramen stod öppna från bittida till sent; kom någon resande under natten öppnade man och beredde rum.

Det mest utmärkande för livet där tyckte jag var den lågmäldhet som härskade; kan inte minnas att någon tempelvakt ens behövde höja rösten över vanlig samtalston.

Lis Andersens klagomål på ashramordningen får naturligt helt stå för hennes räkning; oförsämda klagomål brukar slå till baka.

Enligt min mening skulle vi aldrig här i Sverige kunna åstadkomma något liknande med tillnärmelsevis så enkla medel och till dessa kostnader. Självkostnadspriset för logi och rum kanske skulle stanna på 100 gånger högre belopp.

Att inte alla kan få tillträde till ett intervjurum som rymmer ca 40 personer, när tiotusentals människor sitter utanför tempel, förstår ju även enfaldiga personer.

Det är inte säkert att skrivkunnighet är tillräcklig "kvalificering" för att få en intervju med Sai Baba.

"Löftesbrott" från Sai Babas sida i form av uteblivna enskilda intervjuer tycks vara vanliga, men orsaken är bara en av de många saker vi inte känner till.

Flera gånger "nobbade" han t ex en av flankerna där vi satt vid sin darshan morgon och kväll, där jag vet att det förekommit ovänskap.

I bibeln talas om att fariséer och skriftlärde var de första att förneka Jesus — dåtidens präster och vetenskapsmän.

För min del hoppas jag att Sai Baba fortsätter att "nobbade" vetenskapsmän, så att vår övertro på dessa brytes till förmån för den enkla anspråkslösa och tjänande människotypen, den som både kan och vill ge något till andra.

Holger Nilsson

Kontakt

Manlig vän, spänstig och rökfri, önskas av 57-årig västeråskvinna som är hälsoinriktad, dansant, intresserad av musik (ej pop), Hatha-yoga, Zen-meditation, odling. Svar till "Harmoni", Sökaren f.v.b.

FÅ DERES HOROSKOP

stillet og tilsendt for 60 svenske kr. Send fødselsdato, klokkeslet og fødested til

Peter Sørensen

Solgården 18 DK-3250 GILLELEJE Danmark

KRISTI ÅTERKOMST

Denna bok av Alice A. Bailey ger ett nytt och tankeväckande perspektiv på Kristus och hans löfte att komma åter.

Kan erhållas mot förskottsbetalning av 78:— till pg 43 58 04-0.

Stiftelsen Tibetanens Bokfond

Box 220

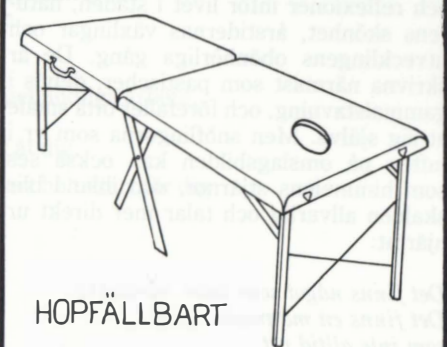
142 02 Trångsund

Småskrifter
av ÅSA FREIJ

Sökardikter 15:— inkl. porto

Den upplysta staden — en vision om ett alternativsamhälle — kan omarbetas/användas av miljögrupper och liknande 15:— inkl. porto

Kontakta Åsa Freij
Tankebyggbacken 75
127 33 Skärholmen

HOPFÄLLBART
MASSAGE BORD

Pris : 1800 kr.

Jacques Laurent Olle Arnestad

FLY 36070 Åseda Dipl. Naprapat

0495-35045 08-489928, 595746

Mysteria

Förlaget Forum har gett ut en underhållningsbok om *Mysterier, underverk och obegripliga ting* - så lyder titeln. Man kan där läsa om regn av grodor och fiskar, projektiler från skyn, bilder som gråter och blöder, mystiska ljus, värmeokänslighet och eldgång, spontan självförbränning, osynliga angripare, kollektiva visioner, bilder som blir levande, fantomskepp, spökmusik och fantomröster, egendomliga försvinnanden, varulvar, småfolk m.m. Två författare har skrivit texten. De heter John Michell och Robert J.M. Rickard. Ann och Örjan Björkhem har översatt det rikt illustrerade verket. Detta är väl någonting för forteaner och för dem som gillar mysterieunderhållning. Vilken verklighet - om någon - som ligger bakom berättelserna är omöjligt för läsaren att bilda sig en uppfattning om.

SM

Dikter från Ulricehamn och Universum

Dikter från Ulricehamn heter en liten bok av Kjell Walter, utgiven 1983 på förlaget Kildevands (Stavared, L9 Tvärred, 523 00 Ulricehamn). Boken innehåller 27 dikter, grupperade efter årstiderna, och fyra fint tecknade vinjetter. På omslagsbilden vandrar skalden genom ett nutida Ulricehamn en vinterkväll, korrekt klädd i långrock och hög hatt. I dikterna framträder han som en hembygdspoet, kanske en avlägsen släkting till sin mer namnkunnige kollega A. Westlund i Grönköping. Dikterna har förmodligen lokalfärg för den som känner till Ulricehamn; jag gör det inte. De beskriver skaldens känslor och reflexioner inför livet i staden, naturens skönhet, årstidernas växlingar och utvecklingens obönhörliga gång. De är skrivna närmast som pastischer, delvis i gammalstavning, och förefaller ofta småle åt sig själva. Men snöflingorna som yr i luften på omslagsbilden kan också ses som himmelens stjärnor, och ibland blir skalden allvarlig och talar mer direkt ur hjärtat:

*Det finns något som heter ödmjukhet.
Det finns en människa
som inte alltid vet.
Det finns en stilla vördnad
och en väntan i tålmod.
Det finns hopknäppta händer
och medkänsla.*

*A Gud,
kan någonsin en enkel människa
tänka ut en mera kärleksfull tanke
än Du?*

Också de lokala dikterna har många målade formuleringar och finstämda iakttagelser. Som icke ulricehamnare tycker jag dock mest om de mer allmängiltiga, de som snarare handlar om universum. Jag hoppas att Kjell Walter i nästa diktsamling kastar förklädningen och ger oss fler dikter med hälsosam sätta:

*O I svartklädda trosbyråkrater
med krugar som halsjärm för tanken.
Sannerligen,
sannerligen säger jag Eder:
Sanningen skall göra Eder fria!*

Nils-Olof Jacobson

Saint Germain's alkemi

Summit Lighthouse bildades i Washington D.C. 1958. Grundaren sägs vara mästaren El Morya, och syftet är att i bokform och på annat sätt sprida kunskap om mästarnas läror så som de dikterats för budbärarna Mark och Elizabeth Prophet.

Genom åren har ett stort antal böcker utgivits av Summit Lighthouse, och den första översättningen till svenska, *Studier i alkemi*, har nyligen kommit ut. Som ansvarig för diktamen till budbäraren Mark Prophet och därmed den verkliga författaren står Saint Germain.

Enligt en biografisk översikt i boken som börjar med hans inkarnation som överstepräst på Atlantis sägs denne person bl a ha inkarnerat som profeten Samuel, trollkarlen Merlin, Roger Bacon, Christofer Columbus och Francis Bacon. Han nådde sin mästarvärdighet 1684 och förutom sina framträdanden som Comte de Saint Germain under 1700-talet sägs han sedan dess bl a ha spelat en viktig roll vid grundandet av Förenta Staterna och i nutiden är han tydligen lärare i alkemi inom Summit Lighthouse.

Vad går då hans utbildning i alkemi ut på som den framgår av boken *Studier i alkemi*?

Hans mödosamt formulerade, mångordiga och därför uppenbarligen inte heller lättöversatta blomsterspråk gör inte den frågan alldeles lätt att besvara. Men kärnpunkten förefaller vara att alkemi är en beteckning på JAG-ÄR-Närvarons - dvs tillvarons och därmed människans andliga kärnas - omvandlande kraft.

Saint Germain äsyftar alltså ett mycket brett spektrum av företeelser med sitt begrepp alkemi. Han menar t ex att det är ett slags alkemi när en människa renas och förvandlas till sitt väsen och sätt att vara genom kontakten med sitt gudomliga inre. Men det är också fråga om alkemi - och mera avancerad sådan - när en människa med tillräckligt ren och stark kontakt med sitt gudomliga centrum kan visualisera och

sedan precipitera (dvs omsätta i form) ett gudomligt mönster som är en aspekt av den gudomliga planen för mänskligheten. Att arbeta för förverkligandet av den gudomliga planen, att vara en Guds medskapare är således att vara alkemist.

Framställningen av dessa teorier är visserligen inte glasklar, men det är bl a av en del av terminologin uppenbart att Summit Lighthouse har ett visst teoretiskt släktskap med vad som lite oprecist skulle kunna kallas modern teosofi.

Om boken som helhet kan sägas att det vilar en mästarfixerad anspråksfullhet över den. Summit Lighthouse är tydligen inte vilken organisation som helst, utan som Saint Germain själv säger om sig och mästarna så har de i Summit Lighthouse "försökt integrera helheten i alla äkta upphöjande rörelser som någonsin existerat på planeten".

Som en konsekvens därav kommer det heller inte som någon överraskning att "Gautama Buddha och Lord Maitreya är sponsorer för Summit University tillsammans med Världslärarna Jesus och Kuthumi, El Morya, Lanello och Saint Germain, Konfucius, Moder Maria, Moses och Muhammed, Årkeänglarna Mikael och Gabriel och ett 'oändligt antal vitklädda helgon': Det Stora Vita Brödraskapet".

Man kan onekligen fråga sig vilka andliga och religiösa tankesystem och övriga verklighetsuppfattningar som inte förblevar inför vad Summit Lighthouse har att bjuda i kraft av att ha denna minst sagt illustra församling i ledningen för sitt universitet.

Därför är rimligen utgivningen av denna bok till störst glädje för de redan troende och för dem som har ett stort känslomässigt behov att vara fullständigt övertygade om att det de själva tror är det bästa och sanaste av tankesystem.

Men man får å andra sidan inte glömma att organisationer och deras anspråk är en sak och den intellektuella halten i deras litteratur en delvis annan. Därför kan denna bok troligen även vara av visst intresse för de människor som av olika anledningar inte finner det vare sig nödvändigt eller välbetänkt att acceptera alla anspråk som så att säga följer med på köpet.

Karl-Erik Edris

Det bästa om Tibet på svenska

Tore Zetterholm har skrivit en roman *Den röde Buddha* (Norstedts, kr. 115:00) som verkligen bör läsas av alla de som intresserar sig för Tibet. Inte minst då för den lamaistiska buddhismens filosofi. Till skillnad från de flesta som besökt Tibet eller intresserat sig för den tibetanska buddhismen har Tore Zetterholm nämligen en

glasklar uppfattning om innebörden i detta tänkande. Han kan det mesta på sina fem fingrar och citerar auktoriteter som Milarepa, Naropa och Tsong Khapa liksom den tredje, den femte och den sjätte Dalai Lama för att belysa olika uppfattningar i handlingen.

Boken handlar om Dawa Changba (kallad David Andersson av sin brittiske far), som föddes 1925 och som 1982 vid singurus fötter dör i den bemärkelsen att han blir kvitt alla illusioner. Slutfasen föregås av en fantastisk syn i vilken Buddha, Jesus och Mao med sina följn av demoner, djävlar och rödgardister drar fram. Denna vision, som har apokalyptiska drag, är en synvill, lika överklig som den materiella verkligheten.

Zetterholm som bor i Guds Sigtuna, kan sin kristendom, han kan sin Marx-Engels, inte minst i den maoistiska uttolkningen, och framför allt har han förstått den tibetanska buddhismen. Jag kan inte på en enda punkt komma på att han redovisar någon missuppfattning. Tvärtom blottlägger han väldigt tydligt typiska missförstånd hos europeiska iakttagare.

Exempel på detta: "Ett av de viktigaste begreppen i mina landsmäns religion uttrycks i ordet *karma*. Karma är resultatet av ett livs gärningar och tankar, det är en reskassa vi får med oss bortom döden in i nästa tillvaro. Det finns ingen själ som vandrar från existens till existens, så som fåkunniga västerlänningar fått för sig. Själens återskapas när vi föds på nytt, men det sker efter karmas blåkopier." Jag kan inte påminna mig att jag någonstans sett en tydligare redogörelse för att man inte ska sätta likhetstecken mellan reinkarnation och själavandring. Själavandring är en form av reinkarnation, men all reinkarnation är inte tänkt som själavandring.

Boken bör inte bara läsas av denna anledning. Man får också en klar bild av både de negativa och de positiva sidorna hos den tibetanska buddhismens utövare och hos de materialistiska kommunisterna. Kulturrevolutionen framställs som en negativ sida av den kinesiska kommunismen. Så här uttrycker Tore Zetterholm slitningarna mellan de båda läroren, som bokens jag-person vill sammanföra de bästa sidorna hos:

"Tydligare än någonsin såg jag det dilemma som mitt tappra folk levat i så länge, hotat från två håll, av två ytterligheter, av fromhetens rike och världens rike, av lamornas religion som tog all tänkbar vård om den irrande själen i dödsriket men lät de levande försmäktas i ett grymt medeltida samhälle, och av den kinesiska och västerländska kommunismen som genomdrev nödvändiga jordiska reformer men vars trångsynta materialism övergav själen vid dödens port och aldrig förmådde trösta de sörjande."

Det är en mäktig bok, där också kärleken mellan man och hustru i alla sin aspekter tonar fram som ett försonande drag, trots dess sangsariska natur.

Bertil Falk

Kan du säga "Ske Din vilja"
och verkligen mena det
och vara villig att göra vad jag än ber dig
hur egendomligt eller dåraktigt det än kan synas
i andras ögon?

För detta krävs det mod
och en sådan djup inre visshet
att du inte låter dig rubbas av någonting.

Endast de som är okuvliga förmår gå denna andliga väg
och nå målet.
Jag säger dig om och om igen att det här livet
är ingenting för veklingar,
det är inte för dem som inte kan sätta Mig före allt annat;
det är inte för dem som väljer att gå sin egen väg
och vägrar lyssna till Mig och till Mitt ord.

I detta andliga liv finns det inga genvägar -
du måste söka och finna din egen frälsning,
ingen annan kan göra det åt dig.

Det är därför jag säger dig om och om igen
att du måste stå på egna ben
och söka själv,
tänka själv,

du måste faktiskt uträtta ditt eget andliga arbete,
du kan inte vänta dig
att någon annan ska uträtta det åt dig.

Vid det här laget står detta säkert helt klart för dig
så sätt du i gång
och gör något åt saken *nu*.

*Ur "Footprints on the Path" av Eileen Caddy
Övers. Maria Adkinson. Ill. Charles Adkinson
Reprinted by permission of the Findhorn Foundation*

En nyttig elakhet?

I detta nummer kan vi läsa om hur illusionisten James Randi grundlurade några parapsykologiska forskare. Det var mycket fult gjort, men kanske också lärorikt.

Parapsykologer i allmänhet har kanske inte klart för sig hur bedrägeri, skickligt utfört, alltid ligger och lurar på dem. Peter Phillips och hans kolleger var inte medvetna om att det tydligen finns en speciell bedrägeri-intelligens, med en nästan otrolig uppfinningsförmåga och slughet, och att personer med denna begåvning och detta intresse kan hitta på bedrägerier som vanligt folk aldrig kommer att tänka på.

Forskarna trodde på de två pojkarna. De var godtrogna på just det sätt som människor i allmänhet är: man tror gärna på vad folk säger, misstänker dem inte för bluff, eftersom människor nästan alltid talar sanning, åtminstone när det gäller någorlunda viktiga saker som har att göra med deras relationer till andra. Denna ganska naturliga godtrogenhet är givetvis en förutsättning för att bedragare skall kunna operera med framgång.

McDonnell-forskarna såg väl inte möjligheten till fusk som ett riktigt stort problem inom sin forskning. De trodde nog att det främst gällde att dokumentera fenomen och försöka förklara dem. Varför skulle deras vänner, Steve och Mike, vara bedragare? Det föreföll dem inte sannolikt.

Som Randi påpekar hade pojkarna aldrig kunnat lyckas som de gjorde, om forskarna räknat med att de varit bedragare/illusionister.

Projektet Alfa går till parapsykologins historia som ett av dess märkligaste men också sorgligaste kapitel. Randi har vunnit en viss ära, kanske, och lärt parapsykologerna ett och annat. Men sista ordet är säkert ännu inte sagt. Kanske kommer Phillips & Co. att ta revansch. Man kan enligt min mening inte komma ifrån att paranormala fenomen är en verklighet, så den triumfen, att fenomenen finns, har parapsykologerna på sin sida. Rätt som det är kommer de nog också att kunna visa upp fenomen på ett för alla helt övertygande sätt — och då står trots allt Randi och hans meningsfränder där som förlorare.

SM

Nr 6, 1984

SM:	
<i>Illusionister lurar parapsykologer</i>	2
Loyd M. Auerbach:	
<i>Artisteri visavi vetenskap</i>	4
James Randi:	
<i>Projekt Alfa I</i>	6

James Randi har med projekt Alfa velat visa att parapsykologer behöver hjälp av kompetenta illusionister för att inte bli lurade att tro på "fenomen" som i själva verket är trick. Randi menar att om parapsykologiska försök utförs på ett absolut fusk säkert sätt, då uppträder inga psi-fenomen: ingen paranormal metaltalböjning, ingen telepati o s v.

<i>Är parapsykologien riktig vetenskap?</i>	11
Per Frisk:	
<i>Sökarguiden</i>	15
Bertil Falk:	
<i>Forskningen upprättar David-Néel</i>	16
Bertil Falk:	
<i>Meditationens fästning</i>	18
SM:	
<i>Björn Roxendal</i>	20

Sven Rosén:	
<i>Är Vasa-mysteriet på väg att lösas?</i>	24

I Sökaren, Sveriges bästa ockulta tidskrift, kan du — i detta nummer — läsa sensationella uppgifter om Gustav Vasa. Det finns mycket som talar för att Vasa i själva verket var en rymdman med antenner i skallen. Det hade du inte trott! Men detta är ett riktigt scoop med världsensamrätt för Sökaren.

Madhava Puri dasa:	
<i>Nina Hagen har något att säga</i>	27
<i>Bär inte falskt vittnesbörd!</i>	29
Surya Green:	
<i>J. Krishnamurti, en iakttagelse</i>	30
SM:	
<i>Det FANTASTISKA i svensk press</i>	36

Du som inte vill äga tveksamhetens bleka hy, utan istället trons friska rosor på kinderna, släpp loss och läs våra häpnadsväckande samtida, här med generositet omnämnda för att du skall veta att de finns!

SM:	
<i>Kreativitet — en väg till framgång</i>	37
SM:	
<i>Utforskning av det utomnormala</i>	38
Bertil Falk:	
<i>Det ståren borg vid Mälarsjö</i>	40
<i>Dikter av Sri Chinmoy</i>	42
Nils-Olof Jacobson:	
<i>Ord och toner av Sri Chinmoy</i>	43
Chintamani Isberg:	
<i>PULLAN</i>	44

Holger Nilsson:	
<i>Om Sai Baba</i>	45
Bokrecensioner	46
Eileen Caddy:	
<i>Footprints on the path</i>	47

SÖKAREN

Oberoende tidskrift för livssynsfrågor.

Redaktör och ansvarig utgivare:
Sven Magnusson

Adress: Östra Kanalgratan 18,
652 20 Karlstad

Telefon: 054-11 16 89

Prenumerationspris:
Helår (10 nr) 110:-
Halvår 60:-

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Annonsspriser: (moms tillkommer):
Helsida 1.000:-, halvsida 600:-,
småannonser 20:- per spalt-cm, men
minst 60:-.

Värmlandstryck i Karlstad AB,
Karlstad 1984

ISSN 0038-0504

Nya Tidsåldern

Äntligen! Ljus i akademiskt mörker

Utifrån sin helhetssyn på människan, samhället och universum har Björn Roxendal skrivit tvärvetenskapligt och avslöjande.

"ATT VARA ELLER INTE VARA" HANDLAR OM:

Människan och kosmos
Vetenskapen (miss)uppfattar verkligheten
Är ungdomskulturen en döds Kult?
Ny människa och ny teknik - världssystemet
för fri energi åt alla
Är vi på väg mot maktelitens världsstat?
Revolution i högre medvetande
Manifest för helande politik

"PSYKOLOGI - LÄRAN OM SJÄLEN" HANDLAR OM:

Medvetandets hjärna eller hjärnans medvetande?
Parapsykologin om tankens kraft
Att skapa sjukdom eller hälsa
Transpersonell psykologi
Är människan en springande sparris?
De esoteriska läroarna och mirakler
Mästarna i Himalaya
Kosmiskt medvetande
Den fria viljan
JAG ÄR, skapar och upplever
Separation från kroppen
Reinkarnationsterapi
Den andligt vetenskapliga metoden att befria
själen från det undermedvetnas fängelse

Beställningen skickas till NYA TIDSÅLDERN, Poppelvägen 34,
184 00 Åkersberga eller ring 0764 - 22635.

Jag beställer _____st "Att vara eller inte vara" a' 32:-

_____st "PSYKOLOGI - Läran om Själen" a' 35:-

Namn _____

Adress _____

Postnr _____ Ort _____

KURSER VÅREN – SOMMAREN 1984

... med Björn Roxendal. Björn har 10 års erfarenhet som kursledare inom psykologi, dramatik, yoga, meditation och kosmologi. Han förenar det psykologiska och det andliga perspektivet i en praktisk tillämpbar form. Det viktigaste är svaret på frågan "Hur gör jag för att utvecklas?".

Björn har studerat yoga och esoteriska läror i Sverige, USA och Indien.

Han är ordförande för föreningen "Nya Tidsåldern" som bl a arrangerar "Livsfestivaler" och skolbesök med "New Age"-information.

TRANSPERSONELL PSYKOLOGI

—går lite längre än vanlig psykologi och terapi. Den är för dig som vill flytta ut gränserna (i din värld) bortom det vanliga och uppleva mer av av det obegränsade.

Freud utforskade det undermedvetna med sin djuppsykologi.

Brunton har skrivit om vägen till över-Jaget. På den här kursen lär du dig att riva murar och öppna dörrar — för dig själv och andra.

Lär dig att: Kommuniera meningsfullt

Öppna ditt hjärta

Uppfatta kroppens och själens tal

Avslöja egots manipulationer

Vara stilla och vila

Vi arbetar med kommunikationsövningar, meditationer, visualisering och affirmationer, andnings- och kroppsövningar. Pengarna får du tillbaka om du inte blir nöjd!

KURSTILLFÄLLE:

GÖTEBORG 4 - 6 maj och 25 - 27 maj

Fortsättningskurs den 10 - 11 juni.

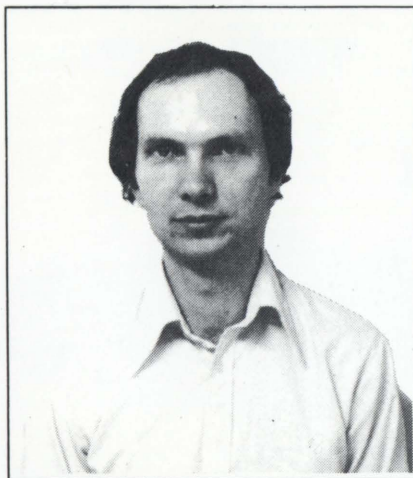
Pris: 475:-

Upplysningar och anmälan. **NYA TIDSÅLDERN**,
0764 - 22635 eller Leif Eriksson, Studieförbundet.
031 - 17 89 60.

STOCKHOLM 18 - 20 maj.

Pris 450:-

Upplysningar och anmälan 0764 - 22635

YOGA OCH MEDITATION

Vi erbjuder dig en yoga som är öppen och odogmatisk med gamla och moderna metoder från öst och väst för att ge dig möjlighet att utvecklas på ALLA plan och finna en djupare mening i livet - med glädje, kärlek och inspiration och effektiva verksamhet som resultat.

Yoga är en naturlig och vetenskaplig metod att uppnå harmoni och själva målet för människans utveckling - återföreningen med det högre jaget.

KURSTILLFÄLLE:

Värdshuset i Dala-Floda 5 - 10 augusti

Pris: 1250:- inklusive mat och logi. Upplysningar och anmälan 0764 - 22635 eller 0241 - 22050.

KIL (Karlstad) 27 - 29 april . Pris: 650:- inklusive mat och logi. Även kurstillfälle 23 - 27 juli

BEGÄR PROSPEKT!

Upplysning och anmälan: Svenska Alternativmedicinska institutet Tel: 0554 - 250 80.

MUSIK OCH FÄRGHEALING

Beethoven - musikens Freud. Wagners musikmeditationer. Straussvalser och själslig befrielse

Hur man använder färger (yttre och inre) för att hela och uppväcka slumrande talanger.

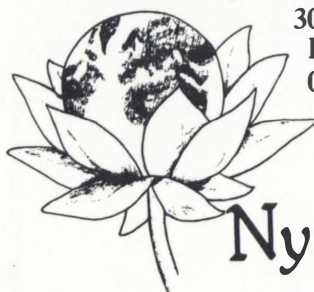
Masesgården friskvårdscenter 28 juli - 4 augusti.

Upplysningar och anmälan 0764 - 22635 eller 0247 - 12231 Begär gärna program!

TELEFON OCH KORRESPONDENS - KURS

Du kan förvandla ditt liv med hjälp av affirmationer och meditation - och sprida ljus till andra!

30 Lektioner, 15 veckor, Pris: 650:-
För närmare upplysning
0764 - 22 635.

Nya Tidsåldern

Du kan också skicka in din anmälan till:

NYA TIDSÅLDERN Poppelvägen 34, 184 00 Åkersberga.

Jag anmäler mig till : _____

Namn _____

Adress _____

Postnr _____ Ort _____

Telefon _____